

Vuosikertomus 2002

LEMMINKÄINEN

Sisältö

Vuosi lyhyesti	1
Lemminkäinen-konserni	2
Strategia	4
Toimitusjohtajan katsaus	5
Päällystys- ja kivainesryhmä	6
Rakennusmateriaaliryhmä	10
Rakennus Oy Lemminkäinen	14
Oy Alfred A. Palmberg Ab	18
Tekmanni Oy	22
Riskienhallinta	26
Ympäristö	27
Tutkimus- ja kehitystoiminta	28
Henkilöstö	30
Hallituksen toimintakertomus tilikaudelta 1.1.2002 - 31.12.2002	32
Konsernin tuloslaskelma	34
Konsernin tase	35
Konsernin rahoituslaskelma	36
Emoyhtiön tuloslaskelma	37
Emoyhtiön tase	38
Emoyhtiön rahoituslaskelma	39
Tilinpäätöksen laadintaperiaatteet	40
Tilinpäätöksen liitetiedot	41
Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut	52
Osakkeet ja osakkeenomistajat	54
Hallituksen ehdotus emoyhtiön voittovarojen käytöstä	57
Tilintarkastuskertomus	57
Emoyhtiön hallitus	58
Lemminkäinen-konsernin hallinto	59
Tietoa osakkeenomistajille	60
Yhteystiedot	61

Vuosi 2002

Lemminkäisen vakaa kehitys jatkui

Lemminkäinen-konsernin liikevaihto kasvoi 12,5 % ja oli 1 255,8 (1 116,5) milj. euroa. Ulkomaantoiminnan osuus oli 249,0 milj. euroa (202,5) eli 20 % (18) liikevaihdosta. Konsernin tulos ennen veroja oli 48,5 milj. euroa (61,7) ja liikevoitto 56,7 milj. euroa (69,7). Tilauskanta kasvoi 29 % ja oli 567,9 milj. euroa (440,7). Konsernin eri toimialojen kehitys jatkui vakaana.

Kohtuulliset näkymät

Kansantalouden epävarmoista näkymistä huolimatta kotimaan rakennusmarkkinoiden suhdannenäkymät ovat edelleen vakaat. Rakennusalan sisällä kysynnän painopistealueet ovat kuitenkin muuttuneet. Lemminkäisen toimintaan vaikuttanut merkittävä muutos viime vuonna oli toimistorakentamisen hiipuminen, mikä heikensi useiden konserniyksiköiden kannattavuutta. Aloitettavien toimistokohteiden määrä pysyy alhaisena tänäkin vuonna. Sen sijaan liike- ja korjausrakentamisen, maa- ja vesirakentamisen sekä ulkomaantoiminnan näkymät ovat suhteellisen hyvät. Asuntorakentaminen näyttää jatkuvan ainakin viimevuotisella tasolla. Lemminkäisen kannalta epävarmuustekijä on öljyn hintakehitys, joka saattaa vaikuttaa mm. yhtiön kateaine- ja asfalttituotannon raaka-aineena käytettävän bitumin hintaan.

Lemminkäisen vakaa kasvu ja suotuisa tuloskehitys ovat jatkuneet usean vuoden ajan. Yhtiön liikevaihto kasvoi edelleen viime vuonna, mutta kannattavuus heikkeni jonkin verran. Yhtiön tulos on silti sen toimialaan nähden kohtuullisen hyvä. Edellä mainituista epävarmuustekijöistä huolimatta Lemminkäisen lähtökohdat vuodelle 2003 ovat sen hyvän tilauskannan perusteella arvioiden edelleen kohtuullisen hyvät.

Osinko

Yhtiön hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle osinkoa jaettavaksi 1,50 euroa (1,10) osaketta kohti tilikaudelta 2002.

Keskeiset avainluvut		2002	2001	Muutos, %
Liikevaihto	milj. euroa	1 256	1 117	13
Tulos ennen veroja	milj. euroa	49	62	-21
Sijoitetun pääoman tuotto	%	17,1	23,0	
Omavaraisuusaste	%	44,9	41,7	
Tulos/osake	euroa	1,73	3,23	-46
Osinko/osake	euroa	1,50 ¹⁾	1,10	36
Bruttoinvestoinnit	milj. euroa	49	94	-48
Tilauskanta	milj. euroa	568	441	29
Henkilöstö keskimäärin		6 773	6 311	7

¹⁾ Hallituksen ehdotus yhtiökokoukselle

Lemminkäinen-konserni

Lemminkäinen-konserni toimii kaikilla rakentamisen osa-alueilla: maa- ja vesirakentamisessa, talonrakentamisessa, talotekniikassa sekä rakennusmateriaaliteollisuudessa.

Konsernin pääliiketoimialue on Itämeren ympärillä. Lisäksi Lemminkäinen toimii valituilla projektivientimarkkinoilla maailmanlaajuisesti.

Lemminkäinen-konsernin liikevaihto vuonna 2002 oli 1255,8 milj. euroa, josta ulkomaan toiminnan ja viennin osuus oli 20 %. Konsernin palveluksessa oli keskimäärin 6 773 henkilöä. Vuonna 1910 perustetun Lemminkäisen osake on noteerattu Helsingin Pörsissä vuodesta 1989.

Muut suurimmat konserniyhtiöt

Oka Oy, Kouvola

Lemminkäinen Norge AS, Fjellhamar

Lemminkäinen A/S, Silkeborg, Tanska

Oy Konte Ab, Vaasa

Rakennustoimisto Palmberg Oy, Tampere

Palmberg-Urakoitsijat Oy, Hyvinkää

Palmberg-Rakennus Oy, Oulu

Palmberg TKU Oy, Turku

Kvalitetsasfalt i Mellansverige AB, Sala, Ruotsi

Rakennus-Otava Oy, Jyväskylä

Byggnads Ab Forsström Rakennus Oy, Kokkola

Savocon Oy, Kuopio

Rakennus A. Taskinen Oy, Joensuu

Omni-Sica Oy, Helsinki

Lemcon Networks Oy, Helsinki

Forssan Betonituote Oy, Forssa

Tielinja Oy, Janakkala

Päällystys- ja kiviainesryhmä

Päällystys- ja kiviainesryhmässä valmistetaan erilaisia asfalttipäällysteitä, kiviaineksia sekä valmisbetonia. Ryhmässä harjoitetaan myös päällystys-, louhinta- ja murskausurakointia. Lisäksi ryhmällä on ympäristögeotekniikan tuotteita ja palveluita.

Rakennusmateriaaliryhmä

Rakennusmateriaaliryhmässä valmistetaan ja tuodaan maahan rakennustuotteita sekä harjoitetaan niihin liittyvää urakointia. Keskeisimmät tuoteryhmät ovat bitumiset kateaineet, betoni- ja luonnonkivituotteet sekä urheilupäällysteet.

Rakennus Oy Lemminkäinen

Rakennus Oy Lemminkäinen on kansainvälinen projekti- ja televerkkorakentaja. Kotimaassa yhtiö on infrastruktuurirakentaja ja projektinjohtourakoitsija. Kansainvälisesti Rakennus Oy Lemminkäinen toimii Euroopan lisäksi Aasiassa ja Amerikassa.

Oy Alfred A. Palmberg Ab

Palmberg-konsernin liiketoiminta-alue on kotimaan talonrakentaminen. Palmberg harjoittaa uudisrakennus- ja peruskorjauskohteiden kilpailu-urakointia sekä vapaarahoitteisten asuntojen sekä liike- ja teollisuusrakennusten perustaja-urakointia.

Tekmanni Oy

Tekmanni Oy toteuttaa talotekniikkaan, kiinteistöhuoltoon, teollisuuteen ja televerkkoihin liittyviä palveluja ja ratkaisuja. Tyypillisiä rakennus- ja ylläpitokohteita ovat liike-, teollisuus- ja julkiset rakennukset sekä asuin- ja kerrostalot. Televerkkotoimintojen kohteina ovat mm. tukiasemat ja kaupunkiverkot.

KONSERNIN RAKENNE

LEMMINKÄINEN OYJ

PÄÄLLYSTYS- JA KIVIAINESRYHMÄ

RAKENNUSMATERIAALIRYHMÄ

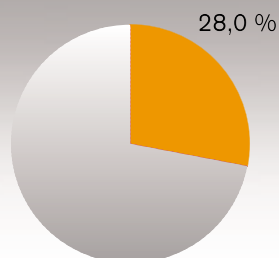
RAKENNUS OY LEMMINKÄINEN

OY ALFRED A. PALMBERG AB

TEKMANNI OY

Milj. euroa

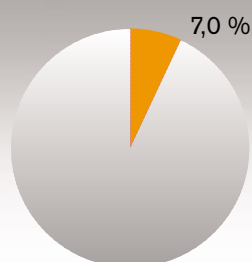
	2002	2001	Muutos, %
Liikevaihto	359,6	326,7	10,1
Liiketulos	30,8	36,6	-15,8
Nettoinvestoinnit	19,8	64,8	-69,4
Tilaukanta	63,4	47,0	34,9

PÄÄLLYSTYS- JA KIVIAINESRYHMÄ

Milj. euroa

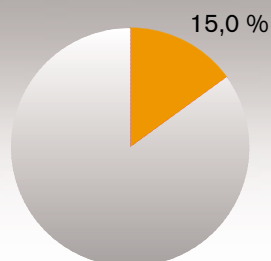
	2002	2001	Muutos, %
Liikevaihto	90,5	89,9	0,7
Liiketulos	3,2	5,4	-40,7
Nettoinvestoinnit	8,5	2,0	325,0
Tilaukanta	15,1	13,1	15,3

RAKENNUSMATERIAALIRYHMÄ

Milj. euroa

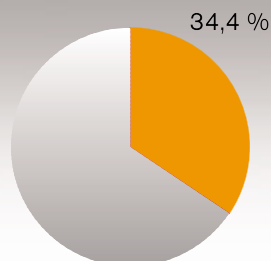
	2002	2001	Muutos, %
Liikevaihto	193,3	160,3	20,6
Liiketulos	6,8	10,5	-35,2
Nettoinvestoinnit	1,7	0,8	112,5
Tilaukanta	152,8	124,7	22,5

RAKENNUS OY LEMMINKÄINEN

Milj. euroa

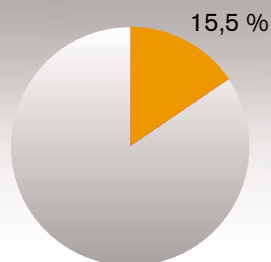
	2002	2001	Muutos, %
Liikevaihto	442,1	387,5	14,1
Liiketulos	12,9	12,4	4,0
Nettoinvestoinnit	5,9	2,7	118,5
Tilaukanta	266,5	177,4	50,2

OY ALFRED A. PALMBERG AB

Milj. euroa

	2002	2001	Muutos, %
Liikevaihto	198,9	178,0	11,7
Liiketulos	5,5	6,0	-8,3
Nettoinvestoinnit	3,6	1,2	200,0
Tilaukanta	70,1	78,5	-10,7

TEKMANNI OY

Lemminkäisen strategia

Tavoite

Lemminkäisen keskeinen strateginen tavoite on hyvän kannattavuuden ja vakavaraisuuden ylläpitäminen sekä hallittu kasvu nykyisillä liiketoiminta-alueilla. Hyvänä kannattavuutena pidetään 15 %:n tuottoa sijoitetulle pääomalle suhdannekierron aikana keskimäärin ja hyvänä vakavaraisuutena 40 %:n omavaraisuusastetta.

Keinot

Riskien hallinta

Lemminkäisen konsernirakenteen lähtökohtana on toiminnan suuntaaminen suhdannekäyttäytymiseltään toisistaan poikkeaville liiketoiminta-alueille. Toimimalla maa- ja vesirakennussektorilla tasoitetaan kotimaan talonrakennustoiminnan suhdanneherkkyyden vaikutuksia. Rakennusmateriaaliteollisuuden ja talotekniikkaan taas kuuluu paljon tuotteita, joiden kysyntä ei ole riippuvainen uudisrakentamisen suhdanteista. Kotimaan uudisrakentamisen suhdannevaihteluita tasapainottavat myös korjausrakennustoiminta ja toiminta ulkomailla. Yhtiö keskittyy hankkeisiin, joista sillä on riittävästi kokemusta ja osaamista. Toimintaan sisältyviä riskejä pidetään hallinnassa myös siten, että mikään toteutettavaksi otettava yksittäinen hanke ei kokonsa puolesta voi epäonnistua ainoastaan oleellisesti heikentää konsernin tulosta. Lemminkäinen ylläpitää sellaista valppautta ja reagoitiherkkyttä, että sen kyky markkinatilanteen muutosten edellyttämiin suuntaamis-, kehittämis- ja sopeuttamistoimiin säilyy kaiken aikaa. Tämä varmistetaan mm. tehokkailla johtamis- ja tietojärjestelmillä.

Kilpailukyvyyn varmistaminen

Lemminkäinen keskittyy liiketoiminta-alueisiin, joissa markkinat ovat riittävän suuret ja joilla sillä on johtava tai ainakin merkittävä asema. Esimerkkejä ovat päällystystoiminta, jossa yhtiö on Itämeren alueen markkinoilla keskeinen toimija, Palmbergin alueelliset tytäryhtiöt, jotka ovat omilla alueillaan merkittävässä asemassa sekä katto-urakointi ja tunnelilouhinta, jotka kuuluvat Suomessa alajensa johtaviin toimijoihin. Lemminkäinen välttää liiketoiminta-alueita, jotka ovat korostetun työvoimavaltaisia ja joilla alalukun tai jalostusarvo ovat erityisen matalia. Lemminkäisen ulkomaantoiminta perustuu erikoisosaamiseen ja etabloitumiseen, joiden kautta saavutetaan merkittävä markkina-asema.

Lemminkäinen parantaa kilpailukykyään ja tuottaa lisäarvoa asiakkaille erikoistuotteilla ja –menetelmillä sekä erikoisosaamisella, joita kehitetään aktiivisesti. Tällaisia ovat mm. erikoisfaltit, pohjavahvistuksen erikoistekniikat, erilaiset louhintatekniikat, rakenteiden jännitysmenetelmät ja projektinjohto-osaaminen.

Lemminkäisen toiminta sisältää vertikaalisia jalostusketjuja ja synnyttää sitä kautta sisäisiä synergiaetuja. Tuotteita valmistetaan sekä omaan käyttöön että ulkopuolisille asiakkaille. Tyypillisiä esimerkkejä ovat kiviainesyksikön tuotteiden käyttö omassa asfalttiliiketoiminnassa ja valmisbetonituotannossa ja toisaalta niiden myynti muille alan toimijoille tai loppukäyttäjille. Rakennusmateriaaliryhmän tuotteita myydään ulkopuolisille ja käytetään Palmbergin ja Rakennus Oy Lemminkäisen talonrakennustoiminnassa. Yhtiön eri yksiköiden välillä on myös horisontaalista synergiaa, jonka avulla markkinointi tehostuu ja asiakkaita pystytään palvelemaan paremmin ja monipuolisemmin.

Toimitusjohtajan katsaus

Toimintaympäristö

Kansantalouden epävarmoista näkymistä on puhuttu paljon. Tämä epävarmuus ei kuitenkaan toistaiseksi näytä levinneen rakennusmarkkinoille. Viime vuonna rakentamisen kokonaiskysyntä ei muuttunut juuri lainkaan, ja tämän vuoden uskotaan olevan pitkälti viime vuoden toisinto.

Suomalainen rakennusteollisuus on varsin riippuvainen asuntotuotannosta. Kun muun teollisuuden luottamusindikaattorit laskevat, irtisanomisia on odotettavissa. Tätä koskeva uutisointi aiheuttaa riskin siitä, että kuluttajien luottamus omaan talouteensa heikkenee, mikä taas lisää epävarmuutta asunnon ostamispäätösten tekemisestä. Huolimatta ennätyksellisen alhaisesta korkotasosta ja jatkuvasta muuttoliikkeestä on asuntojen kysyntä vaihdellut viime vuosina runsaasti.

Rakennusalan sisällä kysynnän painopisteet ovat siirtyneet. Päättynyt vuosi oli ensimmäinen hyvin vähäisen toimistorakentamisen vuosi pitkään aikaan. Uusien toimistokohteiden aloittamisen edellytykset pysyvät heikkoina tänäkin vuonna.

Liikerakentamista on vilkastuttanut eräiden ulkomaisten kauppaketjujen, kuten Lidl:n ja Bauhausin tuleminen Suomeen. Infrastruktuurirakentaminen on kääntynyt vihdoin kasvuun, ja kasvun arvioidaan jatkuvan. Korjausrakentaminen kasvaa tasaisesti.

Maailmantalouden epävarmoista näkymistä huolimatta rakennusteollisuuden vientimarkkinat ovat kasvaneet ja kasvavat edelleen.

Tulos, tase ja rahavirta

Lemminkäisen päättäneen tilikauden liiketulos oli 56,7 milj. euroa (4,5 %). Yhtiön tuloskehityksen pitkäaikaisesta trendistä poiketen sekä absoluuttinen tulos että suhteellinen kannattavuus heikkenivät. Tulos oli kuitenkin yhtiön toimialaan nähden edelleen kohtuullisen hyvä.

Yhtiön tase vahvistui liikevaihdon kasvusta huolimatta. Pitkäaikaiseksi tavoitteeksi asetettu 40 %:n omavaraisuusaste ylitettiin lähes viidellä prosenttiyksiköllä. Myös liiketoiminnan rahavirta (64,6 milj. euroa) oli hyvä ja edellisen vuoden vertailukelpoista rahavirtaa parempi.

Lemminkäisen toiminta muuttuneilla markkinoilla

Lemminkäisen liikevaihto on pitkään kasvanut rakennusmarkkinoita nopeammin.

Merkittävä syy yhtiön kotimaan toimintojen kannattavuuden heikkenemiseen on toimistorakentamisen hiipuminen. Tästä ovat kärsineet paitsi Palmberg perinteisenä talonrakentajana ja Rakennus Oy Lemminkäinen projektinjohtourakoitsijana, myös talotekniikkaa toimittava Tekmanni sekä erikoisurakointia harjoittavat Lemminkäisen Katto- ja Betonituoteyksiköt. Suurten toimistokohteiden tilalle on tullut lukuisia pienempiä kohteita, joista kilpailee runsas joukko pienempiä rakennusliikkeitä ja erikoisurakoitsijoita.

Vaparaohitteisten asuntojen tuotannon osuus konsernin liikevaihdosta on sen suhdanneherkkyydestä johtuen pidetty rajallisena, alle 10 %:ssa. Aloituksia kuitenkin lisättiin edellisvuoteen verrattuna, ja tänä vuonna aloitusvalmius on nostettu yli tuhanteen asuntoon.

Lemminkäisen kannalta on ilahduttavaa, että suuria infrastruktuurihankkeita on paljon sekä käynnissä että suunnitteilla. Urakoiden koko on kasvanut, ja ne ovat muuttumassa sisällöltään kokonaisvaltaisemmiksi. Lemminkäisellä - jos kenellä - on hyvät kilpailuedellytykset suurten urakkakokonaisuuksien toteuttamisessa.

Toimitusjohtaja Juhani Sormaala

Yhtiön perinteisillä ulkomaan toiminta-alueilla Venäjällä ja Baltiassa vientimarkkinat ovat kasvaneet ja kasvavat edelleen. Myös koko Itämeren alueella Lemminkäisen liiketoiminnan näkymät ovat suhteellisen myönteiset. Metsäteollisuuden ja televerkko- ja rakentamisen projekteja yhtiöllä on jatkuvasti käynnissä eri puolilla maailmaa.

Irakin sodan uhka on nostanut öljyn hintaa. Lemminkäisen toimintaan hinnannousu aiheuttaa epävarmuutta. Polttonesteet sekä katto- ja asfalttituotannon raaka-aineena käytettävä bitumi ovat yhtiön toiminnassa merkittäviä tuotannontekijöitä.

Lemminkäisen näkymät ovat talouden yleisiin epävarmoihin näkymiin suhteutettuna kohtuullisen hyvät. Tilauskanta on vahvempi kuin koskaan aikaisemmin.

Kiitos

Haluan kiittää henkilöstöä hyvin tehdystä työstä ja muita sidosryhmiä yhteistyöstä ja luottamuksesta.

Päällystysyksikön tuotanto- ja urakointikalusto oli kotimaassa lähes optimaalisessa käytössä koko työkauden.

Päällystys- ja kiviainesryhmä

Lemminkäisen Päällystys- ja kiviainesryhmä valmistaa ja urakoi asfaltti- ja uusioasfalttipäällysteitä, valuasfalttivedeneristyksiä, liikennemerkinnoja ja jyräpäällysteitä. Ryhmä harjoittaa valmisbetoniliiketoimintaa sekä louhii ja murskaa kiviaineksia omien asfalttipäällysteiden raaka-aineeksi ja myyntiin. Lisäksi ryhmällä on ympäristögeoteknisiä tuotteita ja palveluita.

Ryhmän liikevaihto kasvoi 10,1 % ja oli 359,6 milj. euroa (326,7). Kotimaassa liikevaihto kasvoi 6,7 % ja ulkomailla 15,7 %. Vuonna 2001 ostettujen Tanskan ja Norjan asfaltti- ja kiviainesliiketoimintojen integrointi Päällystysyksikköön toteutettiin vuoden aikana ja kehitys näissä yksiköissä on ollut suunnitellun mukainen. Baltiassa ja Venäjällä päällystystoiminta kasvoi ja kannattavuus parani.

Ryhmän liikevaihto oli 30,8 milj. euroa (36,6). Henkilöstömäärä tilikaudella oli keskimäärin 2 112 (2 044).

Päällystystoiminta ja tiemerkinnot

Asfalttimassaa valmistavia tuotantolaitoksia oli työkauden aikana käytössä yhteensä 90. Ne valmistivat erilaisia päällysteitä yhteensä 4,5 milj. tonnia (3,9). Volyymin kasvu syntyi ulkomailla sekä tiehallinnon päällystysmäärien lisäyksestä kotimaassa.

Päällystysyksikön liikevaihto oli 299,6 milj. euroa (268,4), josta viennin osuus oli 46,6 % (45).

Kotimaassa Päällystysyksikön tuotanto- ja urakointikapasiteetti oli koko työkauden lähes optimaalisessa käytössä, sillä työmäärät maassamme kasvoivat edellisestä vuodesta merkittävästi. Kasvu aiheutui yleisten teiden päällysteiden kunnossapitoon osoitettujen määrärahojen lisääntymisestä. Kuntien ja yksityisten asiakkaiden työmäärät pysyivät miltei edellisen vuoden tasolla. Huoltoasemien mittarikkaintien eristystyöt työllistivät kuluneella kaudella, kun uudet ympäristömääräykset astuivat voimaan. Kotimaassa uusittiin Oulun, Seinäjoen ja Jyväskylän asfalttiasemat.

Merkittävimmät tiehallinnon työkohteet olivat Valtatie 3:n päällystäminen välillä Jutikkala - Kulju, pisin maassamme suoritettu remix-urakka välillä Kiiminki - Pudasjärvi (n. 62 km), Kaakkois-Suomen ja Savo-Karjalan tiepiirien yhteinen uusiopäällysteurakka ja Uudenmaan tiepiirin päällystysurakka, johon kuului asfaltointia, kuumennustasauksia, remix-pintauksia sekä jyräntöjä. Ilmailulaitoksen kolmi-voutin III-kiitotien päällystysurakka Helsinki-Vantaan lentokentällä valmistui.

Päällystysyksikön työmäärät ulkomailla ovat kasvaneet viime vuosina voimakkaasti sekä yritysostojen että orgaanisen kasvun myötä. Tanskassa työkausi oli hyvä koko kauden, Norjassa ja Ruotsissa laskevat työmäärät kiristivät kilpailun äärimilleen. Baltiassa ja Venäjällä työmäärät kasvoivat tasaisesti ja kannattavuus parani jätteen kuitenkin hieman asetetusta tavoitteesta.

Johtaja DI Ari Junntila

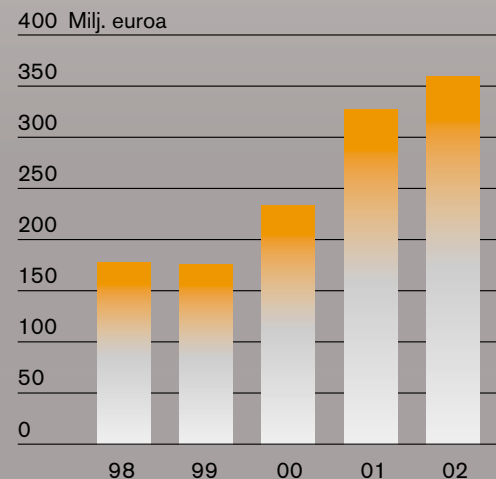
Avainluvut

Milj. euroa	2002	2001
Liikevaihto	359,6	326,7
Liiketulos	30,8	36,6
Nettoinvestoinnit	19,8	64,8
Henkilöstömäärä	2 112	2 044

Ryhmän liikevaihto toiminta-alueittain

Milj. euroa	2002	2001
Päällystystoiminta ja liikennemerkinnot	305,1	271,6
Kiviainestoiminta ja valmisbetoni	62,3	63,8
Sisäinen laskutus	-7,8	-8,7
Yhteensä	359,6	326,7

Liikevaihto

Venäjällä merkittävä päällystyskohde oli länsi-siperialainen Tjumenin lentokenttä, jota varten alueelle siirrettiin asfalttiasema. Myös Moskovassa ja etenkin Pietarissa toiminta oli vilkasta aina lumen tuloon asti. Massoja valmistettiin Venäjällä yhteensä 410 000 tonnia. Latviassa ja Liettuaassa on paikallista henkilökuntaa koulutettu ottamaan entistä suurempi vastuu toiminnasta. Liettuan Klaipedaan avattiin alkukesällä uusi asfalttiasema.

Päällystysyksikön henkilöstömäärä oli tilikaudella keskimäärin 1 668 (1 598). Yksikön johtajana on toiminut 1.6.2002 alkaen DI Ari Junttila ins. Matti Kokon siirryttyä tällöin eläkkeelle.

Tiimerkintöjä urakoivan Tielinja Oy:n liikevaihto kasvoi merkittävästi ja oli 5,5 milj. euroa (3,2). Viennin osuus liikevaihdosta oli 18 % (50). Tärkeimmät työkohteet olivat Valtatie 3:n päällystysurakan tiimerkinnät, Vaasan ja Keski-Suomen tiepiirien merkintäurakat sekä Ruotsin ja Viron tielaitoksille tehdyt ajoratamerkinnät. Tielinja Oy:n toimitusjohtaja on ins. Harri Linnakoski.

Kiviaines- ja valmisbetoniliiketoiminta

Talonrakentamisen jo edellisenä syksynä alkanut supistuminen pienensi sekä kiviainesten että valmisbetonin kysyntää. Toisaalta merkittävien infrastruktuurihankkeiden käynnistyminen lisäsi kiviainesten kysyntää siten, että kokonaismäärät kasvoivat hieman edellisestä vuodesta. Lisääntyneestä kysynnästä huolimatta alan hintataso säilyi alhaisena.

Kiviaineksia jalostettiin 13,9 milj. tonnia (13,9) ja toiminnan liikevaihto oli 56,3 milj. euroa (55,5). Henkilöstömäärä oli keskimäärin 289 (303).

Vuoden merkittävimpiä urakoita olivat rai-desepelin toimitukset eri ratakeskuksille sekä ensimmäisen laatuluokan päällystyskiviainesten tuottaminen eri puolille Suomea. Asfalttikiviainekset toimitettiin mm. Päällystysyksikön Valtatie 3:n urakkaan. Kesällä käynnistyi myös Ämmässuon kaatopaikan kolme vuotta kestävä laajennusurakka Espoossa. Tilikauden aikana Lemminkäinen osti Turun läänin KTK:n murskausliiketoiminnan ja Punka-Betoni Oy:n kiviainesliiketoiminnan sekä loput osuomisteisen Kainuun Murskeen osakkeista.

Kiviainesyksikön johtajana toimii ins. Juhani Innanen.

Valmisbetonin toimitusmäärien väheneminen sekä uusien toimijoiden tulo markkinoille kiristi entisestään hintakilpailua tärkeimmällä toiminta-alueella pääkaupunkiseudulla. Tämän vuoksi Forssan Betonituotteen liikevaihto ja tulos eivät saavuttaneet asetettuja tavoitteita.

Vuoden merkittävin toimituskohde oli Tornion jaloterästehtaan laajennuksen valmisbetonitoimitukset. Forssan Betonituote hankki tilivuoden aikana omistukseensa Punka-Betoni Oy:n valmisbetoniliiketoiminnan ja edellisenä vuotena hankittu Itä-Suomen Valmisbetoni Oy sulautettiin kesällä Forssan Betonituote Oy:öön.

Lemminkäisellä on vahva jalansija Itämeren alueen päällystys- ja kiviainesmarkkinoilla. Karttaan merkityn lisäksi yhtiöllä on Suomessa toiminnassa 23 murskausasema.

- Asfalttiasema
- Liikkuva asfalttiasema
- Murskausasema

Forssan Betonituotteen tuotekehitys on kohdistunut mm. lattiabetoneihin. Varastohallin lattiaa valetaan Sipoon Talmassa.

Oslo keskustan ja Gardermoenin lentokentän välinen tie sai uuden päällysteen.

Merkittävin tiehallinnon työkohde oli Valtatie 3:n päällystäminen välillä Jutikkala – Kulju.

Forssan Betonituote valmisti betonia 110 000m³ (166 000) ja yhtiön liikevaihto oli 6,0 milj. euroa (8,3). Henkilöstömäärä oli keskimäärin 27 (21). Forssan Betonituote Oy:n toimitusjohtaja on ins. Antti Hujanen.

Keskuslaboratorio

Tuusulassa sijaitseva Keskuslaboratorio teki konsernin eri yhtiöille ja yksiköille testauksia, kehitystyötä ja teknisiä palvelutehtäviä. Pääosa tutkimuslaitoksen kehityshankkeista liittyi asfalttitekologiaan. Laboratoriossa kehitettiin mm. parempia päällysteiden suunnittelumenetelmiä vastaamaan muuttuvia hankintamenettelyjä. Tiukentuvat ympäristövaatimukset ja elinkaariajattelu ovat edellyttäneet uusien tuotteiden kehittämistä.

Tilajien ja toimeksiantajien vaatimusten kasvussa ja laatutietoisuuden yhä parantuessa myös laboratorion tekemät testausmääritykset ovat lisääntyneet.

Keskuslaboratorion henkilöstömäärä oli keskimäärin 14 (14) henkilöä. Tutkimusjohtajana toimii DI Lars Forstén.

Tulevaisuudennäkymät

Maassamme oleva päällystysalan tuotantokapasiteetti on kasvanut ja kasvaa edelleen huomattavasti nopeammin kuin työmäärät, mistä johtuen kilpailu on voimakkaasti kiristynyt huolimatta tiehallinnon päällystykseen käytettävien määrärahojen kasvusta. On nähtävissä, että kilpailu tulee edelleen kiristymään ja hintataso laskemaan lähiaikoina kotimaassa. Lemminkäisen ulkomailla olevilla yksiköillä on hyvä tilauskanta alkavalle työkaudelle ja tavoitteena on viime tilikauden tulosten parantaminen. Tilanne etenkin Baltian maissa ja Venäjällä on selkeästi viime vuoden vastaavaa ajankohtaa parempi.

Kiviainesliiketoiminnassa epävarmuutta markkinoille aiheuttavat metsähallituksen aktivoitumien kiviainesten myynnissä sekä tielaitoksen toiminnan laajentuminen louhintaurakointiin.

Suuret yhdyskuntarakentamisen hankkeet sekä kolmas ydinvoimala tulevat kääntämään valmisbetonitoimitukset jälleen nousuun. Uudet rata- ja tiehankkeet takaavat myös kiviainesliiketoiminnalle kohtuullisen perustyöllisyyden muutamaksi vuodeksi eteenpäin.

Kiviasentaja Jari Sirén asentamassa graniittisia massiiviaskelmia Tapiolan keskustan työmaalla Espoossa.

Rakennusmateriaaliryhmä

Lemminkäisen Rakennusmateriaaliryhmä valmistaa, myy ja urakoi betonisia ympäristötuotteita, porraselementtejä, mosaiikkilaattoja ja bitumisia katemateriaaleja. Lisäksi ryhmä tuo maahan kattamiseen ja ympäristö- ja betonituoteurakointiin liittyviä materiaaleja sekä urheilurakentamiseen soveltuvia tuotteita. Lemminkäisen valmistamiin ja edustamiin tuotteisiin liittyy suunnittelu-, asennus- ja huoltopalvelu, jolloin asiakas saa ns. avaimet käteen -ratkaisuja.

Rakennusmateriaaliryhmän liikevaihto pysyi edellisen vuoden tasolla ja oli 90,5 milj. euroa (89,9). Ryhmän liiketulos ei kuitenkaan saavuttanut sille asetettuja tavoitteita ja jäi 3,2 milj. euroon (5,4). Rakennusmateriaaliryhmän keskimääräinen henkilöstömäärä väheni hieman ja oli 634 henkilöä (646), joista toimihenkilöitä oli 165 ja työntekijöitä 469.

Tuotantokapasiteetin käyttöaste sekä urakoinnissa että tuotannossa oli koko vuoden erittäin korkea ja joissakin erikoistuotteissa toimitusaika oli normaalia pidempi. Aikainen talvi hidasti muutamien kohteiden valmistumista ja osa niistä siirrettiin keväälle. Rakennusmateriaaliryhmän merkittävimpiä kohteita oli Leppävaaran liikekeskus, jossa ryhmän kaikilla yksiköillä oli laajat urakat käynnissä koko vuoden.

Rakennusmateriaaliryhmällä on tuotantolaitoksia Tuusulassa, Lohjalla, Orimattilassa, Myrskylässä ja Viitasaarella sekä vuoden lopulla tehdyn Soraseula Oy:n kaupan myötä Tampereella. Soraseula Oy:n tunnuslukuja ei ole huomioitu rakennusmateriaaliryhmän tunnusluvuissa vielä vuonna 2002.

Ryhmän tavoitteena on kaikkien yksiköiden laatu- ja turvallisuusjärjestelmien päivittäminen uuden ISO-sertifikaatin mukaiseksi. Myös ympäristö- ja turvallisuusjärjestelmiä kehitetään sertifioitavaan kuntoon.

Vesikatto- ja vedeneristystuotteet sekä kattourakointi

Lemminkäisen Kattoyksiköllä on 15 toimipistettä Suomessa, joiden kautta toiminta kattaa koko maan. Näiden kautta harjoitetaan sekä materiaalimyyntiä että kattourakointia. Ulkomaan toimipisteet ovat Tallinnassa, Varsovassa ja Moskovassa.

Lohjan bitumikatetehtaan tuotantokapasiteetti oli päättyneellä tilikaudella täydessä käytössä. Kapasiteetin nostamiseksi ja tuotantolinjan modernisoimiseksi tehtaalle on tehty useita investointeja 1990-luvulla. Tämä investointiohjelma jatkuu edelleen, ja vuoden lopulla aloitettiin uuden kattolaatan leikkuulinjan asennustyöt. Investointi tehostaa kattolaatan tuotantoa ja parantaa tuotteen laatua.

Bitumisten katemateriaalien markkinat kotimassa ovat hieman kasvaneet ja omat materiaalitöimitukset ovat lisääntyneet samassa tahdissa. Bitumikermien ja -laattojen vienti kasvoi merkittävästi; ripeintä kasvu on ollut Puolan, Etelä-Korean ja Venäjän toimituksissa.

Johtaja RI Erkki Lönnrot

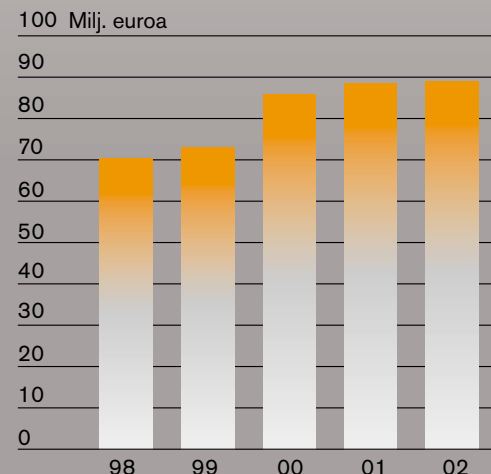
Tulosluvut

Milj. euroa	2002	2001
Liikevaihto	90,5	89,9
Liiketulos	3,2	5,4
Nettoinvestoinnit	8,5	2,0
Henkilöstömäärä	634	646

Ryhmän liikevaihto yksiköittäin

Milj. euroa	2002	2001
Kattoyksikkö	55,8	54,0
Betonituoteyksikkö	26,8	27,1
Urheilupäällysteet	7,9	8,8
Yhteensä	90,5	89,9

Liikevaihto

Kattourakoinnin vuoden teemana oli työturvallisuus ja tästä aiheesta järjestettiin laaja koulutus urakoinnin henkilöstölle. Samassa yhteydessä aloitettiin valmistelut ympäristö- ja työturvallisuusjärjestelmien kehittämiseksi tavoitteena sertifioida ne vuoden 2003 aikana. Kattourakoinnilla oli useita isoja urakkakohteita eri puolilla Suomea. Pääkaupunkiseudun merkittävin kohde oli Leppävaaran liikekeskus, johon urakoitiin vesikatot sekä terassi- ja pihatason vedeneristystyöt kallistus- ja pintabetonitoineen. Muita isoja bitumikattokohteita olivat mm. Ikean myymälä Vantaalla, Saarioisten logistiikkavarasto Valkeakoskella, Bauhaus-myymälä Raisiossa, Atrian broileritehtaan katto Nurmossa sekä Citymarketien katot Turussa ja Kemnimaalla. Katto-tiliurakoinnissa urakointimäärät kasvoivat. Merkittävä tiilikattoasiakas oli Lidl-kauppa-ketju, jolle urakoitiin katto 20 myymälään eri puolilla Suomea. Peltikattokohteista Joensuun Vapaaopiston uusittu konesaumakatto sai Katto-liiton Vuoden Katto -kilpailun kunniamaininnan. Tämän historiallisesti arvokkaan rakennuksen katto monimutkaisine muotoineen oli erittäin haastava ja korkeaa ammattitaitoa vaativa kohde.

Kattourakoinnin kireä kilpailutilanne jatkui ja on entisestään kiristynyt varsinkin pääkaupunkiseudulla.

Kattoyksikön liikevaihto oli 55,8 milj. euroa (54,0) ja henkilöstömäärä keskimäärin 385 (391). Yksikön johtajana toimi DI Ari Junttila 31.5.2002 asti ja 1.6.2002 alkaen RI Erkki Lönnrot.

Lemminkäisen urakoima Joensuun Vapaaopiston monimuotoinen peltikatto sai kunniamaininnan Vuoden Katto -kilpailussa.

Betoni- ja luonnonkivituotteet sekä ympäristörakentaminen

Ympäristörakentaminen jatkui vilkkaana. Pääkaupunkiseudulla oli useita isoja kohteita, kuten HKR:n betonikivityt Itä- ja Pohjois-Helsingissä sekä Tapiolan liikekeskuksen luonnonkivityt. Pääkaupunkiseudun ulkopuolella toteutetuista urakoista merkittäviä olivat Veikkolan tori sekä Turun ja Varkauden kävelykeskustat.

Toimistorakentamisen volyymin pienentyminen talonrakentamisessa heikensi porrasedenttien kysyntää, mikä jäi 8 % vuoden 2001 tasosta. Useat rakenteilla olevat liikekeskukset taas lisäsivät mosaiikkibetonilattojen menekkiä. Myös Betonituoteyksikön suurin kohde oli Leppävaaran liikekeskus, missä asennettiin lähes 30 000 m² mosaiikkibetoni- ja kalkkikivilattioita. Uutena tuotealueena lattiaurakointiin saatiin Lidl-ketjun myymälät, joista kymmeneen urakoitiin klinkkerilattiat.

Betonituoteyksikön toimintajärjestelmiä kehitettiin edelleen. Yksiköllä on ollut sertifioitu laatujärjestelmä vuodesta 1997. Vuoden 2002 syksyllä SFS myönsi Betonituoteyksikölle sertifikaatit, joiden mukaan yksikön laatujärjestelmä täyttää ISO 9001:2000- ja ympäristöjärjestelmä ISO 14001-standardien mukaiset vaatimukset.

Joulukuussa 2002 Lemminkäinen osti tamperelaisen Soraseula Oy:n koko osakekannan. Yhtiön toiminta on operatiivisesti liitetty Betonituoteyksikköön. Soraseula vahvistaa Lemminkäisen asemaa johtavana ympäristöbetonituotteiden valmistajana Suomessa.

Betonituoteyksikön liikevaihto oli 26,8 milj. euroa (27,1) ja henkilöstömäärä oli keskimäärin 194 (196). Yksikönjohtajana toimii DI Juhani Uljas.

Ympäristörakentaminen jatkui vilkkaana.

Urheilurakentaminen

Omni-Sica Oy on Suomen johtava urheilupinnoitteiden toimittaja ja urakoitsija. Yhtiö tuo maahan, urakoi sekä myy urheiluun ja liikuntaan liittyvien pinnoitteiden lisäksi katsomoita, kastelujärjestelmiä, aitoja ja polyuretaanivedeneristeitä.

Suomessa on jo usean vuoden ajan investoitu merkittävästi urheiluun ja liikuntaan liittyvien uusien suorituspaikkojen rakentamiseen ja vanhojen korjaamiseen. Suotuisiin investointipäätöksiin ovat vaikuttaneet mm. lukuisat arvokisat, joita Suomi on vuosien kuluessa isännöinyt.

Omni-Sican urakointikapasiteetti oli täydessä käytössä koko kuluneen työkauden ajan ja ajoittain oli jopa pulaa ammattitaitoisesta työvoimasta. Päättäneellä tilikaudella osuuttaan lisäsivät eniten ympäristörakentaminen sekä polyuretaanivedeneristykset. Merkittävimpiä kohteita olivat amerikkalaiseen Eagle IV -loistoristeilijään urakoidut

Laivan kansien pinnoitukseen soveltuvia uusia tuotteita tuotiin markkinoille.

kansipinnoitteet ja auditorio-jäähallin siirtokatsomot. Urheilukentistä saneerattiin mm. Kuusamon, Joensuun, Haminan ja Rovaniemen maalaiskunnan yleisurheilukentät. Polyuretaanivedeneristyksissä merkittävimpiä työkohteita olivat Leppävaaran uusi liikekeskus ja Tapiolan liikekeskuksen saneeraus.

Jalkapallokenttien rakentamisessa on perinteisten nurmikenttien rinnalle hyväksytty kumirouhetäytteinen tekonurmi myös kilpakäyttöön, mikä aiheuttanee lisääntyvää kiinnostusta tekonurmien asennukseen jatkossa.

Omni-Sica Oy:n liikevaihto oli 7,9 milj. euroa (8,8). Henkilöstömäärä oli keskimäärin 35 (38). Yhtiön toimitusjohtajana toimii yo-merkon. Pekka Peho.

Ryhmän näkymät alkavalle työkaudelle

Rakentamisen suhdanteiden on ennakoitu pysyvän edellisen vuoden tasolla, joten tulevaisuuden näkymät mukailevat päättynyttä tilikautta. Tuote- ja aluekohtaiset erot lisääntyvät edelleen ja vaikuttavat siten mahdollisesti rakennusmateriaalien tuotantomääriin.

Uudisrakentamisen volyymin arvioitu pieneneminen vaikuttaa selkeästi porrastuotantoon ja kattourakointiin sekä kuntien kiristyvä rahatilanne ympäristötuotteiden menekkiin ja ympäristöurakointiin. Kilpailun oletetaan kiristyvän näissä tuoteryhmissä. Positiivisena seikkana voidaan nähdä isot jo käynnissä olevat rakennusprojektit sekä korjausrakentamisen lisääntyminen. Materiaalivienti on kääntynyt nousuun ja näkymät siltä osin vaikuttavat positiivisilta. Urheilurakentamisen odotetaan jatkuvan vilkkaana myös tänä vuonna.

Viime vuonna toteutetut investoinnit ja uudet toimintajärjestelmät pyritään saamaan ryhmän kaikissa yksiköissä tehokkaasti käyttöön alkaneella tilikaudella.

Kirvesmies Keijo Keski-Korhonen ja vastaava työnjohtaja Jyrki Perokorpi IKEAn tavaratalotyömaalla Vantaalla.

Rakennus Oy Lemminkäinen

Rakennus Oy Lemminkäinen on kansainvälinen projektirakentaja. Kotimaassa yhtiö toteuttaa monipuolisia infrastruktuurihankkeita ja on merkittävä projektinjohtourakoitsija. Ulkomailla Rakennus Oy Lemminkäisen pääasiakkaita ovat suomalaiset teollisuusyritykset. Yhtiön kansainvälinen toiminta on painottunut pitkälti Eurooppaan, mutta kasvava televerkkoliiketoiminta on siirtänyt painopistettä yhä enemmän Aasiaan ja Amerikkaan.

Rakennus Oy Lemminkäisen tulos oli tyydyttävä. Yhtiön liikevaihto oli 193,3 milj. euroa (160,3) ja liiketulos 6,8 milj. euroa (10,5). Yhtiön henkilöstömäärä oli keskimäärin 510 (459), josta toimihenkilöitä oli 317 (294).

Insinöörirakentaminen

Insinöörirakentamisen liikevaihto kasvoi selvästi ja oli 83,2 milj. euroa (56,5). Kasvua saatiin lähinnä kotimaan tierakennuskohteista sekä Ruotsin rautatietunne-liurakoista. Insinöörirakentamisen projektit koostuivat kalliorakentamisen ja pohjarakentamisen erikoisurakoista sekä suurista infrastruktuurihankkeista.

Kalliorakentamisen urakoista merkittävimmät olivat edelleen jatkuvat Strannebergin ja Åsan rautatietunnelien rakennustyöt Ruotsissa. Strannebergin tunnelin rakentamisessa käytettiin vaativia jäädytys- ja suihkuinjektointitekniikoita. Muita merkittäviä kalliorakennuskohteita olivat Helsinkiin toteutettavat Erottajan pysäköintilaitos, HKR:n Kampin tukikohta sekä työyhteisöliittymänä toteutettava Salmisaaren hiilivarasto. Kalliorakentamisen markkinatilanne oli Ruotsissa hyvä, mutta Suomessa uusia kohteita käynnistyi melko vähän.

Pohjarakentamisen liiketoiminta koostui enimmäkseen erikoisurakoista Helsingissä ja Turussa. Tukholmassa vahvistettiin Valtioapäivätaalon perustuksia. Syvästabilointia tehtiin lähinnä Etelä-Suomen aluerakennuskohteissa. Pohjarakentamisen markkinatilanne oli melko hyvä. Kiinteistö Oy St. Erikin perustustenvahvistuskohde Turun keskustassa voitti Suomen Rakennusinsinööriliitto RIL:n vuoden rakennusinsinööriyöpalkinnon.

Maa- ja vesirakentamisessa tieurakointi sai jatkoa parin vuoden tauon jälkeen. Kehä III:lla aloitettiin mittava tienrakennusurakka työyhteisöliittymässä. Lisäksi käynnistyi Valtatie 9:n perusparannusurakka Korpilahdella. Rakennus Oy Lemminkäinen toimii projektinjohtajana vuonna 2006 valmistuvassa Kerava - Lahti - oikoratahankkeessa.

Yksikön henkilöstömäärä oli keskimäärin 294 (258). Yksikönjohtajana toimii tekn.lis. Timo Kohtamäki.

Toimitusjohtaja DI Matti A. Mantere

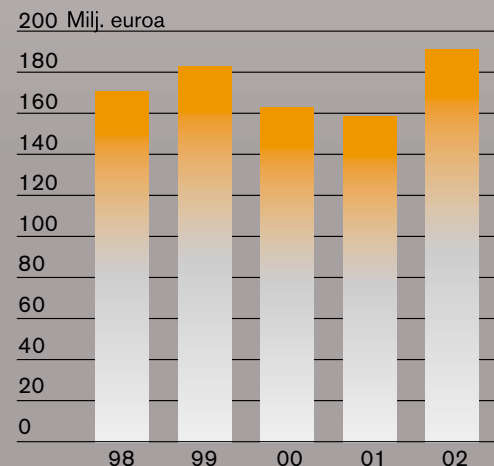
Avainluvut

Milj. euroa	2002	2001
Liikevaihto	193,3	160,3
Liiketulos	6,8	10,5
Nettoinvestoinnit	1,7	0,8
Henkilöstömäärä	510	459

Liikevaihto toiminta-alueittain

Milj. euroa	2002	2001
Insinöörirakentaminen	83,2	56,5
Projektinjohto	91,2	88,3
Televerkkorakentaminen	18,9	15,5
Yhteensä	193,3	160,3

Liikevaihto

Projektinjohto

Projektinjohdon liikevaihto oli 91,2 milj. euroa (88,3).

Kotimaassa kiinnostus projektinjohtourakointia kohtaan on edelleen kasvussa. Joustavana toteutusmuotona se on sovellettavissa mitä moninaisimpiin hankkeisiin teollisuusinvestoinneista korjausrakentamiseen.

Kotimaassa käynnistettiin IKEAn uuden tavaratalon rakentaminen Vantaalla. Nordean toimitilojen rakennustöitä Helsingin Vallilassa jatkettiin Tekesin Terve talo -teknologiaohjelman osana. Yhteistyössä Palmbergin kanssa aloitettiin Kuntien eläkevakuutuksen toimitilojen rakentaminen Helsingin Kaisaniemessä sekä Bauhausin Suomen toisen tavaratalon rakennustyöt Raisiossa. Korjausrakentamisen merkittävin aloitettu hanke oli Museokatu 18:n kiinteistön peruskorjaus Helsingissä. Urheilurakentamisessa jatkuivat golfkenttien ja -keskusten rakennustyöt vilkkaina.

Viennin painopiste oli yhä Keski-Euroopassa. Suurin rakennuskohde oli Stora Enson uusi paperitehdas Belgian Gentissä. Tehdas valmistuu keväällä 2003. Saksassa valmistuivat Nokian tutkimus- ja tuotekehitysrakennus Ulmissa sekä marraskuussa vihitty Hampurin monitoimihalli. Unkarissa rakennettiin tuotantotiloja Perlokselle ja Elcoteqille sekä monitoimiareena Debreceniin. Vuoden lopulla solmittiin projektinjohtosopimus Onninen Oy:n uuden Puolan keskusvaraston rakentamisesta Lodziin.

Venäjän rakennusmarkkinoilla näkyi selviä merkkejä elpymisestä. Alkuvuodesta käynnistyi kaksi merkittävää hanketta; Saint-Gobain Isoverille rakennetaan mineraalivillatehdas Jegorievskiin ja Stora Ensolle aaltopahvitehdas Arzamasiin. Vuoden lopulla aloitettiin Stora Enson sahaiinvestointihankkeiden valmistelutyöt Luoteis-Venäjällä. Eremitaasin taide-esinevaraston rakennustyöt jatkuivat Pietarissa. Baltian maiden rakennuskohteista merkittävimmät olivat Liettuan Skuodasin jätevedenpuhdistamo sekä Tallinnan ydinkeskustaan rakennettu Tarton maantien pysäköintilaitos.

Projektinjohdon henkilöstömäärä oli keskimäärin 160 (146). Kotimaan toiminnasta ja urheilurakentamisesta vastaa ins. Jouko Niemonen ja ulkomaantoiminnasta DI Henrik Eklund.

Mittavin ulkomaan rakennuskohde oli Stora Enson uusi paperitehdas Belgian Gentissä.

Kehä III:n vaativa tierakennusurakka käynnistyi Lentoasemantien ja Tikkurilan liittymän välillä.

Televerkkorakentaminen

Televerkkorakentamisen liikevaihto oli 18,9 milj. euroa (15,5). Televerkkorakentamista harjoittaa Rakennus Oy Lemminkäisen tytäryhtiö Lemcon Networks Oy, joka perustettiin vuoden 2000 lopulla.

Televerkkoprojekteja on vuoden aikana toteutettu seitsemässä eri maassa Kaukoidässä, Euroopassa sekä Etelä- ja Pohjois-Amerikassa. Toimeksiantojen laajuus on vaihdellut asiantuntijatehtävistä kokonaisurakoihin. Tehtäviin ovat kuuluneet kaikki matkapuhelinverkon rakentamisen osa-alueet suunnittelusta tukiasemien asentamiseen ja käyttöönottoon. Toiminnan painopiste on vuoden aikana siirtynyt asennustöiden ja käyttöönoton johtamiseen ja valvontaan.

Lemcon Networks Oy:n projekteissa työskenteli vuoden lopussa 180 henkilöä (200). Yhtiön toimitusjohtaja on DI Juha Nurmi.

Tulevaisuudennäkymät

Rakennus Oy Lemminkäisen kasvanut tilauskanta antaa yhtiölle hyvät lähtökohdat myös kuluvalle vuodelle. Yhtiön tilauskanta oli vuodenvaihteessa 152,8 milj. euroa (124,7).

Insinöörirakentamisen lähivuosien markkinatilanne näyttää hyvältä. Suomen suuret rakennuskohteet kuten Oikorata Kerava - Lahti, Vuosaaren satama liikenneyhteyksineen sekä useat tienrakennushankkeet takaavat alalle perustuvuutta. Lisäksi erityisesti Ruotsin rautatieprojektit Botniabanalla ja Västkustbanalla antavat mahdollisuuksia tunnelirakentamiselle. Suomen kalliorakennusmarkkinat pysyvät kuitenkin vielä vuonna 2003 hiljaisina, koska tiedossa olevia alkavia hankkeita on vähän. Pohjarakentamisessa korjausrakentamisen osuus on merkittävä ja se jatkunee jotakuinkin nykyisellä tasolla.

Kolmannen sukupolven verkkojen rakentamisen viivästyminen on vaikuttanut voimakkaasti televerkkorakentamisen markkinoihin ja osin pyssäyttänyt uusia hankkeita kokonaan. Niiden käynnistyminen vuonna 2003 vaikuttaa televerkkorakentamisen tasoon erityisesti Euroopassa ja Aasiassa. Etelä- ja Pohjois-Amerikassa käynnissä olevat mittavat 2G- ja 2,5G -hankkeet jatkuvat koko vuoden 2003 ajan.

Projektinjohtoliiketoiminnalle on hyvät edellytykset vuonna 2003 sekä kotimaassa että ulkomaillakin. Urheilurakentamisen merkittävimmän hankkeen, Hampurin Color Line Arenan, osakseen saama myönteinen julkisuus antaa suomalaiselle arenaosaamiselle hyvät mahdollisuudet vastaavissa hankkeissa Keski-Euroopassa. Saksan heikentynyt taloudellinen tila ja sen heijastuminen rakentamiseen on kuitenkin siirtämässä viennin painopistettä Keski-Euroopasta uudelleen Venäjälle. Vuodenvaihteessa voimaantullut uusi verosopimus Suomen ja Venäjän välillä saattaa kuitenkin heikentää suomalaisten rakennusyritysten kilpailukykyä Venäjällä. Tämä voi osaltaan johtaa siihen, etteivät Venäjän viennin kasvuennusteet toteudu ennakoidulla tavalla.

Televerkkoprojekteja toteutettiin seitsemässä eri maassa Kaukoidässä, Euroopassa sekä Etelä- ja Pohjois-Amerikassa.

Kirvesmies Pauli Virtaniemi Hotelli Elielin työmaalla Helsingissä.

Oy Alfred A. Palmberg Ab

Palmberg-alakonsernin liiketoiminta-alue on kotimaan talonrakentaminen, johon kuuluvat uudisrakennus- ja korjaustoiminta sekä asuntojen ja liike- ja toimistorakennusten perustajaurakointi. Tämän lisäksi tytäryhtiö Oy Konte Ab harjoittaa urakointitoimintaa Ruotsissa Uumajan ympäristössä sekä kolme muuta tytäryhtiötä valmisbetoni- ja betonituoteteollisuutta Pohjanmaalla ja Pohjois-Karjalassa.

Palmberg-alakonserniin kuuluvat emoyhtiö Oy Alfred A. Palmberg Ab ja sen kymmenen toimivaa tytäryhtiötä. Tilikauden aikana tytäryhtiöiden määrä kasvoi yhdellä, kun Palmberg osti huhtikuun lopulla kiteeläisen Rakennusliike A. Taskinen Oy:n osake-enemmistön. Rakennusliike A. Taskinen Oy:n rakennustoiminnan pääpaino on Pohjois-Karjalassa ja yhtiön aluetoimisto sijaitsee Joensuussa. Vuoden loppupuolella Palmbergin tytäryhtiö Oka Oy osti Turun Aluepurkaus Oy:n liiketoiminnan, joka yhdistettiin Okan Pinnoite-Team -yksikköön.

Konsernin liikevaihto oli 442,1 milj. euroa (387,5) eli liikevaihdolla mitattuna toiminnan volyyymi kasvoi 14 %. Tilauskanta tilikauden lopussa kasvoi merkittävästi ja oli 266,5 milj. euroa (177,4). Konsernin liiketulos pysyi edellisen vuoden tasolla ja oli 12,9 milj. euroa (12,4).

Palmberg-konsernin liikevaihto pääkaupunkiseudulla on ollut suhteellisesti pienempi kuin muilla vastaavan kokoisilla talonrakentajilla. Tämä kehitys jatkui päättyneellä tilikaudella. Erityisesti Kaakkois-Suomessa ja Pohjanmaalla ovat konsernin tytäryhtiöt alueensa suurimpia toimijoita. Myös Tampereen talousalueella konsernin suhteellinen osuus kasvoi.

Emoyhtiön toiminta pääkaupunkiseudulla painottuu asuntojen ja liikeilojen perustajaurakointiin, kun taas tytäryhtiöiden liikevaihdosta pääosa muodostuu urakoinnista. Alueellisesta jaosta poiketen Oka Oy:n julkisivusaneerauksiin erikoistunut yksikkö toimii koko eteläisessä Suomessa.

Kaikkien konserniyhtiöiden tulos oli vähintään tyydyttävä lukuun ottamatta emoyhtiötä ja oululaista Palmberg-Rakennus Oy:tä, joiden toiminnalliset tulokset jäivät tappiollisiksi. Emoyhtiön tulos ennen veroja nousi kuitenkin osinkotulojen jälkeen voitolliseksi. Toiminnalliset tappiot kummankin osalta johtuivat lähinnä epätydyttävästä volyymikehityksestä eräiden kohteiden käynnistymisen siirtyessä myöhempään ajankohtaan.

Valmistuneen oman asuntotuotannon määrä oli 446 asuntoa (752), ja tilikauden päättyessä konsernissa oli rakenteilla 824 (456) perustajaurakoitua asuntoa. Urakkakohteissa valmistui uusia asuntoja 922 (1 124) ja tilikauden päättyessä oli rakenteilla 827 (824) asuntoa.

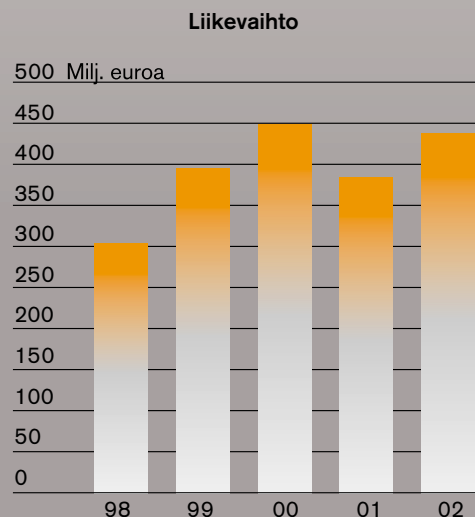
Konsernin henkilöstön määrä oli tilikaudella keskimäärin 1 646 (1 522), joista toimihenkilöitä oli 540 (501).

Toimitusjohtaja DI, KTM Risto Bono

Avainluvut		
Milj. euroa	2002	2001
Liikevaihto	442,1	387,5
Liiketulos	12,9	12,4
Nettoinvestoinnit	5,9	2,7
Henkilöstömäärä	1 646	1 522

Konsernin liikevaihto toiminta-alueittain		
Milj. euroa	2002	2001
Kilpailu-urakointi		
Asuntotuotanto	64,6	69,6
Muu uudisrak.	112,0	92,9
Peruskorjaus	73,1	60,0
Perustajaurakointi		
Asuntotuotanto	63,3	59,8
Liike- ja teollisuusrak.	34,3	44,3
Muu toiminta	15,3	9,1
Osakemyynti ja muut erät	79,5	51,8
Yhteensä	442,1	387,5

Näkymät vuodelle 2003

Talonrakennusta koskevien ennusteiden mukaisesti uustuotannon aloitusten määrä vuonna 2003 tulee säilymään viime vuoden tasolla eli n. 34,5 milj. m³:ssä. Korjausrakentamisen ennustetaan jatkavan tasaista kolmen prosentin kasvuaan, minkä tuloksena talonrakentamisen kokonaismäärä tulee tänä vuonna kasvamaan runsaan prosentin. Uustuotannon osalta tapahtuneen kuitenkin painotusmuutoksia. Asunto- tuotannon arvioidaan kasvavan sekä vapaarahoitteisessa että ARA-tuotannossa, joka vuoden 2002 aikana oleellisesti supistui edelliseen vuoteen verrattuna. Ennusteiden laadinnassa oletettu ARA-tuotannon elpyminen on kuitenkin merkittävässä määrin riippuvainen tulevista ARA-korkoehdoista. Jos huomattavia muutok-

sia tässä suhteessa ei tapahdu, on päinvastoin odotettavissa tuotannon supistumisen jatkuvan edelleen tänä vuonna. Toimisto- liike- ja teollisuusrakentamisen oletetaan säilyvän vuoden 2002 alentuneella tasolla.

Poiketen alan yleisistä näkymistä Palmberg-konsernin liikevaihto kasvaa selvästi vuoteen 2002 verrattuna. Kasvunäkymät perustuvat olemassa olevaan työkantaan, joka on n. 50 % suurempi kuin edellisenä vuonna vastaavana ajankohtana. Samoin perusteiden uskotaan tuloksenkin kiristyvistä kilpailusta huolimatta paranevan.

Kasvua tapahtuu ennen muuta vapaarahoitteisessa asuntotuotannossa, jossa aloitusten määrän odotetaan lisääntyvän tänä vuonna. Myös korjausrakentamisen arvioidaan kasvavan, kun taas toimisto- ja liikerakentamisen volyymi näyttää Palmbergin osalta pysyvän viime vuoden tasolla.

*Asunto Oy Vantaan
Kukonportti.*

Finnoon koulu peruskorjattiin ja koulurakennusta laajennettiin Espoossa.

Merkittävimmät valmistuneet kohteet

Palmerbergin osuus kohteen arvosta, milj. euroa	
-Portaali-yrityspiiston liikerakennus ja AV-oppilaitos, Helsingin Arabianranta	n. 16
-Trivium Business Parkin I-vaihe, Turku	6,5
-Nokia Peltolan kolmas vaihe, Oulu	n. 6
-Kouvolan oikeus- ja poliisitalo	n. 29
-Vaasan poliisitalo	13,5
-Kouvolan logistiikkakeskus	4,6
-Kouvolan IT-Campus	5,2
-Sanoma Oy:n painohalli, Vantaa	5,5
-Foster Wheeler Energia Oy:n voimalaitos, Äänekoski	4,7
-110 asunnon vuokratilat Tapiola-yhtiöille, Tampere	6,7

Merkittävimmät rakenteilla olevat kohteet

-Tuuloksen kauppakeskus	4,5
-OBS-marketin laajennus, Uumaja	3,8
-Bauhaus-tavaratalo, Raisio	n. 5
-Hotelli Eliel, Helsinki	n. 9
-Finnoon koulu ja päiväkotito, Espoo	6,7
-Vaasan toripaikoituksen laajennus	n. 6
-Kuntien eläkevakuutuksen toimitilat, Helsinki	n. 12
-Kuopion Kauppakatu 26-30 Liikekeskus	16
-Raahen, Raision ja Ylä-Savon kihlakuntien virastotalot	n. 30
-KWH Freeze Oy:n jäähdyttämö, Vantaa	n. 4
-UPM Kymmene Oy:n Pietarsaaren tuotantolaitosten rakennustekniset työt	2,8
-Saarioinen Oy:n lähettämö, Valkeakoski	5,7
-Skogaholms Bröd Ab:n tuotantolaitokset ja toimisto, Uumaja	14,7

Palmerberg-konserni

Yhtiö	Toimialue	Liikevaihto milj. euroa	Henkilöstö keskimäärin	Toimitusjohtaja
Emoyhtiö				
Oy Alfred A. Palmerberg Ab				DI, KTM Risto Bono
Pääkaupunkiseutu		85,4 (84,8)	207 (265)	Aluejoht. DI Pauli Mäkelä
Tytäryhtiöt				
Palmerberg TKU Oy	Turku ja Salo ympäristökuntineen	20,9 (9,1)	82 (20)	DI Mikko Pirhonen
Palmerberg-Uraoitsijat Oy	Länsi-Uusimaa	35,0 (37,8)	35 (34)	DI Ahti Kara
Oka Oy	Lahti, Kymenlaakso ja Etelä-Karjala	98,2 (94,0)	410 (389)	Ins. Jorma Tamminen
Rakennustoimisto Palmerberg Oy	Pirkanmaa, Kanta-Häme ja eteläinen Keski-Suomi	57,6 (40,6)	212 (211)	DI Jukka Terhonen
Rakennus-Otava Oy	Jyväskylä ympäristökuntineen	17,7 (15,0)	63 (61)	Ins. Jussi Kari
Oy Konte Ab ¹⁾	Pohjanmaa ja Satakunta, projekteja Ruotsissa	61,9 (53,4)	263 (253)	DI Göran Pellfolk
Byggnads Ab				
Forsström Rakennus Oy ²⁾	Kokkolan ja Pietarsaaren alueet	23,8 (19,1)	159 (145)	Merkon. Peter Forsström
Palmerberg-Rakennus Oy	Oulun ja Lapin läänit	17,2 (31,2)	80 (99)	Ins. Ahti Heikka
Savocon Oy	Kuopio ympäristöineen	14,8 (12,7)	71 (65)	Ins. Martti Kankkunen
Rakennusliike A. Taskinen Oy ³⁾	Joensuun alue ja Pohjois-Karjala	12,7	89	Rkm. Ari Laamanen

1) Sisältää myös ruotsalaisen Rekab Entreprenad Ab:n.

2) Sisältää myös Ab Jakobe Oy:n ja Oy Kokkobe Ab:n.

3) Sisältää koko tilikauden 1.11.2001-31.12.2002

Asentaja Juha Moisio kytkee automaatiojärjestelmän kaapeleita Äänevoima Oy:n biovoimalaitoksessa Äänekoskella, jonne Tekmanni toimitti kattilalaitoksen prosessisähköistyksen.

Tekmanni Oy

Tekmanni Oy on talotekniikka-alan urakointi-, korjaus-, huolto- ja ylläpitotoimintaa harjoittava kokonaistoimittaja. Yhtiön liike-toiminta-alueet ovat talotekniikka, kiinteistötekniikka, teollisuuspalvelut ja televerkot. Tekmannilla on toimipiste 30 paikkakunnalla kotimaassa sekä tytäryhtiöt Moskovassa, Pietarissa, Tallinnassa ja Vilnassa.

Vuosi oli Tekmannille tyydyttävä, vaikka rakennusalan markkinat eivät kehittyneet odotetulle tasolle. Yhtiön liikevaihto oli 198,9 milj. euroa (178,0) ja liiketulos oli 5,5 milj. euroa (6,0). Liikevaihdon kasvu oli suurempi kuin toimialalla keskimäärin. Tilauskanta tilikauden päättyessä oli 70,1 milj. euroa (78,5). Yhtiön henkilöstömäärä oli keskimäärin 1 871 (1 640), joista toimihenkilöitä oli 455 (378).

Vuoden aikana yhtiön markkina-asemaa ja osaamisalueita vahvistettiin ja valtakunnallista palveluverkostoa laajennettiin myös yrityshankintojen avulla.

Tekmannin pitkälle integroitu toiminnanohjaushanke eteni viimeiseen vaiheeseen. Kauden aikana otettiin käyttöön myynnin ja materiaalihallinnon osiot. Vuoden 2003 alusta järjestelmä on kattanut myös projektijohtamisen välineet.

Laatujärjestelmä uusittiin ympäristö-, työterveys- ja turvallisuusasiat kattavaksi johtamisjärjestelmäksi. Tekmannille myönnettiin ISO 9001:2000 -laatusertifikaatti. Tekmanni sai myös Rakentamisen Laatu RALA ry:n myöntämän pätevyystodistuksen.

Talotekniikka

Tilikauden aikana Tekmanni vahvisti asemaansa kokonaistoimittajana, jonka palveluihin kuuluvat perinteisen LVIS:n lisäksi sprinkleri-, jäähdytys-, palo-, tele-, turva- ja automaatiojärjestelmät.

Talotekniikka-alan kotimaan markkinat pysyivät vuoden 2001 tasolla ja olivat noin 3,1 miljardia euroa. Tästä uudistalonrakentamisen osuus oli n. 55 % ja korjausrakentamisen n. 45 %. Korjausrakentamisen markkinat kehittyivät uudisrakentamista paremmin.

Tekmannin Talotekniikka-liiketoiminta kasvoi voimakkaasti. Sen liikevaihto oli 137,7 milj. euroa (123,7). Liikevaihdosta korjausrakentamisen osuus oli noin 40 %.

Kiinteistötekniikka

Kiinteistötekniikka on erikoistunut käytössä olevien kiinteistöjen teknisten järjestelmien huoltoon ja ylläpitoon. Rakennuksen koko elinkaaren hallinnassa asiakaita tuetaan kokonaisvaltaisilla ylläpitosopimuksilla. Kiinteistötekniikka tekee myös taloteknisiä korjauksia. Taloteknisten järjestelmien kunnon selvittämiseen keskittyvien asiantuntijapalveluiden tuotteistusta jatkettiin.

Kiinteistötekniikan toiminta laajeni alueellisesti edelleen uusille paikkakunnille. Asiakassuhteita kehitettiin luomalla kiinteistön ylläpitosopimuksia kumppanuusperiaatteella.

Kiinteistötekniikan liikevaihto kasvoi edellisestä vuodesta 40 % ja oli 27,8 milj. euroa (19,8).

Toimitusjohtaja ins. Antero Huhta

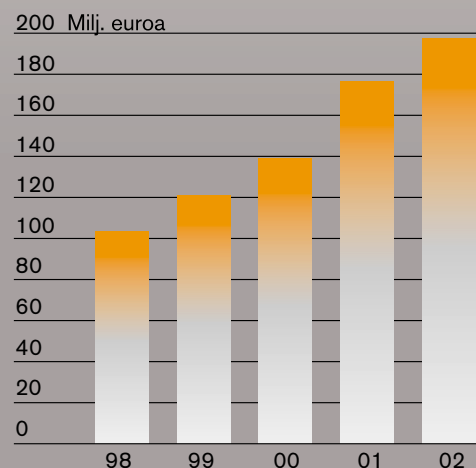
Avainluvut

Milj. euroa	2002	2001
Liikevaihto	198,9	178,0
Liiketulos	5,5	6,0
Nettoinvestoinnit	3,6	1,2
Henkilöstömäärä	1 871	1 640

Ryhmän liikevaihto toimialueittain

Milj. euroa	2002	2001
Talotekniikka	137,7	123,7
Kiinteistötekniikka	27,8	19,8
Teollisuuspalvelut	26,9	32,2
Televerkot	4,6	1,8
Vienti	1,9	0,5
Yhteensä	198,9	178,0

Liikevaihto

Teollisuuspalvelut

Teollisuuspalveluiden painopistealueita ovat prosessien sähköistys- ja automaatioasennukset. Uusia kasvualueita olivat teollisuuden tietoverkkojen ja turvatekniikan toimitukset. Tekmanni on paneutunut myös teollisuustilojen ilmastointiin.

Teollisuuden investoinnit olivat merkittävästi pienemmät kuin edellisellä tilikaudella. Metsäteollisuus on investoinut varovaisesti, lähinnä energian tuotantoon ja paperikoneiden modernisointiin. Perusmetalliteollisuudessa kysyntä on ollut suurelta osin AvestaPolaritin suurinvestointien varassa.

Markkinatilanteesta huolimatta Tekmanni kasvatti markkinaosuuttaan. Teollisuuspalveluiden liikevaihto oli 26,9 milj. euroa (32,2). Liikevaihdon odotetaan kasvavan myös tulevilla tilikaudella.

Televerkot

Televerkot-yksikön toiminta-alueita ovat kaapelointijärjestelmät, turvatekniikka, laajakaistaverkot ja mobiiliverkot.

Tilikauden aikana kaapelointijärjestelmiin liittyviä palveluita vahvistettiin ostamalla ko. liiketoiminta Elisa-konserniin kuuluvalta Oy Datatie Ab:lta. Turvatekniikassa on huoltotoiminta kasvanut merkittävästi uudisasennuskohteiden ohella. Turvatekniikan markkinoiden odotetaan edelleen kasvavan. Mobiiliverkkojen umts-tekniikan rakentaminen on viivästynyt, mistä johtuen Tekmannin toiminta on painotunut toisen sukupolven gsm-verkon lisärakentamiseen.

Tekmannin televerkot-liiketoiminnan tavoitteena on kasvattaa markkinaosuuttaan integroitujen tele- ja turvajärjestelmien toimittajana.

Kansainväliset toiminnot

Tekmannin vientitoiminnot painoutuivat Venäjälle. Tilikauden aikana käynnistyi kaksi mittavaa hanketta, Saint-Gobain Isoverin Jegorievskin lasivillatehtaan ja Stora Enson Arzamasin kaupunkiin rakennettavan aaltopahvitehtaan LVISA-urakat. Tekmanni toteuttaa hankkeet tavoitehintaisten projektinjohtourakoina yhteistyössä Rakennus Oy Lemminkäisen kanssa.

Tekmanni toteutti Turussa maanalaisen P-Louhi -pysäköintilaitoksen LVISA- ja sprinkleriasennukset.

Talotekniikan näkymät

Talotekniikan kokonaismarkkinat näyttävät tänä vuonna pysyvän vuoden 2002 tasolla. Talouden ennakoitu pirstyminen ei ehtine vuoden 2003 aikana kasvattaa talotekniikan markkinoita. Markkinoiden rakenne muuttuu siten, että uudisrakentaminen vähenee ja korjausrakentaminen kasvaa. Tekmannin lähtökohdat vuodelle 2003 ovat tyydyttävät. Yhtiön Talotekniikan odotetaan säilyttävän saavuttamansa markkina-aseman. Liike- ja toimistorakentamisen supistuessa taloteknisiä palveluita suunnataan entistä enemmän korjausrakentamiseen.

Korjausrakentamisen kasvu tuo lisää markkinoita myös kiinteistötekniisille palveluille. Kiinteistöjen ylläpitopalveluiden ulkoistaminen lisääntyy ja kumppanuustoiminnan merkitys kasvaa.

Teollisuudessa alkanutta tilikautta tulee varjostamaan alhainen investointitaso, jota suunnitteilla oleva viides ydinvoimala ei vielä tule pirstämään. Metsäteollisuudessa on odotettavissa Tekmannin kannalta tärkeitä konemodernisointihankkeita.

Televerkkorakentamisessa on menossa murrosvaihe, kun valtakunnallisen kiinteän verkon rakentaminen on lähes tyrehtynyt. Umts-verkon rakentaminen on siirtynyt ja vauhdittuu vasta tulevilla vuosina.

Tekmannin vientitoimintojen lähtökohdat uudelle tilikaudelle ovat hyvät. Venäjän viennin tarjouskanta on ollut koko tilikauden hyvällä tasolla, mutta useimpien hankkeiden aloitukset ovat siirtyneet vuoden 2003 puolelle.

Tekmanni urakoi Leppävaaran liikekeskuksen LVI-työt sekä jäähdytyksen.

Vuoden 2002 merkittävimpiä kohteita

■ Tekmannin osuus kohteen arvosta, milj. euroa

Dynamo Business Park, Tampere, koko talotekniikka	■ n.5
Leppävaaran liikekeskus, Espoo, LVI-urakka	■ n.10
Hermanninsaaren jätevedenpuhdistamo, Porvoo, LVIS-urakat	■ 1,4
Radiolinja Oy:n laittila, Raisio, LVIS- ja sprinkleri-urakat	■ 2,2
Raision Autokeskus, koko talotekniikka	■ 0,9
Jyväskylän Paviljonki, Jyväskylä, LVIS- ja sprinkleriurakat	■ 1,5
Tietoenator Oy, Lappeenranta, LVIS-urakat	■ 1,0

Kiinteistö Oy Lepakko, Helsinki, ylläpitösopimus	
Finlandia-talo, Helsinki, ylläpitösopimus	
Stockmann Oy, pääkaupunkiseutu, ylläpitösopimus	
Radiolinja Oy:n laittila, Raisio, huolto- ja ylläpitösopimus	
Prisma, Jyväskylä, piha-alueen LVIS-työt	

Nordea Oy, Helsinki, tele- ja turva-urakka	■ 0,6
Ecosite Oy, yhteistyösopimus, tukiasemapaikkojen rakennuttamispalvelut	
Oy L M Ericsson Ab, yhteistyösopimus, kiinteän ja mobiiliverkon asennuspalvelut	
Radiolinja Origo Oy, yhteistyösopimus, tukiasemaverkon asennuspalvelut	

Äänevoima Oy, Äänekoski, kattilalaitoksen prosessisähköasennukset	■ 1,2
M-real Kart-160, Äänekoski, kartonkikoneen prosessisähköistys	■ 1,3
Stora Enso Enocell Oy, Uimaharju, sähkö- ja automaatioasennukset	
Metsä-Botnia Oy, Kemi, haihduksen prosessisähköasennukset	■ 0,7
UPM-Kymmene Kaipola, Jämsä, hiertämön automaatiojärjestelmän uusinta	■ 0,6

Saint-Gobain Isover, Jegorievskin lasivillatehdas, Venäjä, LVISA-urakat	■ 1,7
Stora Enso Packaging Oy, Arzamasin aaltopahvitehdas, Venäjä, LVISA-urakat	■ 2,4

Riskien hallinta

Lemminkäisen riskit jaetaan kuuteen kategori-
aan: markkinariskit, projektiriskit, rahoitusriskit,
luottotappioriskit, ympäristöriskit sekä tapatur-
mat ja vahingot.

Markkinariskit

Markkinariskeistä merkittävin on kotimaan uu-
disrakentamisen suhdanneherkkyys. Tätä riskiä
hallitaan sekä rakenteellisesti että toiminnallisesti.
Lemminkäisen konsernirakenteessa useimmista
muista rakennusliikkeistä poiketen kotimaan ta-
lonrakentamisesta riippuvaisten liike-toiminta-
alueiden osuus on ainoastaan noin puolet. Toi-
minnallisesti markkinariskeihin varaudutaan yl-
läpitämällä sellaista joustavuutta ja muutos her-
kyyttä, joka antaa valmiuden ryhtyä nopeisiinkin
sopeutustoimiin markkinatilanteen sitä vaatiessa.

Projektiriskit

Rakennusurakointi on määritelmällisesti riskinottoa. Jokaiseen urakkaan liittyy riski
sen arvioitujen kustannusten ylittymisestä. Tätä riskiä hallitaan kolmella tavalla.

Ensinnäkin liiketoimintaa on suunnattu siten, että keskimääräinen urakkakoko on
varsin pieni. Lemminkäisen suurimpienkaan urakoiden vuosittainen liikevaihto-osuus
ei ylitä n. 5 % konsernin liikevaihdosta, jolloin yksittäisen urakan epäonnistumisella ei
voi olla oleellista merkitystä konsernin tulokselle. Toiseksi tarjottavista hankkeista pää-
tettäessä ollaan valikoivia. Hankkeita, joista ei ole riittävää aikaisempaa kokemusta tai
joihin ei ole osoitettavissa osaavia resursseja, ei tarjota. Kolmanneksi projektien hallin-
taan ja sen kehittämiseen kiinnitetään jatkuvaa ja suurta huomiota.

Perustajaurakoitavien asunto- ja liikekohteiden myyntiriskiä hallitaan siten, että
niitä ei aloiteta ilman esimarkkinointia ja riittäviä ennakkovarauksia. Kaavoittamatonta
maata tai rakennusoikeutta ei liioin hankita varastoon ilman selviä suunnitelmia siitä,
milloin rakentaminen voidaan aloittaa ja ketkä voisivat olla kohteen käyttäjät ja omistajat.

Rahoitusriskit

Kaikki merkittävät yritys- ja liiketoimintakaupat arvioidaan kriittisesti niiden tuotta-
man kassavirran ja niiden tasevaikutusten kannalta.

Korko- ja valuuttariskeiltä suojaudutaan tavanomaisin keinoin. Toiminnan luon-
teesta johtuvan kausiluoton korkojaksot ovat lyhyitä ja muiden luottojen korko-
jaksot enimmäkseen pitkiä. Valuuttamääräiset saatavat ja ulkomaisten tytäryhtiöiden
osakepääomat suojataan.

Luottotappiot

Lemminkäisen luottotappiot ovat aina olleet toiminnan laajuuteen nähden vähäiset.
Merkittävimmät riskit tässä suhteessa liittyvät toimintaan Venäjällä. Pääsääntönä Venä-
jän projekteissa on rakentaminen ainoastaan ennakkomaksuja vastaan. Mikäli luotto-
tappioriskiä poikkeuksellisesti otetaan, se on aina ennakolta suhteutettu kyseisen hank-
keen kateodotuksiin.

Ympäristöriskit

Konsernin toimintaan liittyvät ympäristöriskit kartoitetaan ennalta. Riskien arviointi
ja riskienhallintatyö on osa konsernin normaalia toimintaa. Ympäristöriskejä on mini-
moitu vähentämällä toiminnasta aiheutuvia päästöjä sekä parantamalla öljyjen ja mui-
den kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin turvallisuutta. Ympäristöasioiden hoitoa ja
konsernin toiminnan vaikutuksia ympäristöön seurataan jatkuvasti sisäisin seuranta- ja
tarkkailuohjelmin.

Tapaturmat ja vahingot

Konsernin käyttöomaisuus on vakuutettu vahinkojen varalta vuosittain emoyhtiön halli-
tuksessa vahvistettavan vakuutuspolitiikan mukaisesti. Rakennustyön työtapaturma-
altiudesta johtuen työsuojelun kehittämiseen kiinnitetään erityistä ja jatkuvaa huomiota.

Ympäristö

Ympäristöasiat ovat osa Lemminkäinen-konsernin liiketoimintayksiköiden johtamista sekä niiden tuotanto- ja palvelutoimintaa. Vuonna 2002 konsernissa keskityttiin ympäristöjärjestelmien kehittämiseen ja käyttöönottoon, henkilöstön koulutukseen, ympäristöriskien hallintaan, jätteen kierrätykseen ja jätehuollon seurannan parantamiseen.

ISO 14001:n mukainen ympäristösertifiointi laajeni koskemaan kotimaan asfalttiliiketoiminnassa jo käytössä olleen ympäristö- ja turvallisuusjärjestelmän lisäksi yhtiön kattoteollisuutta, projektinjohtotoimintaa sekä betoni- ja luonnonkiviteollisuutta. Järjestelmien kehittäminen jatkui edelleen talonrakentamisessa, talotekniikassa, insinööri-rakentamisessa sekä kiviaineksen murskaus- ja louhintatoiminnassa.

Ympäristöystävällistä asfalttia

Uusioasfaltin valmistusta laajennettiin useille uusille paikkakunnille. Asfalttiasemilla valmistettavien uusiomassojen valmistusmäärät lisääntyivät edelleen. Tien päällä tehtävien remix-uusiopäällysteiden määrä kasvoi ja oli n. 2,5 milj. m². Uusiomassojen teossa vanhan asfaltin sisältämä raaka-aine ja energia saadaan kokonaan uudelleen käyttöön.

Uusien asfaltinvalmistuslaitosten rakentaminen sekä kivenmurskauksen kone- ja laitehankinnat vähensivät toiminnan aiheuttamia pöly-, melu- ja hajuhaittoja. Asfaltin laadunvarmistuksessa siirryttiin osittain liuotinvapaiden menetelmien käyttöön.

Pilaantuneiden maiden käsittelyyn saatiin uusi loppusijoitusvaihtoehto, missä kiinteytetty pilaantuneet maat sijoitetaan osaksi käytöstä poistetun kaatopaikan pintarakennetta. Kiinteytetty rakenne suojataan tiiviillä maakerroksella tai tiiviillä Lemdense-asfaltilla.

Päällystysyksikössä jatkui toimipaikkakohtainen ympäristönsuojelun tason seuranta ja toimipaikoilla on minimoitu erilaisia riskejä ja päästöjä.

Yhtiö osallistuu ns. POSKI-projektiin (Pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen), jonka tavoitteena on turvata sekä laadukkaan kiviaineksen että hyvän ja turvallisen pohjaveden saanti.

Jätehuollon tehostaminen

Rakennusmateriaaliryhmässä ympäristöasioiden kehitystyö painottui jätehuollon parantamiseen ja henkilöstön koulutukseen. Bitumikatetehtaan energijätteen hyödyntämistutkimus johti jätteen hyötykäyttöön tuotannossa. Vastaava tutkimus jatkuu katurakoinnissa. Tehtaalla parannettiin lisäksi jätehuollon järjestelyjä. Myös Betonituoteyksikön toimipaikoilla ja urakointikohteissa uudistettiin jätteen lajittelua ja keräilyä. Katto- ja Betonituoteyksiköiden henkilöstö sai laajamittaisen ympäristökoulutuksen. Toiminnan ympäristönsuojelun tasoa seurattiin sisäisin katselmuksin.

Tuusulan Sammonmäen betonituotetehtaan käytöstä poistetulla lietealueella käynnistyivät mittavat lietealaiden täyttö- ja maisemointityöt. Alueen maisemointi jatkuu puuistutuksin.

Yhtiön tuotantolaitokset on ilmoitettu ympäristönsuojelun tietojärjestelmään.

Lemminkäisen tuotteita pakkaavat toimipaikat sekä materiaalien maahantuonti kuuluvat pakkausalan ympäristörekisteri PYR Oy:hyn, jonka kautta tuotepakkausten hyötykäytön organisointi ja toteutus on annettu pakkausalan tuottajayhteisöjen tehtäväksi.

Ympäristöasiat osaksi projektisuunnittelua

Rakennus Oy Lemminkäisessä kehitettiin projektikohtaisten ympäristöriskien hallintaa jalakauttamalla projektien ympäristösuunnitelmien teko työmaille. Ympäristöasioiden seuranta sisältyi projektien työturvallisuusseurantaan. Jätehuollon parantamiseksi jo pitkään tehty työ on laskenut jätehuollon välittömiä kustannuksia sekä parantanut jätteen hyötykäyttömahdollisuuksia. Kalustopalveluissa ja -investoinneissa kiinnitettiin erityistä huomiota ympäristönäkökohtiin.

Rakennus Oy Lemminkäisen urakoima Nordean kiinteistö toimi Tekesin Terve talo -teknologiaohjelman mallikohteena. Hanke toteutettiin hyvän sisäilman vaatimien kriteerien mukaan.

Myös Oy Alfred A. Palmberg Ab:ssa otettiin käyttöön työmaakohtaisten ympäristösuunnitelmien laadinta. Jättemäärien seuranta liitettiin mukaan työmaaseurantaan.

Tekmanni Oy kehitti edelleen elinkaarisuoritusmallin käyttöä taloteknisten ratkaisujen energiatehokkuuden ja elinkaaren aikaisten kustannusten laskentaan.

Ympäristökoulutusta ja -tiedotusta

Yhtiön henkilöstön ympäristökoulutus kohdistui ympäristöjärjestelmien käyttöönottoon, sisäiseen auditointiin sekä ympäristöriskien hallintaan. Pääosa ympäristökoulutuksesta tapahtui henkilöstön turvallisuus- ja laatu-koulutuksen yhteydessä.

Yhtiön toimintaan ja rakennushankkeisiin liittyviä ympäristökysymyksiä käsiteltiin avoimesti yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa.

Tutkimus- ja kehitystoiminta

Lemminkäinen-konsernin eri yhtiöt ja tulosyksiköt vastaavat itsenäisesti omasta tutkimus- ja kehitystoiminnastaan, josta suuri osa tapahtuu työmaiden ja eri rakennusprojektien yhteydessä. Keskuslaboratorio tekee konsernitasolla keskitetysti tutkimus- ja kehitystyötä. Lemminkäinen-konsernin tutkimus- ja kehityspanos on n. 0,4 % konsernin liikevaihdosta.

Painopiste tekniikassa ja ympäristöasioissa

Vuoden 2002 tutkimus- ja kehitystoiminta painottui toimintajärjestelmien laadintaan ja kehittämiseen, tekniseen kehitystyöhön sekä ympäristöaiheisiin. Ympäristöaiheiset kehitysprojektit liittyivät usein tuotteiden ja palveluiden ympäristöriskeihin ja -kuormituksiin. Myös tuotteiden laatuun, käyttöikään ja elinkaareen liittyviä kehitysprojekteja oli käynnissä. Ympäristönsuojeluun liittyviä uusia tuotteita ja palveluja kehitettiin edelleen.

Perinteinen tekninen ja tuotekehitystyö on jatkunut vilkkaana. Toiminnan tavoitteena on pitää Lemminkäinen-konsernin tuotteet, menetelmät ja palvelut asiakkaita kiinnostavina, kilpailukyysisinä sekä tuottavina.

Suuri osa kehitystyöstä tapahtuu läheisessä yhteistyössä asiakkaiden kanssa. Koe-rakentaminen ja työmailla tapahtuva kokeilu on tärkeä osa kehitystyötä.

Alan oppilaitoksiin on pidetty tiivistä yhteyttä ja niissä on teetetty useita diplomi- töitä ja insinööritöitä. Opinnäytteiden kautta pyritään myös rekrytoimaan uutta osaavaa henkilöstöä.

Uusia päällysteitä pohjoismaisille markkinoille

Lemminkäisen päällystystoiminnan kansainvälistyminen on vaikuttanut voimakkaasti sen kehitystyöhön. Konsernin kaikissa pohjoismaisissa asfalttiyhtiöissä tehdään kehitystyötä ja niissä on hyvin varustetut laboratoriot. Yhtiöiden välillä on tiivis yhteistyö. Synergiaetuja on haettu vertailevilla tutkimuksilla ja selvityksillä sekä yhteisillä kehityshankkeilla. Suomessa kehitettyä vaahtobitumistabilointitekniikkaa on kokeiltu Ruotsissa ja Tanskassa. Tanskassa kehitetty, kuormitusta hyvin kestävä Confalt-komposiittipäällyste on otettu käyttöön kaikissa Pohjoismaissa. Kulutuskestävät ja stabiilit ohutkerrospäällysteet ovat saavuttaneet asiakkaiden suosiota.

Kotimaassa on edelleen kehitetty erilaisia ympäristöä suojaavia päällysteitä. Huoltoasemien pihojen tiiviiksi päällysteeksi kehitettiin polttonesteitä hyvin kestävä tuote, Lemdense EP, jolla suojattiin noin 150 jakeluasemaa. Rengasmelun vähentämiseksi on kehitetty uusia päällysterakenteita. Vanhan asfaltin uusiokäyttöä on lisätty uusien menetelmien ja uusien investointien avulla.

Valmisbetonituotantoa on kehitetty vastaamaan entistä paremmin asiakkaiden tarpeita. Forssan Betonituote Oy:n tuotevalikoimaan kuuluvat jo lähes kaikki uuden teknologian betonit kuten itsetiivistyvät kuitubetonit.

Tiemerkintätöihin on kehitetty uusia kuumana levitettäviä merkintämassoja, jotka näkyvät paremmin pimeällä ja märällä kelillä hyvän paluuheijastavuutensa ansiosta.

Konserniyhtiöillä ja -yksiköillä on toimiva ISO 9000-pohjainen laatujärjestelmä. Toimintajärjestelmiä on laajennettu kattamaan ympäristö- sekä työterveys- ja turvallisuusasiat. Järjestelmien kehitystyö on käynnissä kaikissa konserniyhtiöissä ja -yksiköissä.

= dokumentointi käynnissä		Laatujärjestelmä	Ympäristöjärjestelmä	Työterveys- ja työturvallisuusjärjestelmä
= sertifioitu				
Päällystys- ja kiviainesryhmä	Päällystysyksikkö	ISO 9002	ISO 14001	OHSAS 18001
	Kiviainesyksikkö	ISO 9002		
	Tielinja Oy	ISO 9002		
	Keskuslaboratorio	ISO 9001		
Rakennusmateriaaliryhmä	Kattoteollisuus	ISO 9002	ISO 14001	
	Katto- ja vedeneristysurakointi	ISO 9001		
	Betoni- ja luonnonkivituotteet	ISO 9001	ISO 14001	
	Urheilurakentaminen	ISO 9002		
Rakennus Oy Lemminkäinen	Insinöörirakentaminen	ISO 9001	ISO 14001	
	Projektinjohto	ISO 9001	ISO 14001	
	Lemcon Networks Oy	ISO 9001		
Oy Alfred A. Palmberg Ab		ISO 9001 (10 kpl)		
Tekmanni Oy		ISO 9001	ISO 14001	OHSAS 18001

Lemminkäinen AS on kehittänyt Tanskassa taajamaliikennettä säätelevän ”Mushrooms”-hidasteen, joka sallii hyötyajoneuvojen esteettömän liikennöinnin. Tätä patentoitua tuotetta on kokeiltu myös muissa maissa.

Uusia tuotteita

Kattoteollisuudessa kehitettiin uuden kansainvälisen Kerabit-tuotemerkin myötä uusia bitumilaattamalleja. Lohjan kateainetehtaalla investoitiin uuteen kattolaatan leikkauslinjaan, joka otetaan käyttöön keväällä 2003.

Porraselementtien äänitekniisiä ominaisuuksia tutkittiin ja ympäristörakentamiseen kehitettiin uusia betonituotteita. Urheilu- ja leikkipaikkojen, laivan kansion sekä parvekkeiden pinnoitukseen soveltuvia uusia tuotteita tuotiin markkinoille.

Rakennusalan kehityshankkeissa mukana

Merkittävimpiä koko kiinteistö- ja rakennusalaan koskevia kehityshankkeita on tuotemallipohjaisen kolmiulotteisen suunnittelun luominen alalle. Siinä käytetään perinteisen viivapiirtämisen asemesta sähköisessä muodossa olevia tuoterakenteita ja tuotteita. Lemminkäinen on aktiivisesti mukana tässä Rakennusteollisuuden PRO-IT -hankkeessa.

Lemminkäinen Oyj on osallistunut tienrakentamisen ns. INFRA-teknologia-ohjelmaan, jossa pääpaino on alan uusien toiminnallisuuden perustuvien hankintamettelyjen kehittämisessä.

Rakennus Oy Lemminkäinen on edelleen mukana Terve talo -projektissa, jonka tavoitteena on hyvä rakentamisympäristö sekä terveellinen ja turvallinen valmis rakennus. Elinkaariasioissa yksikkö on osallistunut kansainväliseen elinkaaritekniikan Lifetime Thematic Network -kehityshankkeeseen. Monitoimihallien suunnittelun, rakentamisen ja operoinnin kokonaiskonseptia on kehitetty TEKESin Arena-hankkeessa.

Lemcon Networks Oy:n kehitystoiminnassa on keskitytty tuotteiden ja palvelukonseptien kehittämiseen sekä toimintajärjestelmien rakentamiseen.

Kosteus kuriin

Palmbergin tuotantoprosesseja on kehitetty mm. osallistamalla Rakennusteollisuuden kehityshankkeisiin. Näissä projekteissa on tehostettu rakentamisen kosteudenhallintaa kehittämällä teollista kuivaa rakentamistapaa, vähentämällä työmaan aikaista sadevesihaittaa sekä parantamalla kuivaustekniikoita ja kosteudenseuranta-menelmiä. BELLA-projektissa selvitettiin betonielementtirakentamisen laadun ja materiaalinkäytön kehittämistä.

Rakennusteollisuuden ”Re-engineering”-kehityshankkeessa Palmberg ja Tekmanni pyrkivät parantamaan työmaan luovutusvaiheen hallintaa. Hankkeen tavoitteena on sitoa rakennustekniikan ja talotekniikan prosessit tiiviimmin yhteen.

Lisäksi Palmberg on osallistunut rakennuksen käyttöikä- ja elinkaariasioita kehittävään Life Plan -kehityshankkeeseen sekä pohjoismaiseen tuottavuusmittaukseen.

Rakennuksen energiankäyttö hallintaan

Tekmannin laaja toiminnanohjaushanke, jolla luodaan alalle pitkälle integroitu projektijohtamisen väline, on edennyt viimeiseen vaiheeseensa.

Tekmannin automaatioyksikkö on kehittänyt EMMI-energianmittaus- ja hallintajärjestelmän, joka mahdollistaa energian kulutuksen seurannan ja kustannusten kohdentamisen käyttäjäkohtaisesti. Taloteknistä elinkaarilaskentaa ja teollisuuden projektitoiminnassa käytössä olevaa TEK-PRO -projektinohjausjärjestelmää on kehitetty edelleen.

Tekmanni on myös mukana talotekniikka-alan valtakunnallisissa kehityshankkeissa. Kiinteistötekniikan asiantuntijapalvelusta on kehitetty tuote, jolla selvitetään taloteknisten järjestelmien todellinen kunto sekä tutkittavien järjestelmien kokonaistaloudellinen uusimisajankohta budjettihintoineen.

Henkilöstö

Liiketoiminnalliset tavoitteet ovat henkilöstön kehittämisen lähtökohta. Ammattitaitoisen ja motivoituneen henkilöstön saatavuus on vaikeutunut muutamilla konsernin toimialoilla. Lemminkäinen tukee henkilöstön osaamista ja työkykyä sekä rekrytoi eri oppilaitoksissa opiskelevia nuoria.

Rakennusala ei houkuttele eikä koulutukseen hakeuduta. Lemminkäinen toimii aktiivisesti eri tahojen kanssa lähentääkseen työelämän, oppilaitosten ja alan järjestöjen keskinäistä yhteistyötä, jotta alan työnantajakuva vastaisi todellisuutta. Tämä tulee lisäämään nuorten kiinnostusta hakeutua ja sitoutua alalle, jolloin myös oppilaitosten aloituspaikkamääriä saadaan lisättyä ja oppilasaines on paremmin motivoitunut.

Henkilöstön kehittämisessä korostetaan tutkintoihin tähtävää ammatillista koulutusta. Liikkeenjohdollinen koulutus jatkuu sekä konsernin kattavilla ohjelmilla että toimialakohtaisilla koulutuksilla.

Organisaation toimivuutta on mitattu henkilöstölle ja asiakkaille suunnatuilla työilmapiiri- ja mielipidetiedusteluilla useiden vuosien ajan. Niissä esiin tulleet kehitystarpeet on otettu huomioon organisaatioiden kehityssuunnitelmissa. Tämä kulttuuri on juurtunut osaksi hyvää johtamiskäytäntöä, mikä on vahvistanut henkilöstön sitoutumista yrityksen kehittämiseen ja tulevaisuuteen.

Koulutus- ja osaamisrekisterit on yhdenmukaistettu, ja ne on luotu palvelemaan liiketoiminnan suoria tarpeita. Samalla ne tukevat koko konsernin aineettoman pääoman hallintaa.

Henkilöstö kotimaassa ja ulkomailla

Konsernin henkilöstömäärä kasvoi 7 % ja oli keskimäärin 6 773 (6 311). Ulkomaisten toimipisteissä ja projekteissa työskenteli keskimäärin 1 149 henkilöä (1 080) eli 17 % koko konsernin henkilöstöstä.

Uuden työvoiman rekrytointi

Rekrytoinnissa keskitytään opiskeleviin ja opintonsa päättäviin nuoriin, joiden sitoutuminen yhtiöön käynnistyy usein jo ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Alan oppilaitoksiin on luotu konsernin toimialojen ja maantieteellisten alueiden mukainen yhteysverkosto. Verkostoa laajennetaan nyt eri asteille. Eri liiketoiminta-alueille on koulutettu työnopastajia ja perehdyttäjiä. Alan kehittyminen ja tulevaisuuden muutokset, esimerkiksi korjausrakentamisen lisääntyminen, tuovat tarpeita kehittää ja muuttaa alan tutkintoja ja opetusta. Eräs merkittävä parannus on ollut mahdollisuus erikoistua asfalttialalle eri puolilla Suomea sijaitsevista maarakennuskoneenkuljettajan opetusta tarjoavissa ammattioppilaitoksissa.

Työkykyä ylläpitävä toiminta

Työhyvinvointia edistävien toimenpiteiden järjestämistä jatketaan. Niiden vaikutusta seurataan poissaolo- ja eläkkeellesiirtymistilastoin sekä kyselytutkimuksin.

Tilikauden aikana on järjestetty lukuisia erilaisia työkykyä ylläpitäviä ja varhaiskuntoutusta tukevia tilaisuuksia (TYK, ASLAK, Teräkunto, Työote), joihin osallistui n. 200 henkilöä eri henkilöstöryhmistä. Järjestelyihin on saatu merkittävää tukea Kansaneläkelaitokselta ja eläkevakuutusyhtiöiltä.

Henkilöstön liikuntakäyttäytymistä kartoitettiin vuonna 2001 kyselytutkimuksella. Liikuntamittari-tutkimuksen tuloksia käytettiin viime vuonna käyttöön otetun henkilöstön liikuntaohjelman laatimisessa. Ohjelma tarjoaa jatkossa tasavertaisen mahdollisuuden koko henkilöstölle harrastaa liikuntaa työnantajan tuella. Koko organisaation kattava liikuntayhdyskuntaverkko on muodostettu ja henkilöt on koulutettu tehtäviinsä. Valtakunnallinen liikuntaohjelma on toteutettu yhteistyössä Suomen Kuntourheiluliitto ry:n kanssa.

Ammatillinen koulutus

Ammatillisessa koulutuksessa keskitytään tutkintoihin tähtävään koulutukseen. Konsernin eri alojen asiantuntijat ovat osallistuneet merkittävästi uusien ammattitutkintojen kehittämiseen sekä tutkintokokonaisuuksien suunnittelijoina että niihin tähtävien kursien opettajina. Tällaisia olivat maarakennusalan ja kattourakoinnin vedeneristysalan ammattitutkinnot.

Lohjan tehtaan oppisopimusryhmä suoritti aiempien tutkintojärjestelmien mukaisen kolmivuotisen kunnossapidon ammattitutkinnon, jolloin yhdeksän henkilöä sai ammattitutkintopassin. Palmberg-konsernin työmaiden toimihenkilöt jatkoivat eri paikkakunnilla rakennustuotannon toimihenkilöiden ammattija erikoisammattitutkintoihin tähtävää opiskelua.

Lemminkäinen Norge AS:n tromssalainen asfaltinlevitysryhmä, vas. Olav Magnar Olsen, Alexander Hogne Rydningen, Bjørn Pieter E. den Dulk ja Ashjorn August A. Johansen.

Toimiva, suorituskykyinen organisaatio

Organisaatioiden toimivuudesta kerättiin palautetta taloudellisten mittareiden lisäksi asiakastytyväisyystutkimuksilla ja sisäisillä arvioilla. Kaikki konsernin yksiköt analysoivat tällä systematiikalla omaa toimintaansa. Menetelmästä on tullut toimiva organisaation kehittämisväline.

Tulokset käsiteltiin kunkin organisaation henkilöstön kanssa yhteisissä tilaisuuksissa, joissa samalla määriteltiin tulosten pohjalta keskeiset kehitysalueet. Menettely toistetaan 1-2 vuoden välein organisaation tarpeiden mukaan.

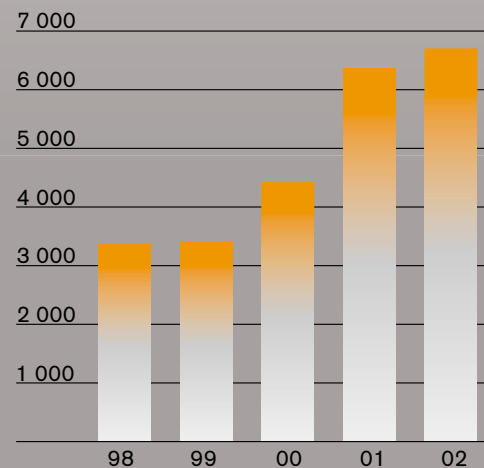
Henkilöstön kehittäminen

Henkilöstön kehittäminen perustuu joko yksilöllisiin tai liiketoiminnallisiin tarpeisiin. Yksilöllisiä tarpeita analysoidaan kehityskeskustelujen avulla. Niiden käymisen systematisoimiseksi koulutettiin vuoden aikana noin 150 esimiestä. Kehittämistä ja resurssien ohjausta tukemaan perustettiin koulutus- ja osaamistietokanta. Se on osa konsernin henkilöstörekisteriä, johon jatkossa kirjataan myös kehityskeskustelut. Kehittämistoimenpiteitä seurataan ja arvioidaan vähintään vuosittain yksilö- ja yksikkötasolla.

Johtamistaidon koulutusohjelmia toteutettiin liiketoimintakohtaisesti lähinnä Päällystysyksikössä ja Tekmanni Oy:ssä sekä Rakennus Oy Lemminkäisessä. Niissä oli noin 350 osanottajaa.

Henkilöstön määrä

Hallituksen toimintakertomus

Rakennusmarkkinat

Kotimaan rakennusmarkkinoiden kehitys jatkuu vakaana. Rakennusmarkkinat supistuivat vuonna 2002 yhden prosentin.

Talonrakentamisen volyymi supistui viime vuonna hieman. Asuntotuotannon määrä lisääntyi ja uusia asuntoja aloitettiin n. 29 000. Myös liikerakentaminen oli kasvussa, kun taas toimistorakentamisen aloitukset vähenivät merkittävästi. Teollisuus- ja varastorakentamisen määrä pysyi kohtuullisena. Julkinen palvelurakentaminen jatkoi kasvuaan.

Maa- ja vesirakentamisen volyymi kasvoi v. 2002 yhden prosentin. Kotimaassa urakoitavien asfalttipäällysteiden määrät kasvoivat merkittävästi yleisten teiden kunnossapitoon osoitettujen määrärahojen lisääntymisen johdosta. Murskattujen kiviainesten kysyntä kasvoi hieman, kun taas maanalaiset louhinnat vähenivät jonkin verran.

Rakennusyriyten kansainvälisen toiminnan arvo nousi vuonna 2002 n. 850 milj. euroon. Tämä johtui pääosin Venäjän markkinoiden tasaisesta kasvusta.

Konsernin liikevaihto ja tulos

Lemminkäinen-konsernin liikevaihto kasvoi 12,5 % ja oli 1 255,8 milj. euroa (1 116,5). Ulkomaantoiminnan osuus oli 249,0 milj. euroa (202,5) eli 20 % (18) liikevaihdosta.

Liikevoitto oli 56,7 milj. euroa (69,7), tulos ennen veroja 48,5 milj. euroa (61,7) ja tilikauden voitto 29,5 milj. euroa (55,1). Sijoitetun pääoman tuotto oli 17,1 % (23,0), oman pääoman tuotto 15,4 % (31,4) ja tulos per osake 1,73 euroa (3,23).

Vuosien 2001 ja 2002 tulokset eivät ole sellaisenaan vertailukelpoisia. Vuonna 2001 ostettujen Tanskan ja Norjan asfalttiliiketoimintojen alkuvuoden tavanomaiset n. 6 milj. euron tappiot eivät sisälly vertailukauden 2001 tulokseen, koska nämä toiminnot yhdistettiin konserniin vasta huhtikuussa 2001. Tilikauden 2001 tulosta puolestaan paransi täysimääräisesti kertaluontoinen 15,2 milj. euron veronpalautus.

Tulos ja näkymät liiketoiminta-alueittain

Päällystys- ja kiviainesryhmän liikevaihto kasvoi 10 % ja oli 359,6 milj. euroa (326,7). Ryhmän liikevoitto oli 30,8 milj. euroa (36,6). Päällystys- ja kiviainesryhmän liiketuloksen heikkeneminen johtuu edellä mainitusta alkuvuoden tavanomaisten tappioiden puuttumisesta vuoden 2001 Tanskan ja Norjan vertailuluvuista.

Ryhmän näkymät sisältävät tavanomaista enemmän epävarmuustekijöitä, kuten bitumin ja polttonesteiden hintakehitys sekä kuntien heikkenevä taloustilanne. Toisaalta taas valtion tienpäällystysmäärien odotetaan kasvavan ja suurten infrastruktuurihankkeiden käynnistyminen parantaa varsinkin kiviainesten ja valmisbetonin kysyntää. Ryhmän kannattavuuden arvioidaan yltävän hyvälle tasolle.

Rakennusmateriaaliryhmän liikevaihto pysyi edellisen vuoden tasolla ja oli 90,5 milj. euroa (89,9). Ryhmän liikevoitto pieneni ja oli 3,2 milj. euroa (5,4). Liiketuloksen pienenemiseen vaikutti kattourakoinnin koko vuoden jatkunut kireä kilpailutilanne ja alhainen hintataso.

Ryhmän liikevaihdon kehitys on pitkälti riippuvainen talonrakentamisen kehityksestä. Toiminnan kannattavuudessa ei odoteta tapahtuvan oleellisia muutoksia.

Rakennus Oy Lemminkäisen liikevaihto kasvoi 21 % ja oli 193,3 milj. euroa (160,3). Yhtiön liikevoitto pieneni ja oli 6,8 milj. euroa (10,5).

Rakennus Oy Lemminkäisen tulosta on rasittanut televerkkorakentamisen markkinatilanne sekä eräiden rakennushankkeiden odotettua heikompi tuloskehitys. Kasvanut tilauskanta antaa yhtiölle hyvät lähtökohdat vuodelle 2003. Varsinkin insinööri-rakentamisen markkinatilanne näyttää suurten infrastruktuurihankkeiden ansiosta hyvältä lähivuosina.

Kotimaan talonrakennusta harjoittavan Oy Alfred A. Palmberg Ab:n liikevaihto kasvoi 14 % ja oli 442,1 milj. euroa (387,5). Palmbergin liikevoitto pysyi edellisen vuoden tasolla ja oli 12,9 milj. euroa (12,4). Valmistuneen oman asuntotuotannon määrä oli 446 (752) asuntoa. Urakkakilpailulla saaduissa uudisrakennuskohteissa valmistui yhteensä 922 (1 124) asuntoa.

Palmbergin selvästi kasvaneen tilauskannan arvioidaan vaikuttavan myönteisesti myös yhtiön kannattavuuteen.

Talotekniikka-alalla toimivan Tekmanni Oy:n liikevaihto kasvoi ja oli 198,9 milj. euroa (178,0). Liiketulos pysyi vuoden 2001 tasolla ja oli 5,5 milj. euroa (6,0).

Talotekniikan markkinoiden arvioidaan pysyvän viime vuoden tasolla. Tekmannin lähtökohdat vuodelle 2003 ovat tyydyttävät.

Investoinnit

Konsernin käyttöomaisuushankinnat olivat 48,7 milj. euroa (94,0). Yritys- ja liiketoimintakauppojen lisäksi investoinnit olivat lähinnä päällystys-, murskaus- ja louhintakaluston, rakennusmateriaalien tuotantolaitteiden sekä talonrakennuskaluston hankintoja.

Tilauskanta

Konsernin laskuttamaton tilauskanta oli tilikauden lopussa 567,9 milj. euroa (440,7), johon sisältyi ulkomaantoiminnan tilauskanta 111,9 milj. euroa (66,4).

Rahoitus

Rahoituslaskelman mukainen liiketoiminnan rahavirta oli 64,6 milj. euroa (72,9), investointien rahavirta -32,1 milj. euroa (-47,3) ja rahoituksen rahavirta -41,5 milj. euroa (-10,7). Korollisten velkojen nettomuutos oli -18,9 milj. euroa (18,0) ja korollinen vieras pääoma tilikauden lopussa 119,8 milj. euroa (138,7). Likvidit varat olivat 39,1 milj. euroa (48,0) ja korollinen nettovelka 80,7 milj. euroa (90,7). Nettorahoituskulut olivat 8,2 milj. euroa (8,0), joka on 0,7 % (0,7) liikevaihdosta. Yhtiö maksoi osinkoja 18,7 milj. euroa (14,3). Omavaraisuusaste oli 44,9 % (41,7) ja nettovelkaantumisaste (gearing) 36,7 % (44,1).

Henkilöstö

Konsernin henkilöstömäärä oli tilikauden aikana keskimäärin 6 773 (6 311). Toimihenkilöitä oli 2 071 (1 952) ja työntekijöitä 4 702 (4 359). Konsernin palveluksessa oli vuoden lopussa 6 093 (5 967) henkilöä.

Tutkimus- ja kehitystoiminta

Konsernin tutkimus- ja kehityskustannukset olivat n. 0,4 % liikevaihdosta. Tutkimus- ja kehitystoiminta painottui toimintajärjestelmien kehittämiseen, tekniseen kehitystyöhön sekä ympäristöaiheisiin.

Konsernirakenne

Tilikaudella on hankittu 70 % kiteeläisen Rakennusliike A. Taskinen Oy:n osakekannasta, 60 % Turun Rakennusputki Oy:n osakekannasta, 56 % Sähköliike Tekno Oy:n osakekannasta sekä 100 % tamperelaisen betonituotteita valmistavan Soraseula Oy:n osakekannasta. Rakennusliike A. Taskisen liikevaihto oli edellisellä tilikaudella n. 11 milj. euroa, Turun Rakennusputki Oy:n 2,6 milj. euroa ja Sähköliike Tekno Oy:n 5,2 milj. euroa. Soraseula Oy:n liikevaihto vuonna 2002 oli 4,2 milj. euroa. Tilikauden aikana ostettu Lohjan Vesi ja Lämpö Oy sulautettiin Tekmanni Oy:öön vuoden lopussa. Yhtiön liikevaihto edellisellä tilikaudella oli 2,2 milj. euroa.

Osakkeiden kurssi ja vaihto

Lemminkäinen Oyj:n osakkeen keskikurssi oli tilikauden aikana 15,23 euroa (12,86). Tilikauden lopussa kurssi oli 16,00 euroa (13,00) ja osakekannan markkina-arvo oli 272,3 milj. euroa (221,3). Yhtiöllä oli vuoden lopussa 2 065 osakkeenomistajaa (1 843). Osakkeita vaihdettiin 959 724 (460 229) kappaletta.

Hallinto

Lemminkäinen Oyj:n varsinainen yhtiökokous pidettiin 22.3.2002. Yhtiön hallitukseen kuuluivat Heikki Pentti (puheenjohtaja), Teppo Taberman (varapuheenjohtaja), Paul Blomqvist (22.3.2002 saakka), Erkki J. Pentti, Juhani Sormaala sekä Berndt Brunow (22.3.2002 alkaen).

Lemminkäinen Oyj:n toimitusjohtaja on Juhani Sormaala.

Tilintarkastajina toimivat Jan Holmberg, KHT ja Jarmo Alén, KHT sekä varatilintarkastajana KHT-yhteisö Oy Joe Sundholm & Co Ab, jossa päävastuullisena tilintarkastajana toimii Kim Karhu, KHT.

Kilpailuviranomaisten tutkimukset pohjoismaissa

Kilpailuviranomaiset tutkivat vuonna 2002 asfalttialaa epäillyn kilpailulainsäädännön vastaisen toiminnan johdosta Norjassa, Ruotsissa ja Suomessa. Tutkimukset koskivat kaikkia varteenotettavia alan yrityksiä ja ne jatkuvat edelleen.

Marraskuussa 2002 Suomen kilpailuviranomaiset käynnistivät myös kattoalaa koskevat tutkimukset, jolloin tarkastusten kohteeksi joutuivat kaikki keskeiset bitumisten kateaineiden valmistusta ja urakointia Suomessa harjoittavat yritykset.

Lemminkäinen ei ole tietoinen, että yhtiö olisi ollut osallisena kilpailulainsäädännön vastaisessa menettelyssä.

Konsernin näkymät tilikaudelle 2003

Kotimaan rakentamisen näkymät ovat edelleen vakaat. Talonrakentamisen arvioidaan pysyvän vuonna 2003 viime vuoden tasolla, samoin aloitettavien asuntojen määrän. Maa- ja vesirakentaminen kasvaa käynnistyvien suurhankkeiden myötä. Nämä projektit, kuten E18-tie, suuret ratahankeet sekä Vuosaaren satama, taakaavat alalle perustuvuuden useaksi vuodeksi eteenpäin. Korjausrakentaminen kasvaa yhä uudisrakentamista nopeammin.

Lemminkäisen lähtökohdat vuodelle 2003 ovat yhtiön lähes 30 % kasvaneen tilauskannan perusteella arvioiden kohtuullisen hyvät.

Konsernin tuloslaskelma

	Liite	1 000 euroa 1.1.2002 – 31.12.2002	1 000 euroa 1.1.2001 – 31.12.2001
LIIKEVAIHTO	1.1	1 255 770	1 116 550
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos +/-		14 174	6 176
Valmistus omaan käyttöön		565	495
Liiketoiminnan muut tuotot	1.2	4 352	7 982
Materiaalit ja palvelut	1.3	793 970	692 316
Henkilöstökulut	1.4	276 416	244 358
Poistot	1.5	28 455	27 823
Liiketoiminnan muut kulut		119 304	97 031
LIIKEVOITTO		56 716	69 674
Rahoitustuotot ja -kulut	1.6	-8 222	-7 964
VOITTO ENNEN VEROJA		48 495	61 709
Välittömät verot	1.8	-15 763	-4 052
Vähemmistön osuus		-3 275	-2 596
TILIKAUDEN VOITTO		29 457	55 061

Konsernin tase

	Liite	1 000 euroa 31.12.2002	1 000 euroa 31.12.2001
VASTAAVAA			
PYSYVÄT VASTAAVAT 2.1			
Aineettomat hyödykkeet	2.1.1	42 756	43 825
Konserniliikearvo	2.1.2	29 178	29 847
Aineelliset hyödykkeet	2.1.3	123 138	110 283
Osuudet osakkuusyriyksissä	2.1.4	6 404	6 475
Muut sijoitukset	2.1.4	7 734	7 401
		209 210	197 831
VAIHTUVAT VASTAAVAT 2.2			
Vaihto-omaisuus	2.2.1	163 120	145 190
Pitkäaikaiset saamiset	2.2.2	92	119
Laskennallinen verosaaminen	2.2.3	899	1 234
Lyhytaikaiset saamiset	2.2.4	175 489	163 247
Rahoitusarvopaperit	2.2.5	6 446	12 488
Rahat ja pankkisaamiset		32 615	35 479
		378 660	357 759
		587 870	555 591
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA 2.3			
Osakepääoma		34 043	34 043
Ylikurssirahasto		5 750	5 750
Arvonkorotusrahasto			105
Edellisten tilikausien voitto		136 229	100 029
Tilikauden voitto		29 457	55 061
		205 479	194 988
VÄHEMMISTÖOSUUS			
		14 798	10 550
PAKOLLISET VARAUKSET 2.5			
		5 030	4 190
VIERAS PÄÄOMA 2.6			
Laskennallinen verovelka	2.6.1	15 357	14 754
Pitkäaikainen vieras pääoma	2.6.2	87 063	103 486
Lyhytaikainen vieras pääoma	2.6.3	260 143	227 623
		362 563	345 862
		587 870	555 591

Konsernin rahoituslaskelma

	1 000 euroa 1.1.2002 – 31.12.2002	1 000 euroa 1.1.2001 – 31.12.2001
Liiketoiminnan rahavirta		
Tulos ennen satunnaisia eriä	48 495	61 709
Oikaisut		
Suunnitelman mukaiset poistot	28 455	27 823
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua	-618	-918
Rahoitustuotot ja -kulut	8 222	7 964
Muut oikaisut	-3 568	-4 622
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	80 984	91 957
Käyttöpääoman muutos		
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys (-)/vähennys(+)	-9 383	-4 263
Vaihto-omaisuuden lisäys(-)/vähennys(+)	-15 437	-5 919
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys(+)/vähennys(-)	34 515	2 974
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	90 679	84 749
Maksetut korot ja muut rahoituskulut	-10 135	-10 201
Saadut osingot	858	851
Saadut korot ja muut rahoitustuotot	1 531	2 010
Maksetut välittömät verot	-18 317	-4 530
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA	64 616	72 879
Investointien rahavirta		
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-37 770	-102 521
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutustulot	10 400	41 193
Investoinnit muihin sijoituksiin	-368	-245
Luovutustulot muista sijoituksista	270	430
Ostetut tytäryhtiöosakkeet	-4 584	-2 499
Myydyt tytäryhtiöosakkeet	161	19 439
Ostetut osakkuusyhtiöosakkeet	-170	-3 133
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-32 060	-47 335
Rahoituksen rahavirta		
Pitkäaikaisten saamisten lisäys(-)/vähennys(+)	27	117
Lyhytaikaisten lainojen nostot	29 940	63 452
Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksut	-22 543	-63 222
Pitkäaikaisten lainojen nostot	2 755	41 109
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut	-32 000	-37 170
Maksetut osingot	-19 642	-14 998
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-41 463	-10 713
RAHAVAROJEN LISÄYS(+)/VÄHENNYS(-)	-8 907	14 831
Rahavarat tilikauden alussa	47 968	33 136
RAHAVARAT TILIKAUDEN LOPUSSA	39 061	47 968

Emoyhtiön tuloslaskelma

	Liite	1 000 euroa 1.1.2002 – 31.12.2002	1 000 euroa 1.1.2001 – 31.12.2001
LIIKEVAIHTO	1.1	292 372	268 253
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos +/-		750	3 405
Valmistus omaan käyttöön		19	138
Liiketoiminnan muut tuotot	1.2	2 017	2 084
Materiaalit ja palvelut	1.3	149 994	136 437
Henkilöstökulut	1.4	72 992	65 796
Poistot	1.5	10 701	8 891
Liiketoiminnan muut kulut		32 144	29 129
LIIKEVOITTO		29 326	33 628
Rahoitustuotot ja -kulut	1.6	58 606	-4 274
VOITTO ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA		87 932	29 354
Tilinpäätössiirrot	1.7	3 511	2 410
Välittömät verot	1.8	-26 319	5 934
TILIKAUDEN VOITTO		65 124	37 698

Emoyhtiön tase

	Liite	1 000 euroa 31.12.2002	1 000 euroa 31.12.2001
VASTAAVAA			
PYSYVÄT VASTAAVAT 2.1			
Aineettomat hyödykkeet	2.1.1	1 045	1 539
Aineelliset hyödykkeet	2.1.3	70 309	66 935
Osuudet saman konsernin yrityksissä	2.1.4	159 921	155 334
Osuudet osakkuusyriyksissä	2.1.4	1 282	1 274
Muut sijoitukset	2.1.4	5 362	5 582
		237 920	230 664
VAIHTUVAT VASTAAVAT 2.2			
Vaihto-omaisuus	2.2.1	30 834	29 738
Pitkäaikaiset saamiset	2.2.2	69	119
Lyhytaikaiset saamiset	2.2.4	65 243	33 885
Rahoitusarvopaperit	2.2.5	5 904	12 138
Rahat ja pankkisaamiset		751	1 179
		102 802	77 060
		340 722	307 724
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA 2.3			
Osakepääoma		34 043	34 043
Ylikurssirahasto		5 675	5 675
Arvonkorotusrahaso			105
Edellisten tilikausien voitto		88 969	69 890
Tilikauden voitto		65 124	37 698
		193 810	147 409
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ 2.4			
		14 987	18 499
VIERAS PÄÄOMA 2.6			
Laskennallinen verovelka	2.6.1	2 063	2 126
Pitkäaikainen vieras pääoma	2.6.2	31 562	46 086
Lyhytaikainen vieras pääoma	2.6.3	98 299	93 604
		131 925	141 816
		340 722	307 724

Emoyhtiön rahoituslaskelma

	1 000 euroa 1.1.2002 – 31.12.2002	1 000 euroa 1.1.2001 – 31.12.2001
Liiketoiminnan rahavirta		
Tulos ennen satunnaisia eriä	87 932	29 354
Oikaisut		
Suunnitelman mukaiset poistot	10 701	8 891
Rahoitustuotot ja -kulut	-58 606	4 274
Muut oikaisut	-1 188	-1 116
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	38 840	41 404
Käyttöpääoman muutos		
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys (-)/vähennys(+)	3 000	1 944
Vaihto-omaisuuden lisäys(-)/vähennys(+)	-1 093	-4 058
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys(+)/vähennys(-)	3 216	-4 765
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	43 963	34 524
Maksetut korot ja muut rahoituskulut	-6 940	-8 181
Saadut osingot	46 210	424
Saadut korot ja muut rahoitustuotot	1 087	3 303
Maksetut välittömät verot	-9 302	4 362
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA	75 018	34 432
Investointien rahavirta		
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-19 071	-14 290
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutustulot	7 391	11 061
Investoinnit muihin sijoituksiin	-3 907	-12 870
Luovutustulot muista sijoituksista	247	267
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-15 341	-15 832
Rahoituksen rahavirta		
Pitkäaikaisten saamisten lisäys(-)/vähennys(+)	50	17
Konsernisaamisten/-velkojen muutos	-43 027	33 986
Lyhytaikaisten lainojen nostot	29 500	60 742
Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksut	-22 538	-61 718
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut	-11 601	-29 393
Maksetut osingot	-18 723	-14 314
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-66 339	-10 680
RAHAVAROJEN LISÄYS(+)/VÄHENNYS(-)	-6 662	7 920
Rahavarat tilikauden alussa	13 317	4 786
Yritysjärjestelyt	1	611
RAHAVARAT TILIKAUDEN LOPUSSA	6 656	13 317

Rahoituslaskelma on laadittu Kilan yleisohjeen mukaisesti. Vertailuvuoden tiedot on muutettu.

Laadintaperiaatteet

Konsolidointi

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty emoyhtiö Lemminkäinen Oyj sekä kaikki sijoituksiin sisältyvät konserni- ja osakkuusyhtykset. Konserniyhtiöiden keskinäisen osakeomistuksen eliminoinnissa on käytetty hankintamenomenetelmää, jonka mukaisesti tytäryhtiöiden osakkeiden hankintahinta on eliminoitu tytäryhtiöiden hankinta-ajan kohdan omia pääomia vastaan. Tytäryhtiön hankintahetken vapaaehtoiset varaukset ja poistoero laskennallisella verovelalla vähennettynä on sisällytetty omaan pääomaan. Tytäryhtiöosakkeista maksettu oman pääoman ylittävä hinta on kohdistettu käyttöomaisuuserille ja/tai konserniliikarvoon. Käyttöomaisuuteen kohdistettu osuus poistetaan ko. käyttöomaisuuserän poistosuunnitelman mukaisesti. Konserniliikarvojen poistoajat ovat hankintahetkellä laaditun suunnitelman mukaisesti 5 – 20 vuotta. Viittä vuotta pidempää poistoaikaa sovelletaan yhtiöihin, joiden tuotto-odotukset ovat myös pidemmällä aikavälillä hyvät perustuen esim. vahvaan markkina-asemaan tai hyvään tekniseen osaamiseen omalla toiminta-alueellaan. Konsernin sisäiset liiketapahtumat, sisäisten toimitusten realisoitumattomat katteet, sisäiset saamiset ja velat sekä sisäinen osingonjako on eliminoitu. Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin tuloksesta ja omasta pääomasta sekä esitetty omana eräänään konsernituloslaskelmassa ja -taseessa. Osakkuusyhtiöt on yhdistetty konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmän mukaan, jolloin konsernin tuloslaskelmaan on sisällytetty osinkotuottojen sijasta konsernin omistusoosuutta vastaava osuus osakkuusyhtiöiden tuloksesta vähennettynä liikarvon poistoilla. Vastaavasti taseessa on esitetty osakkeiden arvona osuus osakkuusyhtiöiden omista pääomista, mukaan lukien verovelalla vähennetty osuus vapaaehtoisista varauksista ja poistoerosta, lisätyn liikarvoilla ja vähennettynä liikarvoista tehdyillä kumulatiivisilla poistoilla.

Ulkomaanrahan määräiset erät

Konserniyhtiöiden omassa kirjanpidossa ulkomaanrahan määräiset tapahtumat on muunnettu kirjanpitovaluutaksi tapahtumapäivän kurssiin. Tilinpäätöshetkellä taseessa olevat saamiset ja velat on muunnettu tilinpäätöspäivän kurssiin. Termiinisopimuksin suojatut ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat on arvostettu termiinikurssiin ja termiin korko-osuus on jaksotettu sopimuksien voimassaoloajalle. Myynteihin ja ostoihin liittyvät kurssierot on kirjattu vastaavien erien oikaisuksi. Rahoituksen kurssivoitot ja -tappiot on kirjattu nettomääräisinä rahoitustuottoihin ja kuluihin. Konsernitilinpäätöstä laadittaessa ulkomaisten

tytäryhtiöiden tuloslaskelmat on muunnettu euroiksi tilikauden keskimääräisiä kursseja ja taseet tilinpäätöspäivän kursseja käyttäen. Muuntoero, joka syntyy tuloslaskelman ja taseen muuntamisesta eri kursseilla, sekä ulkomaisten tytäryhtiöiden omien pääomien eliminoinnissa syntynyt muuntoero on kirjattu vapaaseen omaan pääomaan. Omien pääomien suojauksesta syntynyt kurssiero on kirjattu omaan pääomaan muuntoeroa vastaan ja korkosuus on kirjattu tilikauden tulokseen.

Rakennusprojektien tuloutus

Tilinpäätös on laadittu osatuloutusperiaatetta noudattaen, jolloin rakennushankkeet on tuloutettu niiden valmistusasteen mukaisesti. Joidenkin tytäryhtiöiden virallisissa tilinpäätöksissä on noudatettu luovutuksen mukaista tuloutusta, mutta konsernitilinpäätöstä varten ko. yhtiöt ovat laatineet myös osatuloutukseen perustuvan tilinpäätöksen.

Projektien valmistusaste on laskettu toteutuneiden kustannusten suhteena arvioituista kokonaiskustannuksista. Perustajaurakointikohteiden kate on tuloutettu rakentamisen valmistusasteen tai osakkeiden myyntiasteen perusteella sen mukaan, kumpi näistä on alhaisempi. Tilauskantaan sisältyvien tappiollisten projektien ennakoitu tappio on kirjattu kokonaan kuluksi.

Käyttöomaisuuden arvostus ja jaksotus

Käyttöomaisuus on esitetty taseessa alkuperäiseen hankintamenoon vähennettynä taloudellisen pitoajan mukaan lasketuilla suunnitelmapoistoilla. Lisäksi joidenkin maa-alueiden, rakennusten ja osakkeiden arvoon sisältyy arvonnkorotuksia, joista ei ole tehty poistoja.

Poistoajat ovat seuraavat:

Liikarvo ja konserniliikarvo	5 - 20 vuotta
Rakennukset ja rakennelmat	10 - 40 vuotta
Koneet ja kalusto	4 - 10 vuotta
Kiviainesalueet	substanssipoišto
Muu käyttöomaisuus	5 - 10 vuotta

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on esitetty fifo-periaatteen mukaisesti hankintameno tai sitä alemman jälleenhankintahinnan tai todennäköisen myyntihinnan määräisenä. Vaihto-omaisuuden arvoon on sisällytetty hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuneet muuttuvat menot.

Eläkejärjestelyt

Henkilöstön eläketurva lisäetuineen on vakuutettu eläkevakuutusyhtiössä.

Tutkimus- ja kehitysmenot

Tutkimus- ja kehitysmenot on kirjattu kuluksi niiden syntymisvuonna.

Leasing

Leasingmaksut on kirjattu vuosikuluiksi. Leasingsopimusten jäljellä olevat vuokrat on esitetty liitetietojen vastuissa. Em. leasingsopimukset sekä mahdollisesti kiinteistötoiminnan välivuokraussopimukset tulevat muuttamaan taserakennetta IAS:ään siirryttäessä.

Välittömät verot

Konsernituloslaskelman veroihin on kirjattu konserniyhtiöiden tilikauden tuloksen perusteella lasketut verot, aikaisempien tilikausien verojen oikaisu sekä laskennallisen verovelan ja -saamisen muutos. Laskennallinen verovelka tai -saaminen on laskettu verotuksen ja kirjanpidon välisille jaksotuseroille käyttäen tilinpäätöksen laatimishetkellä voimassaolevaa verokantaa. Verotuksessa vähennyskelpoiset vahvistetut tappiot on otettu huomioon verosaamisena siinä määrin kuin yhtiö pystyy niitä todennäköisesti hyödyntämään lähitulevaisuudessa.

Tilinpäätöksen liitetiedot

1 000 euroa	KONSERNI		EMOYHTIÖ	
	1.1.-31.12.2002	1.1.-31.12.2001	1.1.-31.12.2002	1.1.-31.12.2001
1 TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT				
1.1 LIIKEVAIHTO JA LIIKEVOITTO				
Liikevaihto toimialoittain				
Päällystys- ja kiviainesryhmä	359 599	326 684	210 752	187 521
Rakennusmateriaaliryhmä	90 521	89 922	79 014	78 152
Rakennus Oy Lemminkäinen	193 293	160 272		
Oy Alfred A. Palmberg Ab	442 127	387 534		
Tekmanni Oy	198 869	177 972		
Konsernin sisäinen myynti / muut	-28 640	-25 833	2 606	2 581
Yhteensä	1 255 770	1 116 550	292 372	268 253
Liikevaihto markkina-alueittain				
Kotimaa	1 006 806	914 039	281 207	261 152
Pohjoismaat	158 482	127 221	2 833	1 507
Itä-Eurooppa	49 057	30 622	6 156	4 706
Länsi-Eurooppa	17 150	30 834	296	218
Aasia ja Latinalainen Amerikka	24 275	13 834	1 880	670
Yhteensä	1 255 770	1 116 550	292 372	268 253
Liikevoitto/-tappio toimialoittain				
Päällystys- ja kiviainesryhmä	30 832	36 647	26 195	28 796
Rakennusmateriaaliryhmä	3 180	5 405	3 131	4 832
Rakennus Oy Lemminkäinen	6 807	10 514		
Oy Alfred A. Palmberg Ab	12 910	12 412		
Tekmanni Oy	5 509	5 951		
Konsernierät / muut	-2 521	-1 257		
Yhteensä	56 716	69 674	29 326	33 628
1.2 LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT				
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	1 542	4 432	1 188	1 116
Osuus osakkuusyritysten tuloksista	1 458	1 342		
Muut	1 352	2 207	830	968
Yhteensä	4 352	7 982	2 017	2 084
1.3 MATERIAALIT JA PALVELUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	418 337	345 227	85 966	76 719
Varaston muutos	-1 494	257	-343	-653
	416 843	345 484	85 623	76 065
Ulkopuolisilta ostetut palvelut	377 127	346 832	64 371	60 371
Yhteensä	793 970	692 316	149 994	136 437

1 000 euroa	KONSERNI		EMOYHTIÖ	
	1.1.-31.12.2002	1.1.-31.12.2001	1.1.-31.12.2002	1.1.-31.12.2001
1.4 HENKILÖSTÖÄ JA TOIMIELINTEN JÄSENIÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	226 288	199 552	59 377	53 061
Eläkekulut	32 601	30 168	10 173	8 758
Muut henkilösivukulut	17 527	14 638	3 442	3 977
Yhteensä	276 416	244 358	72 992	65 796
Johdon palkat ja palkkiot				
Hallitusten jäsenet ja toimitusjohtajat	3 301	2 625	517	455
Henkilöstö keskimäärin				
Toimihenkilöitä	2 071	1 952	504	504
Työntekijöitä	4 702	4 359	1 231	1 201
Yhteensä	6 773	6 311	1 735	1 705
Henkilöstö toimialoittain				
Päällystys- ja kiviainesryhmä	2 112	2 044	1 135	1 096
Rakennusmateriaaliryhmä	634	646	600	609
Rakennus Oy Lemminkäinen	510	459		
Oy Alfred A. Palmberg Ab	1 646	1 522		
Tekmanni Oy	1 871	1 640		
Yhteensä	6 773	6 311	1 735	1 705
Hallitusten jäsenten ja toimitusjohtajien eläkesitoumukset				
Lemminkäinen Oyj:n, Oy Alfred A. Palmberg Ab:n ja Rakennus Oy Lemminkäisen toimitusjohtajien eläkeikä on 60 vuotta.				
Muiden konserniyhtiöiden toimitusjohtajien eläkeikä on lakisääteinen.				
1.5 POISTOT				
Aineettomat oikeudet	651	523	226	223
Liikearvo	3 113	2 582	317	330
Muut pitkävaikutteiset menot	262	227	18	11
Rakennukset ja rakennelmat	2 260	2 239	988	964
Koneet ja kalusto	16 133	16 651	8 537	7 027
Muut aineelliset hyödykkeet	1 482	1 416	615	336
Poistot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	23 902	23 637	10 701	8 891
Poistot konserniliikearvosta	4 552	4 186		
Poistot yhteensä	28 455	27 823	10 701	8 891

1 000 euroa	KONSERNI		EMOYHTIÖ	
	1.1.-31.12.2002	1.1.-31.12.2001	1.1.-31.12.2002	1.1.-31.12.2001
1.6 RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Osinkotuotot				
Saman konsernin yrityksiltä			64 179	201
Muilta	156	351	153	315
Osinkotuotot yhteensä	156	351	64 332	516
Muut korko- ja rahoitustuotot				
Saman konsernin yrityksiltä			646	2 478
Muilta	1 521	1 958	426	813
Yhteensä	1 521	1 958	1 073	3 291
Korkokulut ja muut rahoituskulut				
Saman konsernin yrityksille			-1 651	-1 430
Muille	-9 898	-10 273	-5 148	-6 651
Yhteensä	-9 898	-10 273	-6 798	-8 081
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-8 222	-7 964	58 606	-4 274
Rahoitustuottoihin ja -kuluihin sisältyy kurssieroja (netto)	-1 214	394	-1 061	342
1.7 TILINPÄÄTÖSSIIRROT				
Suunnitelman mukaisten ja verotuksessa tehtyjen poistojen erotus			3 511	2 410
1.8 VÄLITTÖMÄT VEROT				
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta	-15 741	-17 941	-26 133	-9 248
Tuloverot aikaisemmilta vuosilta	-227	15 152	-249	15 176
Laskennallisen verovelan muutos	205	-1 263	63	6
Yhteensä	-15 763	-4 052	-26 319	5 934
2 TASEEN LIITETIEDOT				
2.1 PYSYVÄT VASTAAVAT				
2.1.1 Aineettomat hyödykkeet				
Aineettomat oikeudet	2 309	1 763	485	634
Liikearvo	39 429	41 190	474	791
Muut pitkävaikutteiset menot	931	740	69	87
Ennakkomaksut	87	132	18	27
Yhteensä	42 756	43 825	1 045	1 539

1 000 euroa	KONSERNI		EMOYHTIÖ	
	1.1.-31.12.2002	1.1.-31.12.2001	1.1.-31.12.2002	1.1.-31.12.2001
2.1.2 Konserniliikearvo	29 178	29 847		
2.1.3 Aineelliset hyödykkeet				
Maa- ja vesialueet	10 918	10 378	7 868	7 321
Rakennukset ja rakennelmat	29 714	27 069	14 299	15 283
Koneet ja kalusto	67 501	58 759	37 474	36 380
Muut aineelliset hyödykkeet	11 519	10 925	8 181	6 461
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	3 486	3 152	2 486	1 489
Yhteensä	123 138	110 283	70 309	66 935
2.1.4 Sijoitukset				
Osuudet saman konsernin yrityksissä			159 921	155 334
Osuudet osakkuusyrityksissä	6 404	6 475	1 282	1 274
Muut osakkeet ja osuudet	7 734	7 401	5 362	5 582
Yhteensä	14 138	13 876	166 566	162 190
2.1.1 Aineettomat hyödykkeet				
Aineettomat oikeudet				
Hankintameno 1.1.	3 539	3 101	1 494	1 210
Muuntoero	1	3		
Lisäykset	1 218	1 002	77	308
Vähennykset	-7	-567		-24
Hankintameno 31.12.	4 751	3 539	1 571	1 494
Kertyneet poistot 31.12.	-2 442	-1 776	-1 087	-861
Kirjanpitoarvo 31.12.	2 309	1 763	485	634
Liikearvo				
Hankintameno 1.1.	45 016	6 837	1 700	3 317
Muuntoero	954	-166		
Lisäykset	865	39 236		245
Vähennykset	-704	-891		-1 862
Hankintameno 31.12.	46 131	45 016	1 700	1 700
Kertyneet poistot 31.12.	-6 702	-3 826	-1 226	-909
Kirjanpitoarvo 31.12.	39 429	41 190	474	791
Muut pitkävaikutteiset menot				
Hankintameno 1.1.	1 104	802	184	93
Muuntoero	48	3		
Lisäykset	615	720		92
Vähennykset	-143	-420		
Hankintameno 31.12.	1 624	1 104	184	184
Kertyneet poistot 31.12.	-693	-364	-115	-97
Kirjanpitoarvo 31.12.	931	740	69	87

1 000 euroa	KONSERNI		EMOYHTIÖ	
	1.1.-31.12.2002	1.1.-31.12.2001	1.1.-31.12.2002	1.1.-31.12.2001
Ennakkomaksut				
Hankintameno 1.1.	132	418	27	303
Muuntoero				
Lisäykset	87	200	18	27
Vähennykset	-132	-486	-27	-303
Hankintameno 31.12.	87	132	18	27
2.1.2 Konserniliikearvo				
Hankintameno 1.1.	37 246	61 719		
Muuntoero				
Lisäykset	4 002	1 517		
Vähennykset	-17	-25 990		
Hankintameno 31.12.	41 231	37 246		
Kertyneet poistot 31.12.	-12 053	-7 399		
Kirjanpitoarvo 31.12.	29 178	29 847		
2.1.3 Aineelliset hyödykkeet				
Maa-alueet				
Hankintameno 1.1.	7 155	5 138	4 098	4 082
Muuntoero	85			
Lisäykset	609	2 065	551	40
Vähennykset	-154	-48	-4	-24
Hankintameno 31.12.	7 695	7 155	4 645	4 098
Arvonkorotukset	3 223	3 223	3 223	3 223
Kirjanpitoarvo 31.12.	10 918	10 378	7 868	7 321
Rakennukset				
Hankintameno 1.1.	47 588	66 729	27 938	27 662
Muuntoero	120	113		
Lisäykset	7 003	5 922	4	275
Vähennykset	-798	-25 176		
Hankintameno 31.12.	53 913	47 588	27 942	27 938
Kertyneet poistot 31.12.	-26 799	-23 119	-16 243	-15 255
Arvonkorotukset	2 600	2 600	2 600	2 600
Kirjanpitoarvo 31.12.	29 714	27 069	14 299	15 283
Koneet ja kalusto				
Hankintameno 1.1.	146 434	141 833	91 998	76 059
Muuntoero	493	45		
Lisäykset	34 466	37 904	15 800	31 090
Vähennykset	-15 855	-33 349	-12 116	-15 152
Hankintameno 31.12.	165 538	146 434	95 681	91 998
Kertyneet poistot 31.12.	-98 037	-87 675	-58 207	-55 617
Kirjanpitoarvo 31.12.	67 501	58 759	37 474	36 380

1 000 euroa	KONSERNI		EMOYHTIÖ	
	1.1.-31.12.2002	1.1.-31.12.2001	1.1.-31.12.2002	1.1.-31.12.2001
Muut aineelliset hyödykkeet				
Hankintameno 1.1.	17 295	14 587	10 589	7 392
Muuntoero	63	17		
Lisäykset	2 812	3 596	2 341	3 263
Vähennykset	-895	-904	-5	-66
Hankintameno 31.12.	19 275	17 295	12 925	10 589
Kertyneet poistot 31.12.	-7 757	-6 370	-4 743	-4 128
Kirjanpitoarvo 31.12.	11 519	10 925	8 181	6 461
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat				
Hankintameno 1.1.	3 152	1 485	1 489	624
Muuntoero	99	14		
Lisäykset	6 327	3 451	4 789	1 413
Vähennykset	-6 092	-1 800	-3 791	-548
Hankintameno 31.12.	3 486	3 152	2 486	1 489
2.1.4 Sijoitukset				
Osuudet saman konsernin yrityksissä				
Hankintameno 1.1.			155 334	158 571
Lisäykset			4 735	12 854
Vähennykset			-149	-16 091
Hankintameno 31.12.			159 921	155 334
Osuudet osakkuusyhteisöissä				
Hankintameno 1.1.	6 475	2 500	1 274	1 262
Muuntoero	288			
Lisäykset	879	3 975	8	12
Vähennykset	-1 239			
Hankintameno 31.12.	6 404	6 475	1 282	1 274
Muut osakkeet				
Hankintameno 1.1.	5 821	5 816	4 001	4 051
Lisäykset	754	244	52	11
Vähennykset	-205	-240	-55	-61
Hankintameno 31.12.	6 370	5 821	3 998	4 001
Arvonkorotukset	1 364	1 581	1 364	1 581
Kirjanpitoarvo 31.12.	7 734	7 401	5 362	5 582
2.1.5 Arvonkorotukset				
Maa-alueet				
Arvo 1.1.	3 223	3 223	3 223	3 223
Arvo 31.12.	3 223	3 223	3 223	3 223
Rakennukset				
Arvo 1.1.	2 600	2 600	2 600	2 600
Arvo 31.12.	2 600	2 600	2 600	2 600

1 000 euroa	KONSERNI		EMOYHTIÖ	
	1.1.-31.12.2002	1.1.-31.12.2001	1.1.-31.12.2002	1.1.-31.12.2001
Osakkeet				
Arvo 1.1.	1 581	1 601	1 581	1 601
Vähennys	-216	-21	-216	-21
Arvo 31.12.	1 364	1 581	1 364	1 581
2.2 VAIHTUVAT VASTAAVAT				
2.2.1 Vaihto-omaisuus				
Aineet ja tarvikkeet	15 193	13 484	7 538	7 195
Tontit	35 421	29 674		
Keskeneräiset työt	10 509	9 230		
Huoneistot	77 571	69 631		
Valmisteet/tavarat	24 425	23 172	23 296	22 543
Yhteensä	163 120	145 190	30 834	29 738
2.2.2 Pitkäaikaiset saamiset				
Lainasaamiset	92	119	69	119
2.2.3 Laskennallinen verosaaminen				
Jaksotuseroista	899	1 234		
2.2.4 Lyhytaikaiset saamiset				
Myyntisaamiset	121 125	111 498	9 548	10 060
Saamiset samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä				
Myyntisaamiset			2 975	4 610
Muut saamiset			47 498	14 154
Siirtosaamiset			173	173
Yhteensä			50 646	18 936
Saamiset osakkuusyrityksiltä				
Myyntisaamiset	2	8	2	8
Lainasaamiset	10 034	15 780	160	230
Muut saamiset	6 622	6 193	268	88
Siirtosaamiset	37 705	29 768	4 619	4 564
Yhteensä	54 361	51 741	5 046	4 881
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	175 489	163 247	65 243	33 885
Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät				
Projektituloosaaminen	24 272	18 126		
Versaaminen	2 259	414	1 035	
Henkilöstökulujen jaksotus	1 847	2 156	916	1 031
Muut siirtosaamiset	9 327	9 073	2 668	3 533
Yhteensä	37 705	29 768	4 619	4 564

1 000 euroa	KONSERNI		EMOYHTIÖ	
	1.1.-31.12.2002	1.1.-31.12.2001	1.1.-31.12.2002	1.1.-31.12.2001
2.2.5 Rahoitusarvopaperit				
Muut arvopaperit	6 446	12 488	5 904	12 138
2.3 OMA PÄÄOMA				
Osakepääoma 1.1.	34 043	34 043	34 043	34 043
Osakepääoma 31.12.	34 043	34 043	34 043	34 043
Ylikurssirahasto 1.1	5 750	5 750	5 675	5 675
Ylikurssirahasto 31.12.	5 750	5 750	5 675	5 675
Arvonkorotusrahasto 1.1.	105	120	105	120
Vähennys	-105	-15	-105	-15
Arvonkorotusrahasto 31.12.		105		105
Voitto edellisiltä tilikausilta 1.1.	155 090	114 619	107 587	84 189
Osingonjako	-18 723	-14 314	-18 723	-14 314
Siirto arvonkorotusrahastosta	105	15	105	15
Muuntoero	-243	-291		
Voitto edellisiltä tilikausilta 31.12.	136 229	100 029	88 969	69 890
Tilikauden voitto	29 457	55 061	65 124	37 698
Oma pääoma yhteensä	205 479	194 988	193 810	147 409
Voitonjakokelpoiset varat 31.12.	153 758	140 378	154 093	107 587
2.4 TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ				
Kertynyt poistoero 31.12.			14 987	18 499
2.5 PAKOLLISET VARAUKSET				
Takuuvaraukset	4 219	3 288		
Muut pakolliset varaukset	812	903		
Yhteensä	5 030	4 190		
2.6 VIERAS PÄÄOMA				
2.6.1 Laskennallinen verovelka				
Tilinpäätössiirroista	7 367	6 741		
Arvonkorotuksista	2 063	2 126	2 063	2 126
Jaksotuseroista	5 927	5 887		
Yhteensä	15 357	14 754	2 063	2 126

1 000 euroa	KONSERNI		EMOYHTIÖ	
	1.1.-31.12.2002	1.1.-31.12.2001	1.1.-31.12.2002	1.1.-31.12.2001
2.6.2 Pitkäaikainen vieras pääoma				
Lainat rahoituslaitoksilta	78 632	96 186	30 466	44 438
Eläkelainat	3 140	5 651		
Muut pitkäaikaiset velat	5 292	1 648	1 096	1 648
Yhteensä	87 063	103 486	31 562	46 086
Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua				
Lainat rahoituslaitoksilta	23 122	33 126	11 100	14 801
Eläkelainat		41		
Yhteensä	23 122	33 166	11 100	14 801
2.6.3 Lyhytaikainen vieras pääoma				
Lainat rahoituslaitoksilta	28 862	34 138	19 972	10 881
Eläkelainat	1 652	1 821		168
Saadut ennakot	96 899	62 863		
Ostovelat	40 443	34 483	9 722	6 232
Ostovelat konserniyrityksille			641	482
Muut velat konserniyrityksille			52 365	61 919
Muut velat	34 245	35 767	5 256	3 965
Siirtovelat	58 041	58 551	10 344	9 957
Yhteensä	260 143	227 623	98 299	93 604
Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät				
Projektikuluvelka	3 982	6 625		
Tuloverovelka	8 598	8 502		
Henkilöstökulujen jaksotus	38 526	35 279	9 940	9 243
Muut siirtovelat	6 936	8 144	404	715
Yhteensä	58 041	58 551	10 344	9 957
2.7 OSATULOUTUKSEN VAIKUTUS TASEESEEN				
Vaihto-omaisuus				
Keskeneräiset työt yhteensä	294 069	232 917		
Osatuloutus	-283 560	-223 687		
Keskeneräiset työt taseessa	10 509	9 230		
Lyhytaikainen vieras pääoma				
Saadut ennakomaksut yhteensä	393 759	304 702		
Osatuloutus	-296 860	-241 839		
Saadut ennakomaksut taseessa	96 899	62 863		

1 000 euroa	KONSERNI		EMOYHTIÖ	
	1.1.-31.12.2002	1.1.-31.12.2001	1.1.-31.12.2002	1.1.-31.12.2001
2.8 VAKUUDET JA VASTUUSITOUMUKSET				
Velat ja niiden vakuudeksi annetut kiinnitykset ja pantit				
Rahalaitoslainat	35 297	41 665	10 091	11 353
Annetut kiinteistökiinnitykset	1 942	1 219		
Annetut yritysikiinnitykset	59 332	64 502	23 546	23 546
Pantatut arvopaperit		290		
Yhteensä	61 274	66 010	23 546	23 546
Muut omasta puolesta annetut kiinnitykset ja pantit				
Annetut kiinteistökiinnitykset	6 849	5 151	281	957
Annetut yritysikiinnitykset	22 966	18 280	1 682	1 682
Pantatut arvopaperit	7 513	5 985	3 208	
Yhteensä	37 328	29 416	5 171	2 639
Konserniyritysten puolesta annetut kiinnitykset				
Annetut kiinteistökiinnitykset				349
Annetut yritysikiinnitykset			33 000	33 000
Yhteensä			33 000	33 349
Kiinnitykset ja pantit yhteensä				
Annetut kiinteistökiinnitykset	8 791	6 370	281	1 306
Annetut yritysikiinnitykset	82 298	82 782	58 228	58 228
Pantatut arvopaperit	7 513	6 275	3 208	
Yhteensä	98 602	95 426	61 717	59 534
Takaukset				
Konserniyritysten puolesta			225 195	199 843
Osakkuusyritysten puolesta	984	8 433	784	2 086
Yhteensä	984	8 433	225 978	201 929
Leasingvastuut				
Seuraavana vuonna maksettavat	9 740	7 516	5 304	4 247
Myöhemmin maksettavat	35 009	31 465	19 159	18 321
Yhteensä	44 749	38 980	24 463	22 569
Factoringvastuut				
	9 195	9 190		
Johdannaissopimukset				
Valuuttatermiinit				
Nimellisarvo	29 347	35 227	29 153	35 227
Käypä arvo	-131	-154	-117	-154
Korko-optiot				
Ostetut				
Nimellisarvo	12 370		12 370	
Käypä arvo	22		22	
Asetetut				
Nimellisarvo	12 370		12 370	
Käypä arvo	-187		-187	

Osakkeet ja osuudet

1 000 euroa	Konsernin omistusosuus		Emoyhtiön omistusosuus		Muiden kons.yritysten omistusosuus kirjanpito- arvo
	%	%	kpl	kirjanpito- arvo	
Konserniyritysosakkeet					
Oy Finnasfalt Ab, Helsinki	100,0	100,0	200	10	
Forssan Betonituote Oy, Forssa	100,0	100,0	1 000	3 305	
UAB Greitkelis, Liettua	99,4	99,4	3 728 562	3 477	
Kvalitetsasfalt i Mellansverige Ab, Ruotsi	75,0	75,0	7 500	5 266	
Lemcon Baumanagement GmbH, Saksa	100,0	100,0	100	21	
Lemcon Company S.A., Luxemburg	100,0	100,0	1 605	31	
Lemcon (UK) Ltd, Iso-Britannia	100,0	100,0	100		
Lemminkäinen A/S, Tanska	100,0	100,0	45 500	18 972	
ZAO Lemminkäinen Dor Stroi (Lemdorstroi), Venäjä	100,0	100,0	49	544	
Lemminkäinen Eesti As, Viro	100,0	100,0	10	3	
Lemminkäinen Svenska Ab, Ruotsi	100,0	100,0	10	12	
ZAO Lemruf, Venäjä	100,0	100,0		2	
Omi-Sica Oy, Helsinki	100,0	100,0	50	9	
Oy Roofing Ab, Helsinki	100,0	100,0	200	16	
Sica Oy, Helsinki	100,0	100,0	1 003	55 946	
Soraseula Oy, Tampere	100,0	100,0	712	4 498	
Oü Sten Killustik, Viro	100,0	100,0	400	1	
TEK Holding Oy, Helsinki	100,0	100,0	900	37 859	
Tielinja Oy, Helsinki	100,0	100,0	75	309	
Fjellhamar Asfalt AS, Norja	100,0				1 120
UAB Kelio Linija, Liettua	100,0				3
Lemminkäinen Norge AS, Norja	100,0				8 901
As Rajar TI, Viro	100,0				15
VAe A/S, Tanska	51,0				1 199
Weet Invest Oy, Tampere	100,0				113
Rakennus Oy Lemminkäinen, Helsinki	100,0	100,0	100	1 682	
ICM International Construction Management, Unkari	71,1				502
Lemcon Latvija SIA, Latvia	100,0				375
Lemcon Networks Oy, Helsinki	76,0				304
Lemcon Polska Sp.z o.o, Puola	100,0				387
Lemcon Vilnius UAB, Liettua	100,0				979
ZAO Lemstroi, Venäjä	100,0				18
Neccos Oy, Helsinki	100,0				52
ZAO Neccos, Venäjä	100,0				2
WPL-System Oy, Helsinki	100,0				42
Lemcon Bauprojekt-Management GmbH, Itävalta	76,0				28
Lemcon do Brasil Ltda, Brasilia	76,0				464
Lemcon Epiteipari Kft, Unkari	76,0				28
Lemcon (Philippines) Inc., Filippiinit	76,0				222
Lemcon Pte Ltd, Singapore	76,0				7
Lemcon (Thailand) Ltd, Thaimaa	76,0				51
Lemcon USA Corporation, Yhdysvallat	76,0				1
Oy Alfred A, Palmberg Ab, Helsinki	100,0	51,5	2 551	27 960	10 392
AAP-Insinöörit Oy, Helsinki	100,0				9
Byggnads Ab Forsström Rakennus Oy, Kokkola	75,0				151
Oy Konte Ab, Vaasa	90,9				168
Oka Oy, Kouvola	70,0				2 463
Palmberg-Rakennus Oy, Oulu	100,0				168
Palmberg TKU Oy, Turku	90,0				687
Palmberg-Urakoitsijat Oy, Hyvinkää	90,0				45
Rakennusliike A, Taskinen Oy, Kitee	70,0				1 920
Rakennusliike S, Horttanainen Oy, Porvoo	100,0				67
Rakennus-Otava Oy, Jyväskylä	100,0				605
Rakennustoimisto Palmberg Oy, Tampere	70,0				572
Savocon Oy, Kuopio	88,3				417
Ab Jakobe Oy, Pietarsaari	85,0				1 087
Oy Kokkobe Ab, Kokkola	90,3				1 452
Rekab Entreprenad Ab, Ruotsi	80,0				243
Tekmanni Oy, Helsinki	82,6				1 464
Sähköliike Tekno Oy, Kokkola	46,2				1 422
UAB Tecmen Vilnius, Liettua	82,6				2
Tekmanni Eesti AS, Viro	82,6				6
Tekmen SPB, Venäjä	82,6				8
ZAO Tekmen SS, Venäjä	82,6				2
Turun Rakennusputki Oy, Turku	49,5				658
Yhteensä				159 923	38 821
Osakkuusyritysosakkeet					Kirjanpitoarvo
Pointti-Talo Oy, Lahti	45,0	45,0	27	293	
Talter AS, Viro	49,5	49,5	4 178	989	1 669
Laing-Loy Management Ltd, Iso-Britannia	50,0				31
Ballast Nedam N.V, Hollanti	50,0				91
Martin Haraldstad AS, Norja	50,0				971
Moelv Grus AS, Norja	50,0				105
Nordasfalt AS, Norja	50,0				1 099
Lørenskog Asfalt ANS, Norja	50,0				765
Oy Tara-Element Ab, Kokkola	48,9				345
Kokkolan Tekno Varuste Oy, Kokkola	49,0				46
Yhteensä				1 282	5 122
Kiinteistöosakkeet					2 342
Asunto-osakkeet					3 748
Muut osakkeet ja osuudet					1 644
Yhteensä					7 734

Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

Milj. euro	2002	2001	2000	1999	1998
Liikevaihto	1 255,8	1 116,5	964,6	826,4	715,6
Vienti ja ulkomaantoiminta	249,0	202,5	117,6	139,6	159,6
% liikevaihdosta	19,8	18,1	12,2	16,9	22,3
Liikevoitto	56,7	69,7	50,2	42,8	30,6
% liikevaihdosta	4,5	6,2	5,2	5,2	4,3
Voitto ennen satunnaiseriä	48,5	61,7	46,4	39,9	27,1
% liikevaihdosta	3,9	5,5	4,8	4,8	3,8
Voitto ennen veroja	48,5	61,7	46,4	39,9	38,9
% liikevaihdosta	3,9	5,5	4,8	4,8	5,4
Tilikauden voitto	29,5	55,1	29,3	26,4	14,2
% liikevaihdosta	2,3	4,9	3,0	3,2	2,0
Pysyvät vastaavat	209,3	197,8	169,5	124,5	114,1
Vaihto-omaisuus	163,1	145,2	137,2	114,6	116,1
Rahoitusomaisuus	215,5	212,6	192,5	153,4	114,7
Oma pääoma	205,5	195,0	154,5	139,6	122,0
Vähemmistöosuus	14,8	10,5	7,5	3,3	2,1
Korollinen vieras pääoma	119,8	138,6	120,6	73,3	63,4
Koroton vieras pääoma	247,8	211,5	216,5	176,3	157,4
Taseen loppusumma	587,9	555,6	499,2	392,5	344,8
Oman pääoman tuotto, % ¹⁾	15,4	31,4	19,9	20,6	5,6
Sijoitetun pääoman tuotto, %	17,1	23,0	20,7	21,7	18,0
Omavaraisuusaste, %	44,9	41,7	36,9	43,5	42,6
Gearing,%	36,7	44,1	54,0	33,1	30,3
Korollinen nettovelka	80,7	90,7	87,5	47,3	37,6
Bruttoinvestoinnit	48,7	94,0	72,4	42,2	18,8
% liikevaihdosta	3,9	8,4	7,5	5,1	2,6
Tilauskanta 31.12.	567,9	440,7	451,1	386,6	388,1
Henkilöstön määrä	6 773	6 311	4 487	3 500	3 288

1) Vuonna 2001 tuloutunut 15,2 milj. euron määräinen veronpalautus heikentää erityisesti tämän tunnusluvun vertailtavuutta.

TUNNUSLUKIJEN LASKENTAKAAVAT

SIJOITETUN PÄÄOMAN TUOTTO-%

$$\frac{\text{Tulos ennen satunnaisia eriä} + \text{korko- ja muut rahoituskulut} \times 100}{\text{Taseen loppusumma} - \text{korottomat velat}}$$

(keskimäärin tilikauden aikana)

OMAN PÄÄOMAN TUOTTO-%

$$\frac{\text{Tulos ennen satunnaisia eriä} - \text{verot} \times 100}{\text{Oma pääoma} + \text{vähemmistöosuus}}$$

(keskimäärin tilikauden aikana)

OMAVARAISUUSASTE, %

$$\frac{\text{Oma pääoma} + \text{vähemmistöosuus} \times 100}{\text{Taseen loppusumma} - \text{saadut ennakot}}$$

GEARING, %

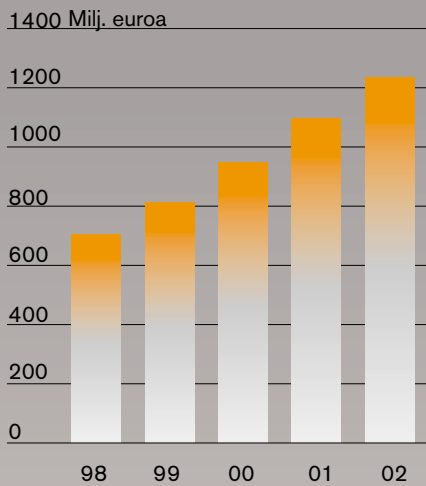
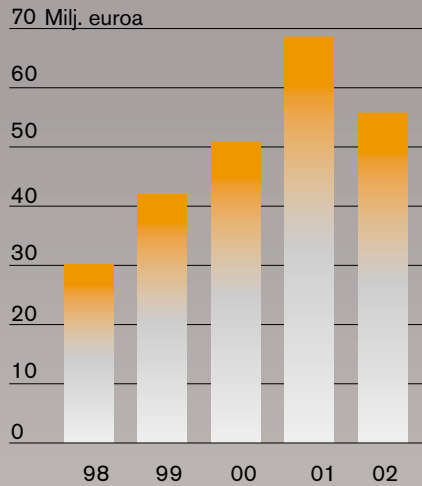
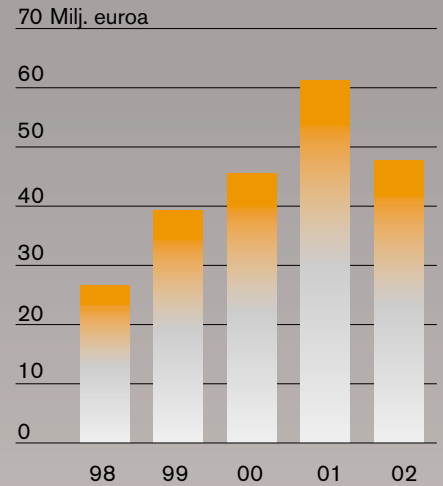
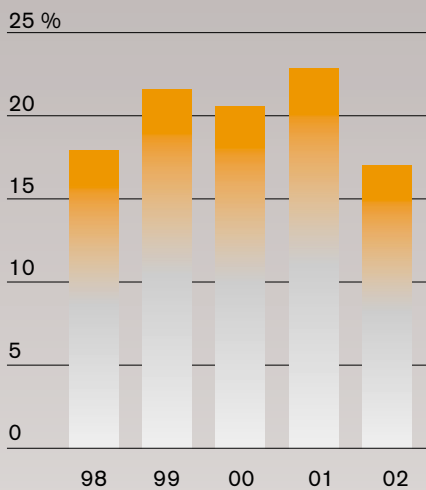
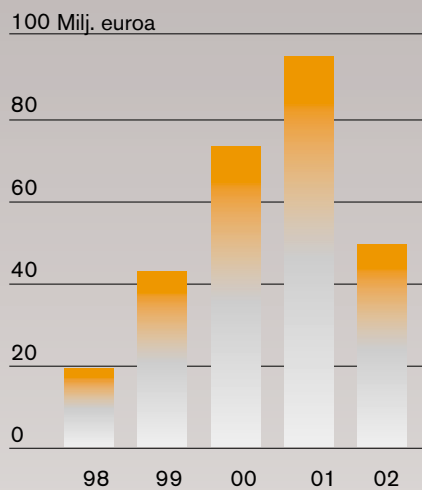
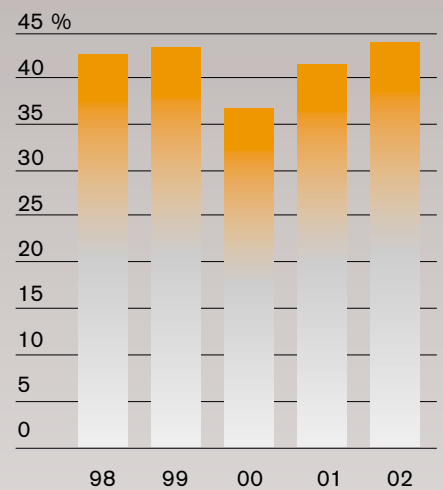
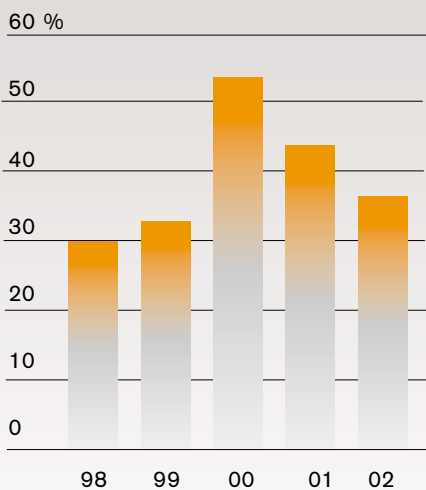
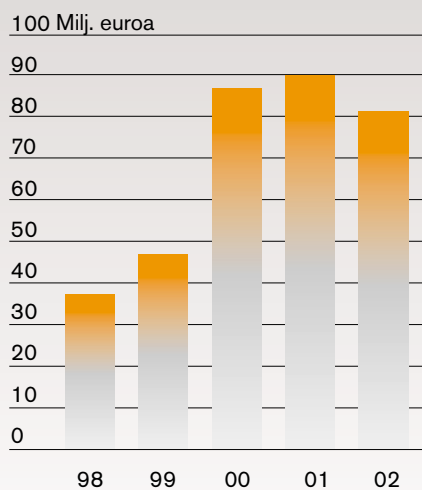
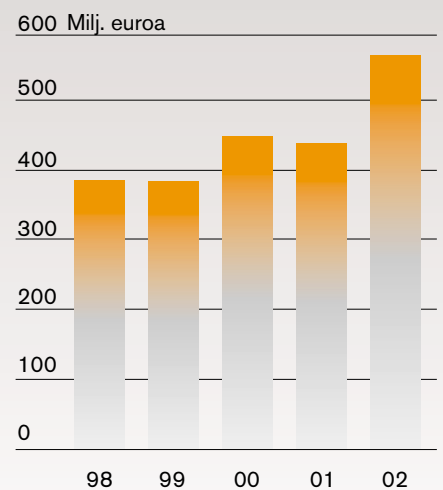
$$\frac{\text{Korollinen vieras pääoma} - \text{rahoitusarvopaperit} - \text{rahat ja pankkisaamiset} \times 100}{\text{Oma pääoma} + \text{vähemmistöosuus}}$$

KOROLLINEN NETTOVELKA

Korolliset velat - rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄ

$$\frac{\text{Tilikauden kuukausittaiset henkilöstömäärät yhteensä}}{\text{Tilikauden kuukausien lukumäärä}}$$

Liikevaihto**Liikevoitto****Tulos ennen satunnaiseriä****Sijoitetun pääoman tuotto****Bruttoinvestoinnit****Omavaraisuusaste****Gearing****Korollinen nettovelka****Tilaukanta**

Osakkeet ja osakkeenomistajat

Lemminkäinen Oyj:n osakkeet ovat arvo-osuusjärjestelmässä. Osake noteerataan Helsingin Pörssissä. Yhtiöllä on markkinatakaajasopimus Nordea Securities Oyj:n kanssa. Yhtiön osakepääoma on 34 042 500 euroa. Osakkeen nimellisarvo on 2 euroa ja osakkeiden lukumäärä 17 021 250 kappaletta. Yhtiöllä on yksi osakesarja.

Osakkeiden kurssi ja vaihto

Lemminkäinen Oyj:n osakkeen keskipurssi oli tilikauden aikana 15,23 euroa (12,86). Tilikauden lopussa kurssi oli 16,00 euroa (13,00) ja osakekannan markkina-arvo oli 272,3 milj. euroa (221,3). Yhtiöllä oli vuoden lopussa 2 065 osakkeenomistajaa (1 843). Osakkeita vaihdettiin 959 724 (460 229) kappaletta.

Arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 §:n mukaiset ilmoitukset

Yhtiölle ei ole tilikauden aikana tehty arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 §:n mukaisia ilmoituksia.

Osakassopimukset

Yhtiön tiedossa ei ole sellaisia osakkaiden välisiä sopimuksia, joilla olisi merkitystä äänivallan käyttämiseen yhtiökokouksissa.

Osakeantivaltuus

Yhtiön hallituksella ei ole voimassa olevaa osakeantivaltuutusta eikä valtuutusta päättää vaihtovelkakirja- tai optiolainasta.

Omat osakkeet

Yhtiön hallituksella ei ole voimassa olevaa valtuutusta hankkia yhtiön omia osakkeita.

Johdon osakkeenomistus

Yhtiön hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja omistivat 31.12.2002 Lemminkäinen Oyj:n osakkeita 7 503 312 kappaletta, joka on 44,1 % yhtiön osakkeista ja niiden tuottamasta äänimäärästä.

SUURIMMAT OSAKKEENOMISTAJAT 31.12.2002

	Osakemäärä kpl	% osakemäärästä
Heikki Pentti	3 813 956	22,41
Erkki J. Pentti	3 673 956	21,58
Olavi Pentti	3 673 953	21,58
Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjola	1 172 400	6,89
Etra-Invest Oy Ab	444 400	2,61
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Varma-Sampo	441 100	2,59
Placeringsfonden Aktia Capital	405 622	2,38
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	289 600	1,70
Tukinvest Oy	201 600	1,18
LEL Työeläkekassa	156 600	0,92
Placeringsfonden Aktia Secura	105 200	0,62
Vakuutusosakeyhtiö Henki-Sampo	100 000	0,59
Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi	81 400	0,48
Kuntien Eläkevakuutus	68 100	0,40
Lamy Oy	60 000	0,35
Yhteensä, 15 suurinta	14 687 887	86,28

OMISTAJARYHMÄT 31.12.2002

	Osakemäärä kpl	% osakemäärästä	Osakemäärä kpl	% osakemäärästä
Kotitaloudet	1 837	88,96	12 532 508	73,63
Yritykset	153	7,41	1 146 110	6,73
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	18	0,87	1 894 339	11,13
Julkisyhteisöt	8	0,39	979 200	5,75
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	43	2,08	286 578	1,69
Ulkomaiset omistajat	6	0,29	5 035	0,03
Hallintarekisteröidyt			164 880	0,97
Yhteistilillä			12 600	0,07
Yhteensä	2 065	100,00	17 021 250	100,00

OSAKEMÄÄRIEN JAKAUMA 31.12.2002

Osakemäärä kpl/osakas	Osakemäärä kpl	% osakemäärästä	Osakemäärä kpl	% osakemäärästä
1 – 100	443	21,45	24 911	0,15
101 – 1000	1 277	61,84	503 749	2,96
1001 – 10000	301	14,58	961 428	5,65
10001 – 100000	33	1,60	975 295	5,73
100001 – 1000000	7	0,34	2 044 122	12,01
1000001 –	4	0,19	12 334 265	72,46
Hallintarekisteröidyt			164 880	0,97
Yhteistilillä			12 600	0,07
Yhteensä	2 065	100,00	17 021 250	100,00

OSAKEANTIOIKAISTUT OSAKEKOHTAISET TUNNUSLUVUT

Euroa	2002	2001	2000	1999	1998
Tulos/osake (EPS) ²⁾	1,73	3,23	1,72	1,55	0,34
Oma pääoma/osake	12,07	11,46	9,08	8,20	7,16
Osinko/osake	1,50 ¹⁾	1,10	0,84	0,84	0,50
Osinko/tulos, % ²⁾	86,7	34,0	48,9	54,3	150,8
Efektiiivin osinkotuotto, %	9,4	8,5	7,0	8,6	6,7
Hinta/voitto-suhde (P/E)	9,2	4,0	7,0	6,3	22,2
Osakkeen kurssikehitys					
keskikurssi	15,23	12,86	11,89	8,78	9,32
alin kurssi	13,00	11,00	10,00	7,25	6,22
ylin kurssi	17,00	13,90	14,00	10,10	11,94
kurssi kauden lopussa	16,00	13,00	12,00	9,80	7,57
Osakekannan markkina-arvo, milj.	272,3	221,3	204,3	166,8	128,8
Osakkeiden vaihdon kehitys 1 000 kpl	960	460	1 185	1 658	2 079
% kokonaismäärästä	5,6	2,7	7,0	9,7	12,4
Osakkeiden lukumäärä					
kaudella keskimäärin, 1000 kpl	17 021	17 021	17 021	17 021	16 700
kauden lopussa, 1000 kpl	17 021	17 021	17 021	17 021	17 021

1) Hallituksen ehdotus

2) Vuonna 2001 tuloutunut 15,2 milj. euron määräinen veronpalautus heikentää erityisesti näiden tunnuslukujen vertailtavuutta.

TUNNUSLUKIJEN LASKENTAKAAVAT

TULOS/OSAKE

$\frac{\text{Tulos ennen satunnaisia eriä} - \text{verot} - \text{vähemmistöosuus}}{\text{Osakeantioikaistu osakemäärä keskimäärin}}$

OMA PÄÄOMA/OSAKE

$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Osakeantioikaistu osakemäärä tilikauden lopussa}}$

OSINKO/OSAKE

$\frac{\text{Tilikaudelta jaettu osinko}}{\text{Osakeantioikaistu osakemäärä tilikauden lopussa}}$

OSINKO/TULOS, %

$\frac{\text{Tilikaudelta jaettu osinko} \times 100}{\text{Tulos ennen satunnaisia eriä} - \text{verot} - \text{vähemmistöosuus}}$

EFEKTIIVINEN OSINKOTUOTTO, %

$\frac{\text{Osinko/osake} \times 100}{\text{Osakeantioikaistu kurssi tilikauden lopussa}}$

PE-LUKU

$\frac{\text{Osakeantioikaistu kurssi tilikauden lopussa}}{\text{Tulos/osake}}$

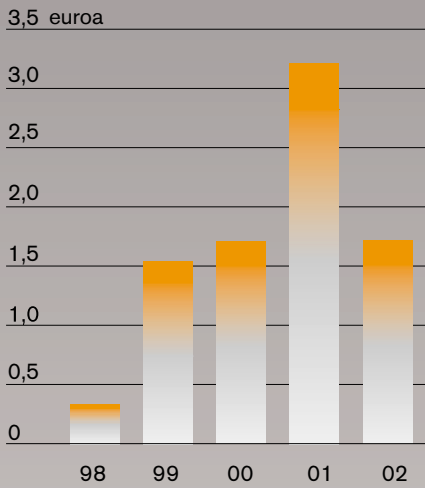
OSAKEANTIOIKAISTU KESKIKURSSI

$\frac{\text{Osakkeen euromääräinen kokonaisvaihto}}{\text{Tilikauden vaihdettujen osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä}}$

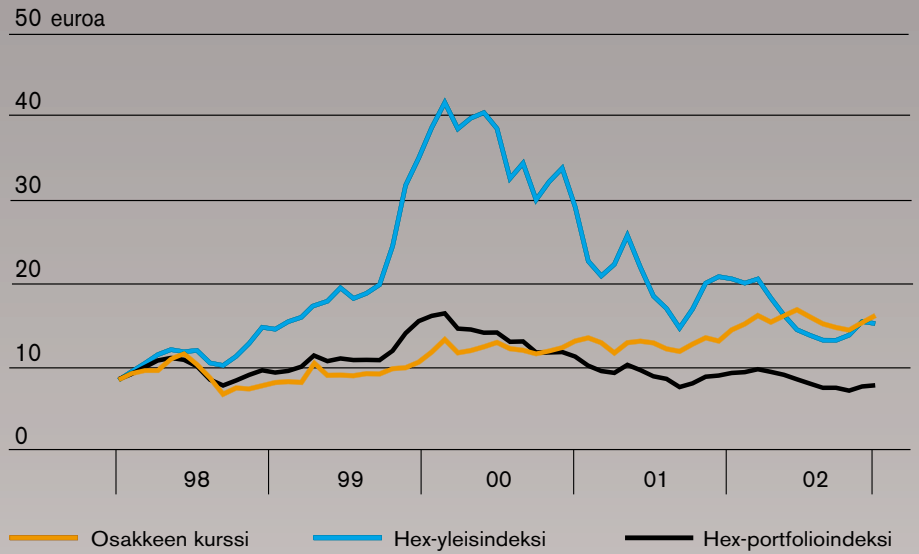
OSAKEKANNAN MARKKINA-ARVO

$\text{Osakkeiden lukumäärä} \times \text{kurssi tilikauden lopussa}$

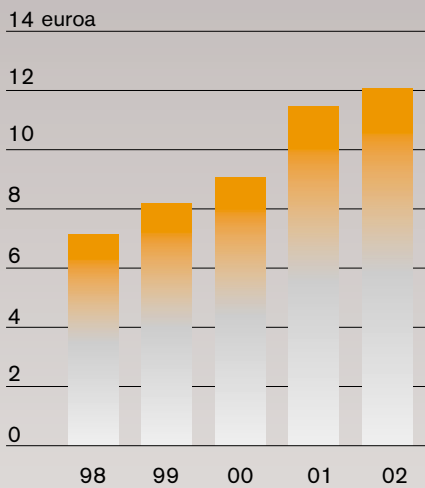
Tulos/osake

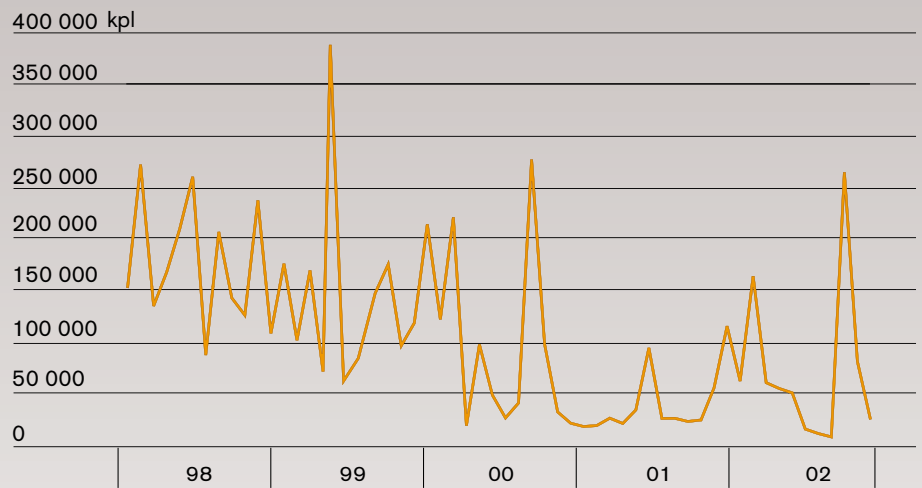
Osakkeen keskipörssi/kk

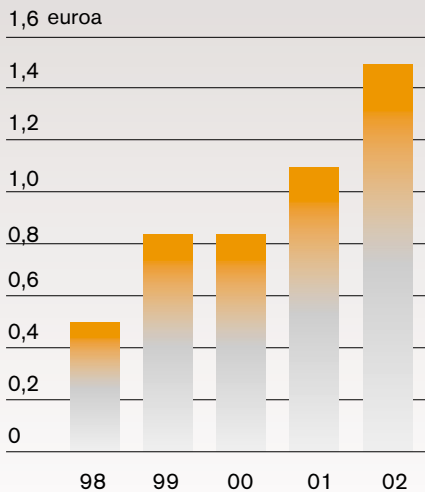
Oma pääoma/osake

Osakkeen vaihtomäärä/kk

Osinko/osake

Hallituksen ehdotus emoyhtiön voittovarojen käytöstä

Konsernitaseen 31.12.2002 mukaan konsernin voitonjakokelpoinen oma pääoma on 153 757 502,51 euroa. Emoyhtiö Lemminkäinen Oyj:n voitonjakokelpoinen oma pääoma taseen 31.12.2002 mukaan on 154 092 593,08 euroa, josta voittovarat edellisiltä tilikausilta ovat 88 968 743,13 euroa ja tilikauden voitto 65 123 849,95 euroa. Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle osinkoa jaettavaksi 25 531 875,00 euroa vuodelta 2002, jolloin voittovarioihin jää 128 560 718,08 euroa.

Helsingissä 12. päivänä helmikuuta 2003

Heikki Pentti

Teppo Taberman

Berndt Brunow

Erkki J. Pentti

Juhani Sormaala

Tilintarkastuskertomus

Lemminkäinen Oyj:n osakkeenomistajille

Olemme tarkastaneet Lemminkäinen Oyj:n kirjanpidon, tilinpäätöksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1. - 31.12.2002. Hallituksen ja toimitusjohtajan laatima tilinpäätös sisältää toimintakertomuksen sekä konsernin että emoyhtiön tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot. Suorittamamme tarkastuksen perusteella annamme lausunnon tilinpäätöksestä ja hallinnosta.

Tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa on tällöin tarkastettu riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, ettei tilinpäätös sisällä olennaisia virheitä tai puutteita. Hallinnon tarkastuksessa on selvitetty hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan toiminnan lainmukaisuutta osakeyhtiölain säännösten perusteella.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös on laadittu kirjanpitolaian sekä tilinpäätöksen laatimista koskevien muiden säännösten ja määräysten mukaisesti. Tilinpäätös antaa kirjanpitolaissa tarkoitetulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tilinpäätös konsernitilinpäätöksineen voidaan vahvistaa ja vastuuvapaus myöntää emoyhtiön hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta. Hallituksen esitys jakokelpoisten varojen käsittelystä on osakeyhtiölain mukainen.

Helsingissä 4. maaliskuuta 2003

Jan Holmberg, KHT

Jarmo Alén, KHT

Emoyhtiön hallitus

Berndt Brunow (52)

- diplomiekonomi
- hallituksen jäsen vuodesta 2002
- Oy Karl Fazer Ab:n toimitusjohtaja
- mm. Hackman Oyj Abp:n, UPM Kymmene Oyj:n ja Sanitec Oyj:n hallituksen jäsen
- omistaa 10 000 Lemminkäinen Oyj:n osaketta

Erkki J. Pentti (54)

- merkonomi
- hallituksen jäsen vuodesta 1975
- yhtiön palveluksessa vuodesta 1973
- Hotelli Tahkovooren toimitusjohtaja
- omistaa 3 673 956 Lemminkäinen Oyj:n osaketta

Teppo Taberman (58)

- taloustieteiden maisteri
- hallituksen varapuheenjohtaja vuodesta 1998
- hallituksen jäsen vuodesta 1997
- mm. Oy Rettig Ab:n, Oy G.W. Sohlberg Ab:n, Ingman Group Oy Ab:n, Larox Oyj:n, Paloheimo Oy:n ja SKS-Tekniikka Oy:n hallituksen jäsen
- ei omista Lemminkäinen Oyj:n osakkeita

Juhani Sormaala (53)

- diplomi-insinööri, diplomiekonomi
- toimitusjohtaja vuodesta 1994
- hallituksen jäsen vuodesta 1989
- yhtiön palveluksessa vuodesta 1981
- omistaa 5 400 Lemminkäinen Oyj:n osaketta

Heikki Pentti (56)

- vuorineuvos, diplomiekonomi
- hallituksen puheenjohtaja vuodesta 1994
- hallituksen jäsen vuodesta 1969
- yhtiön palveluksessa vuodesta 1973
- Fortum Oyj:n, Myllykoski Oyj:n ja Pohjola-Yhtymä Oyj:n hallituksen jäsen
- Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton hallituksen puheenjohtaja
- omistaa 3 813 956 Lemminkäinen Oyj:n osaketta

Lemminkäinen-konsernin hallinto

Konsernin rakenne

Lemminkäinen-konsernissa on viisi liiketoiminta-alueita. Emoyhtiön toiminta on jaettu Päälystys- ja kiviainesryhmään ja Rakennusmateriaaliryhmään. Tytäryhtiöt Rakennus Oy Lemminkäinen, Oy Alfred A. Palmberg Ab ja Tekmanni Oy toimivat kukin omalla liiketoiminta-alueellaan.

Emoyhtiön hallitus

Lemminkäinen Oyj:n varsinainen yhtiökokous valitsee vuosittain yhtiön hallitukseen vähintään neljä ja enintään kahdeksan jäsentä. Hallituksen jäsenten toimikausi päättyy vaalia ensiksi seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä. Hallitus valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Vuonna 2002 hallituksessa oli viisi jäsentä. Hallituksen jäsenten palkkioista päättää yhtiökokous.

Lemminkäinen Oyj:n hallitus päättää konsernia koskevista laajakantoisista ja periaatteellisesti merkittävistä asioista. Hallitus tekee yhtiöjärjestyksessä määrätyn toimialan puitteissa päätökset mm. uusille liiketoiminta-alueille laajentumisesta sekä vanhoista liiketoiminnoista luopumisesta. Hallitus vahvistaa konserniyhtiöiden budjetit osana konsernin budjettia ja tekee konsernin kannalta keskeiset investointi- ja rahoituspäätökset. Lisäksi hallitus päättää mm. konsernin ympäristö- ja vakuutuspolitiikan sisällöstä.

Hallitus nimittää ja erottaa toimitusjohtajan ja tämän välittömät alaiset. Lisäksi se päättää toimitusjohtajan ja tämän välittömien alaisten palkan, palkkiot ja muut edut. Hallitus päättää myös konsernin kannustepalkkiojärjestelmien periaatteet.

Keskimäärin kerran kuukaudessa pidettävissä hallituksen kokouksissa toimitusjohtaja esittelee hallitukselle konsernin eri liiketoiminta-alueita koskevan katsauksensa sekä konsernin taloudelliset raportit. Vuonna 2002 hallitus kokoontui 12 kertaa.

Toimitusjohtaja

Lemminkäinen Oyj:n toimitusjohtaja vastaa yhtiön liiketoiminnan käytännön johtamisesta ja suunnittelusta. Toimitusjohtaja huolehtii myös konsernitasolla strategisesti merkittävien toimenpiteiden, kuten yritysjärjestelyjen valmistelemisesta sekä hallituksen päättämien toimenpiteiden täytäntöönpanosta. Lisäksi toimitusjohtaja huolehtii siitä, että yhtiön johtamisresurssit ovat riittävät ja että yhtiön hallinto toimii lain- ja asianmukaisesti.

Alakonsernien hallinto

Tytäryhtiöiden hallituksen jäsenet ovat yleensä Lemminkäinen-konsernin palveluksessa olevia johtohenkilöitä. Hallituksen puheenjohtajana toimii Lemminkäinen Oyj:n toimitusjohtaja. Tytäryhtiöiden hallituksen jäsenen tehtävästä ei makseta erillisiä palkkioita konsernin palveluksessa oleville henkilöille.

Liiketoiminta-alueiden johtajat ovat operatiivisesti Lemminkäinen Oyj:n toimitusjohtajan suoria alaisia.

Valvonta

Liiketoiminnan seuranta ja varainhoidon valvontaa varten konsernissa on käytössä tulosyksikkökohtainen raportointijärjestelmä.

Tarkastustoimintaa konsernissa harjoittaa yhtiökokouksen valitsemien tilintarkastajien lisäksi konsernin sisäinen tarkastus.

Sisäpiiriohje

Lemminkäinen Oyj:ssa noudatetaan 1.3.2000 käyttöön otettua sisäpiiriohjetta. Ohje sisältää Helsingin Pörssin, Keskuskauppakamarin ja Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton valmisteleman sisäpiiriohjeen säännökset.

Ohjeen perusteella pysyviksi sisäpiiriläisiksi määritellään lakimääräiset sisäpiiriläiset sekä henkilöt, jotka tehtävissään saavat säännöllisesti yhtiön arvopaperin arvoon olennaisesti vaikuttavaa tietoa. Osavuosikatsauksen ja tilinpäätöstiedotteen julkaisemista edeltävä ajanjakso, jolloin yhtiön pysyvät sisäpiiriläiset eivät saa käydä kauppaa yhtiön liikkeeseen laskemilla arvopapereilla, on 21 vuorokautta.

Tietoja osakkeenomistajille

Yhtiökokous

Lemminkäinen Oyj:n varsinainen yhtiökokous pidetään perjantaina 21.3.2003 klo 15.00 Hotelli Palacessa, 10. krs, Eteläranta 10, Helsinki. Kokouksessa käsitellään yhtiöjärjestyksen 11 §:ssä mainitut asiat.

Osakkeenomistajat, jotka edustavat n. 65 % yhtiön osakkeiden tuottamista äänistä, ovat ilmoittaneet ehdottavansa yhtiökokoukselle, että hallituksen jäsenten lukumäärä vahvistettaisiin viideksi ja että hallitukseen valittaisiin suostumuksensa mukaisesti uudelleen Berndt Brunow, Erkki J. Pentti, Heikki Pentti ja Teppo Taberman sekä uutena jäsenenä kauppatieteiden maisteri Sakari Tamminen. Sakari Tamminen toimii tällä hetkellä Metso Oyj:n varatoimitusjohtajana, ja hänet on nimetty Rautaruukki Oyj:n toimitusjohtajaksi 1.1.2004 alkaen.

Oikeus osallistua yhtiökokoukseen on osakkeenomistajalla, joka 11.3.2003 on merkittynä osakkeenomistajaksi Suomen Arvopaperikeskus Oy:n pitämään yhtiön osakasluetteloon.

Myös osakkeenomistajalla, jonka osakkeita ei ole siirretty arvo-osuusjärjestelmään, on oikeus osallistua yhtiökokoukseen edellyttäen, että osakkeenomistaja on rekisteröity yhtiön osakerekisteriin ennen 28.10.1994. Tässä tapauksessa osakkeenomistajan on esitettävä yhtiökokouksessa osakekirjansa tai muu selvitys siitä, että osakkeiden omistusoikeutta ei ole siirretty arvo-osuustilille.

Osakkeenomistajien, jotka haluavat osallistua yhtiökokoukseen, on ilmoitettava siitä viimeistään tiistaina 18.3.2003 klo 14.00 mennessä. Ilmoittautumiset ottaa vastaan Maritta Laitinen, puh. (09) 1599 303. Ilmoittautumisen voi lähettää myös postitse osoitteella Lemminkäinen Oyj, Maritta Laitinen, PL 23, 00241 Helsinki, telefaksilla (09) 1599 510 tai sähköpostilla maritta.laitinen@lemminkainen.fi

Ilmoittautumisen on oltava perillä ennen ilmoittautumisajan päättymistä. Valtakirja, jonka nojalla asiamies edustaa osakkeenomistajaa, pyydetään toimittamaan yhtiölle ilmoittautumisajan loppuun mennessä.

Tilinpäätösasiakirjojen jäljennökset ovat nähtävissä yhtiön pääkonttorissa Esterinportti 2, 00240 Helsinki 5.3.2003 alkaen. Jäljennökset tilinpäätösasiakirjoista lähetetään pyynnöstä osakkeenomistajille.

Ehdotus voittovarojen käytöstä

Lemminkäinen Oyj:n hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että yhtiö jakaisi tilikaudelta 1.1.-31.12.2002 osinkoa 1,50 euroa osakkeelta eli yhteensä 25 531 875,00 euroa. Osinko maksetaan osakkaalle, joka on osingonmaksun täsmäytyspäivänä 26.3.2003 merkitty Suomen Arvopaperikeskus Oy:n pitämään yhtiön omistajaluetteloon. Osingon maksupäivä olisi 2.4.2003.

Taloudelliset katsaukset

Lemminkäinen Oyj julkaisee vuonna 2003 vuosikertomuksen lisäksi seuraavat taloudelliset katsaukset:

- 12.2.2003 tilinpäätöstiedote tilikaudelta 2002
- 14.5.2003 osavuositarkastus 1.1. - 31.3.2003
- 13.8.2003 osavuositarkastus 1.1. - 30.6.2003
- 12.11.2003 osavuositarkastus 1.1. - 30.9.2003.

Vuosikertomus ilmestyy suomeksi ja englanniksi. Yhtiön osakasluetteloon merkityt osakkaat saavat vuosikertomuksen postitse. Osavuositarkastukset julkaistaan suomeksi ja englanniksi internet-osoitteessa www.lemminkainen.fi

Taloudellisia raportteja voi tilata yhtiön Tiedotuksesta, puh. (09) 1599 511 tai sähköpostiosoitteesta kirjasto@lemminkainen.fi

Yhteystiedot

PÄÄKONTTORI

LEMMINKÄINEN OYJ

Esterinportti 2, 00240 Helsinki
Puhelin (09) 15 991
Telefax (09) 140 672
Sähköposti: tiedotus@lemminkainen.fi
www.lemminkainen.fi

PIIRIKONTTORIT

FORSSA

Kaikulantie 57, 30100 Forssa
(03) 424 0300

HUITTINEN

Risto Rytin katu 22, 32700 Huittinen
(02) 569 236

HÄMEENLINNA

Tölkkimäentie 4, 13130 Hämeenlinna
(03) 628 0010, 628 0020

IISALMI

Louhenkatu 7, 74100 Iisalmi
(017) 816 861

IMATRA

Karjalantie 857, 55800 Imatra
(05) 473 8666

JOENSUU

Parrutie 1, 80100 Joensuu
(013) 264 210

JYVÄSKYLÄ

Vasarakatu 1, 40320 Jyväskylä
(014) 334 400

KAJAANI

Brahenkatu 16 as. 9, 87100 Kajaani
(08) 613 1303

KEMI

Valtakatu 30, 94100 Kemi
(016) 221 647

KOKKOLA

Outokummuntie, 67100 Kokkola
(06) 831 1089

KOTKA

Valajantie 7, 48230 Kotka
(05) 210 4300, 210 4340

KOUVOLA

Alakyläntie 23, 45100 Kouvola
(05) 375 6910

KUOPIO

Yrittäjätie 17, 70150 Kuopio
(017) 264 4000

KUUSAMO

Kalliovaara, 93600 Kuusamo
(08) 851 4468

LAHTI

Kerintie 20, 15500 Lahti
(03) 874 200

LAPPEENRANTA

Ruukintie 9, 53500 Lappeenranta
(05) 416 2025, 416 2940

LOHJA

Puistokatu 25, 08150 Lohja
(019) 362 0231

LOHJA

Pysäkkitie 14, 08680 Muijala
(019) 335 245

MIKKELI

Kaarikuja 1 C 20, 50170 Mikkeli
(015) 366 034

OULU

Sälpätie 5, 90630 Oulu
(08) 556 0111

PORI

Tuomolantie 2, 28360 Pori
(02) 646 2505, 646 0961

RAAHE

Kirkkokatu 28 B, 92100 Raahе
(08) 223 7019

SALO

Perämiehenkatu 9, 24100 Salo
(02) 777 828

SAVONLINNA

Ahertajantie 11, 57230 Savonlinna
(015) 515 750

SEINÄJOKI

Teollisuustie 11, 60100 Seinäjoki
(06) 420 3500

TAMPERE

Possijärvenkatu 3, 33400 Tampere
(03) 237 6600

TURKU

Voimakatu 13, 20520 Turku
(02) 274 6611

TUUSULA

Sammonmäki, Puusepantie 11
PL 10, 04361 Tuusula
(09) 870 441

VAASA

Teollisuustie 11, 65610 Mustasaari
(06) 322 3557, 322 1656

VALKEAKOSKI

Vainionkatu 2, 37600 Valkeakoski
(03) 584 4344

VANTAA

Elannontie 5, 01510 Vantaa
(09) 478 4410

TUOTANTOLAITOKSET

BETONITUOTETEHTAAT

Sammonmäki, PL 10, 04361 Tuusula
(09) 870 441

Ollostentie 66, 16300 Orimattila

(03) 887 450

LUONNONKIVITEHTAAT

07600 Myrskylä
(019) 677 0650

Kölkynvuorentie 6, 44500 Viitasaari
(014) 570 010

**BITUMITUOTETEHIDAS
(KATEAINEET)**

Puistokatu 25-27, 08150 Lohja
(019) 362 0201

TYTÄRYHTIÖT KOTIMAASSA**RAKENNUS OY LEMMINKÄINEN**

Esterinportti 2, 00240 Helsinki
(09) 15 991

Toimitusjohtaja Matti A. Mantere

Lemcon Networks Oy
Esterinportti 2, 00240 Helsinki
(09) 15 991

Toimitusjohtaja Juha Nurmi

OY ALFRED A. PALMBERG AB

Esterinportti 2, 00240 Helsinki
(09) 15 991

Toimitusjohtaja Risto Bono

Palmberg TKU Oy
Käsityöläiskatu 9, 20100 Turku
(02) 2751 800

Toimitusjohtaja Mikko Pirhonen

Palmberg-Urakoitsijat Oy
Uudenmaankatu 32-34
05800 Hyvinkää
(019) 475 9100

Toimitusjohtaja Ahti Kara

Oka Oy
Ilmarinkuja 3, 45100 Kouvola
0201 741 200
Toimitusjohtaja Jorma Tamminen

Rakennustoimisto Palmberg Oy
Satakunnankatu 22 E, 33210 Tampere
(03) 3397 1100
Toimitusjohtaja Jukka Terhonen

Rakennus-Otava Oy
Pajatie 8, 40630 Jyväskylä
(014) 339 3800
Toimitusjohtaja Jussi Kari

Oy Konte Ab
Olympiakatu 16, 65100 Vaasa
(06) 323 0311
Toimitusjohtaja Göran Pellfolk

Byggnads Ab Forsström Rakennus Oy
Åströminkuja, 67100 Kokkola
(06) 823 2200
Toimitusjohtaja Peter Forsström

Palmberg-Rakennus Oy
Valtatie 21, 90500 Oulu
(08) 514 4600
Toimitusjohtaja Ahti Heikka

Savocon Oy
Puijonkatu 29 A, 70100 Kuopio
(017) 266 3400
Toimitusjohtaja Martti Kankkunen

Rakennusliike A. Taskinen Oy
Arppentie 26, 82500 Kitee
(013) 680 6610
Toimitusjohtaja Ari Laamanen

TEKMANNI OY
Mikkolantie 1 B, 00640 Helsinki
(09) 35 031
Toimitusjohtaja Antero Huhta

ESPOO
Sinikalliontie 12, 02630 Espoo
(09) 512 3930

FORSSA
Murrontie 3, 30420 Forssa
(03) 412 7555

HYVINKÄÄ
Siltakatu 21, 05900 Hyvinkää
(019) 456 5400

HÄMEENLINNA

Helsingintie 70, 13430 Hämeenlinna
(03) 644 141

JOENSUU

Ukkolantie 21, 80130 Joensuu
(013) 126 811

JYVÄSKYLÄ

Vasarakatu 9, 40320 Jyväskylä
(014) 334 9211

JÄMSÄ

Koskentie 1, 42100 Jämsä
(014) 749 8800

KARKKILA

Bremerintie, 03600 Karkkila
(09) 225 5206

KEMI

Asentajankatu 6, 94600 Kemi
(016) 271 329

KOKKOLA

Vasarakuja 9, 67100 Kokkola
(06) 832 6200

KOUVOLA

Valtakatu 20 C, 45100 Kouvola
(05) 371 1010

KUOPIO

Kartanonkatu 2, 70700 Kuopio
(017) 264 6600

LAHTI

Sopenkorvenkatu 15, 15800 Lahti
(03) 544 7800

LAPPEENRANTA

Eteläkatu 12 B, 53500 Lappeenranta
(05) 610 0611

LOHJA

Sauvonrinne 2, 08500 Lohja
(019) 357 561

OULU

Lumijoenkatu 8, 90400 Oulu
(08) 534 4700

PORI

Itsenäisyydenkatu 42, 28130 Pori
(02) 630 7400

PORVOO

Asentajantie 9, 06150 Porvoo
(019) 5298 700

RAAHE

Pajuniityntie 21, 92120 Raahe
(08) 263 758

RAUMA

Paananvahe 6, 26100 Rauma
(02) 549 8680

RIIHIMÄKI

Saranpää 2, 11130 Riihimäki
(019) 716 050

SEINÄJOKI

Päivölänkatu 40, 60120 Seinäjoki
(06) 223 2500

SÄKYLÄ

Yrittäjätie 1, 27800 Säkyä
(02) 867 1435

TAMPERE

Paasikiventie 16 C, 33230 Tampere
(03) 236 7700

TURKU

Lukkosepänkatu 7, 20320 Turku
(02) 515 1600

VAASA

Olympiakatu 16 B 37, 65100 Vaasa
(06) 312 4700

VALKEAKOSKI

Asemantie 8, 37630 Valkeakoski
(03) 585 0510

VIHTI

Asemantie 10, 03100 Nummela
(09) 3503 3131

ÄÄNEKOSKI

Yrittäjänkatu 2, 44150 Äänekoski
(014) 529 5200

TIELINJA OY

Päiviöntie 3, 12400 Tervakoski
(019) 760 460
Toimitusjohtaja Harri Linnakoski

FORSSAN BETONITUOTE OY

Kaikulantie 57, 30100 Forssa
(03) 4240 3300
Toimitusjohtaja Antti Hujanen

Itä-Suomen Valmisbetoni

Kaakkoiskaari 14
53500 Lappeenranta
(05) 416 1215

Punka-Betoni

Hiekkalahdentie 219
58430 Kulennoinen
(015) 442 261

OMNI-SICA OY

Esterinportti 2, 00240 Helsinki
(09) 148 1144
Toimitusjohtaja Pekka Peho

SORASEULA OY

Teollisuustie 23, 33101 Tampere
(03) 244 5111
Toimitusjohtaja Juhani Uljas

**ULKOMAAN KIIINTEÄT
TOIMIPAIKAT****Latvia**

LEMCON LATVIJA SIA.
E. Birznieka Upisa 10-2, LV-1050 Riika
+371 72 87 010

Liettua

UAB LEMCON VILNIUS
UAB LEMMINKÄINEN LIETUVA
UAB KELIO LINIJA
Granito g. 4, 2028 Vilna
+370 52 641 426, +370 52 641 648,
+370 52 640 330

UAB LEMMINKÄINEN LIETUVA

Tilžės g. 53, 5799 Klaipeda
+370 46 314 354

UAB Tecmen Vilnius

c/o Mikkolantie 1 B, 00640 Helsinki
+358 9 35 031

Norja

LEMMINKÄINEN NORGE AS
Fjellhamarveien 44 b, 1472 Fjellhamar
+47 67 91 48 00

Pasadalen

Box 42, 3904 Porsgrunn
+47 35 93 34 50

Hovemovegen 80, 2624 Lillehammer

+47 61 05 43 00

Industriveien 8, 9315 Sørreisa

+47 77 86 18 06

Puola

LEMCON POLSKA Sp. z o.o.
ul. Marconich 9 m 4, 02-954 Varsova
+48 22 8589 837

Ruotsi

LEMMINKÄINEN
CONSTRUCTION LTD.
Torsgatan 12, 11123 Tukholma
+46 8 5452 5380

KVALITETSASFALT I

MELLANSVERIGE AB
Brunnsgatan 38, 73331 Sala
+46 22 437 550

Vargmötesvägen 2 C

18630 Vallentuna
+46 8 514 308 50

Tanska

LMK VEJ A/S
Nørreskov Bakke 1
8600 Silkeborg
+45 8722 1500

Erikoistuotteet (Confalt, sillat, urheilu)

Nørreskov Bakke 1
8600 Silkeborg
+45 8722 1500

Region Nord
Egelundvej 3, 8800 Viborg
+45 8727 5030

AS RAJAR TL
Paneeli tn 4-C, 11415 Tallinna
+372 6 212 313

Region Midt
Dortheasvej 11-13, 7171 Uldum
+45 7567 8355

AS TALTER
Betooni 28, 11415 Tallinna
+372 6057 550

Region Syd
Jernbanegade 3A
6230 Rødékro
+45 7466 2444

Tekmanni Eesti OÜ
c/o Mikkolantie 1 B, 00640 Helsinki
+358 9 35 031

Region Øst
Nordhavnsvej 2, 4600 Køge
+45 5664 6800

Unkari
ICM INTERNATIONAL
CONSTRUCTION MANAGEMENT Rt.
H-1063 Budapest, Bajnok u. 13
+36 1 3120 484

Venäjä
ZAO LEMMINKÄINEN DORSTROI
ZAO LEMSTROI
ZAO RAKENNUS LEMMINKÄINEN
Ul. Narodnaja 12, 109172 Moskova
+7 095 2340 647
+7 095 956 04 71/72

ZAO LEMMINKÄINEN DORSTROI
Prospekt Statsek 62, 198097 Pietari
+7 812 183 6435

ZAO LEMMINKÄINEN
Nab. Martynova 4, 197110 Pietari
+7 812 118 3486

ZAO Tekmen SS, Moscow
c/o Mikkolantie 1 B, 00640 Helsinki
+358 9 35 031

OOO Tekmen SPb, St. Petersburg
c/o Mikkolantie 1 B, 00640 Helsinki
+358 9 35 031

Viro
LEMMINKÄINEN EESTI AS
Liivalaia 14, 10118 Tallinna
+372 6 461 125

Lemminkäinen-konserni internetissä

Lemminkäinen-konserni	www.lemminkainen.fi
Päällystysyksikkö	www.lemminkainen.fi/paallystys
	www.pikipoika.fi
Kiviainesyksikkö	www.lemminkainen.fi/kiviaines
Rakennusmateriaaliryhmä	www.insinööri.net
Kattoteollisuus	www.kerabit.com
Keskuslaboratorio	www.lemminkainen.fi/laboratorio
Tielinja Oy	www.tielinja.fi
Kvalitetsasfalt	
i Mellansverige AB	www.kvalasfalt.se
Forssan Betonituote Oy	www.forssanbetoni.fi
Omni-Sica Oy	www.omni-sica.fi
Soraseula Oy	www.soraseula.fi
Rakennus Oy Lemminkäinen (Lemcon Oy)	www.lemcon.fi
	www.lemminkainen.ru
	www.lemcon.com
Lemcon Networks Oy	
ICM International	
Construction Management Rt.	www.icm.hu
Oy Alfred A. Palmberg Ab	www.palmberg.com
Byggnads Ab Forsström	
Rakennus Oy	www.forsstromrakennus.fi
Oy Kokkobe Ab	www.kokkobe.fi
Oy Konte Ab	www.konte.fi
Oka Oy	www.oka.fi
Rakennus-Otava Oy	www.rakennusotava.fi
Rakennustoimisto Palmberg Oy	www.palmberg-tampere.com
Palmberg-Rakennus Oy	www.palmberg-rakennus.fi
Palmberg TKU Oy	www.palmberg-tku.fi
Palmberg-Urakoitsijat Oy	www.palmberg-urakoitsijat.fi
Rakennusliike A. Taskinen Oy	www.taskinen.org
Rekab Entreprenad Ab	www.rekab.se
Savocon Oy	www.savocon.fi
Tekmanni Oy	www.tekmanni.fi
Sähköliike Tekno Oy	www.kpnet.com/tekno/
LMK Vej A/S	www.lmkvej.dk
Lemminkäinen Norge AS	www.lemminkainen.no
AS Talter	www.talter.ee

LEMMINKÄINEN

Lemminkäinen Oyj
Esterinportti 2, 00240 Helsinki
PL 23, 00241 Helsinki
Puh. (09) 15 991
Fax (09) 140 672
www.lemminkainen.fi